

”IHAN KOSKA MÄ HALUSIN TULLA!”

Asiakkaiden antamat merkitykset asukastupa LinnanTuvalle

Sari Alaluusua & Heini Hintikka

Opinnäytetyö

Syksy 2013

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Pieksämäki

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK)

TIIVISTELMÄ

Alaluusua, Sari & Hintikka, Heini. ”Than koska mä halusin tulla!”. Asiakkaiden antamat merkitykset asukastupa LinnanTuvalle. Pieksämäki, syksy 2013, 93 s., 6 liitettä. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK).

Hyvinvointivastuuta on viime vuosina siirretty yhä enemmän yhteisöille ja ihmisille itselleen. Tämä haastaa yhteiskunnan eri sektorit toimimaan yhdessä ja etsimään yhä uusia keinoja ihmisten yhteisöllisyyden ja osallisuuden lisäämiseksi.

LinnanTupa on hyvä esimerkki eri sektorien välisestä yhteistyöstä. Tupaa ylläpitää Kuopion Setlementti Puijola ry yhteistyössä Kuopion kaupungin kanssa. LinnanTupa on perustettu elokuussa 2011 vastaamaan alueella ilmenneisiin sosiaalisiin ongelmiin. Opinnäytetyö kartoittaa, millaisia merkityksiä asiakkaat antavat LinnanTuvalle, millä tavalla asiakkaat haluaisivat asukastupaa kehittää, ja onko lähiympäristössä tapahtunut muutosta asukastuvan perustamisen jälkeen asiakkaiden mielestä.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Tutkimuksen aineisto koostuu kahdeksasta nauhoitetusta asiakashaastattelusta, jotka on tehty huhtikuussa 2013 teema-haastatteluina. Litteroitu aineisto analysoitiin sisällönanalyysillä.

Aineisto hahmottui kolmeen osaan tutkimuskysymysten mukaisesti. Merkityksistä nousi esille kaksi erillistä pääluokkaa. Asukastupa merkitsee kävijöilleen yhteisöllisyyttä ja konkreettisia mahdollisuuksia toimimiseen. Tuvan tuoma muutos on ollut lähinnä positiivista tai sitä ei ole havaittavissa. Positiivisina muutoksina nousi esille, että alue on rauhoittunut ja yhteenkuuluvuuden tunne on lisääntynyt. Asiakkailta nousi selkeästi kaksi kehitystoivetta: asukastuvan yhteishenki olisi saatava vielä paremmaksi ja resursseja olisi myös saatava lisää asukastuvan toimintaan.

Tutkimuksessa selvisi, että LinnanTupa on lyhyen historiansa aikana onnistunut lisäämään sosiaalista kanssakäymistä, antamaan elämään sisältöä ja lisäämään hyvinvointia. Se toimii tärkeänä kohtaamispaikkana alueella. Tupa toiminnallaan edesauttaa osaltaan sosiaalisen pääoman syntyä, yhteisöllisyyttä ja osallisuutta yhteisössä.

Asiasanat: yhteisöllisyys, lähiötyö, sosiaalinen pääoma, teemahaastattelu

ABSTRACT

Alaluusua, Sari & Hintikka, Heini. "I came because I wanted to!" The meaning of LinnanTupa for its customers. 93 p., 6 appendices. Language: Finnish. Pieksämäki, Autumn 2013. Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services. Degree: Bachelor of Social Services.

Nowadays the responsibility of well-being in the society has been transferred to communities and to individuals themselves. This challenges all sectors of society to find new ways of co-operation to work for collectivism and social engagement.

LinnanTupa is an example of co-operation between different sectors in the society. A registered association Kuopion Setlementti Puijola ry and the City of Kuopio together established LinnanTupa. LinnanTupa was opened in August 2011 to minimize the social problems occurring in the area. The aim of this study was to find out what is the customers' opinion of the place. In addition, the objective was to find out how they would like to develop the place and whether there have occurred any changes in the neighbourhood after LinnanTupa's establishment. The goal is to listen the customers' opinion.

This thesis is a qualitative research. The material was collected by interviewing eight customers. These theme interviews were carried out in April 2013. The material was transcribed and then analysed by using content analysis.

The material consisted of three different parts. The two main meanings of LinnanTupa for its customers were the communality that LinnanTupa creates and the opportunity to do something there. The informants had not noticed a big change in the neighbourhood but some of them recognized positive changes like increase of fellowship with other people in the area or in the peacefulness of the surroundings. Customers would like to develop LinnanTupa by creating more we-spirit. They also would like to have more resources for LinnanTupa.

In conclusion, during its short history LinnanTupa has succeeded to enhance interaction between people, provide meaning for everyday life and increase well-being of those visiting LinnanTupa. LinnanTupa is an important meeting place for people in the community. It promotes social capital, communality and social engagement in the area.

Keywords: communality, community work, social capital, theme interview

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	7
2 YHTEISÖTYÖSTÄ LÄHIÖTYÖHÖN.....	9
2.1 Yhteisöllisen työtteen historia.....	9
2.2 Yhteisötyön rantautuminen Suomeen	11
2.3 Setlementtityön kehitys Suomessa.....	13
3 SOSIAALINEN PÄÄOMA	15
3.1 Keskustelu sosiaalisesta pääomasta	15
3.2 Sosiaalinen pääoma ja sen rakenne	16
3.3 Miten sosiaalista pääomaa syntyy	17
3.4 Sosiaalisen pääoman hyödyt	18
3.5 Sosiaalisen pääoman kritisointi.....	20
4 YHTEISÖ JA YHTEISÖLLISYYS.....	22
4.1 Yhteisöllisyyden määrittelyn taustaa	22
4.2 Yhteisöllisyyden muutos	23
4.3 Yhteisöllisyyden ytimessä.....	25
4.4 Asuinalueen yhteisöllisyys.....	26
4.5 Yhteisöllisyyden hyödyt.....	27
5 OSALLISUUS	28
5.1 Osallisuus ja yhteiskunta.....	28
5.2 Osallisuus, osallistuminen ja osallistaminen.....	29
6 VERTAISTUKI	31
6.1 Vertaisuutta ryhmästä.....	31
6.2 Voimaannuttava vertaistuki	32
7 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET	34
7.1 Rypysuon asukastupa sosiaalisten suhteiden edistäjänä	34
7.2 Kohtaamispaikka Kotikulma asiakkaiden kokemana	35
7.3 Mitä asukastuvat merkitsevät asiakkaille.....	36
7.4 Asukastupatoiminnan kehittämishanke.....	37
8 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	39
8.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimusongelmat.....	39

8.2 Tutkimusmenetelmän valinta	40
8.3 Tutkimusympäristö ja kohderyhmä.....	40
8.3.1 Lähiötyö Kuopiossa	41
8.3.2 LinnanTupa	42
8.4 Aineiston hankinta	44
8.5 Teemahaastattelu.....	45
8.6 Aineiston analyysi.....	46
9 LINNANTUVAN MERKITYS	50
9.1 Haastateltavien yhteenveto.....	50
9.2 Yhteisöllisyys ja konkreettisia mahdollisuuksia toimimiselle	51
9.3 LinnanTupa yhteisöllisyyden edistäjänä	51
9.3.1 Sosiaaliset suhteet	52
9.3.2 Mielen terveyden ylläpito	53
9.3.3 Uudet ihmissuhteet.....	54
9.3.4 Yhteenkuuluvuus	54
9.4 LinnanTuvalle tekemään.....	55
9.4.1 Fyysiset puitteet	55
9.4.2 Ravinto	56
9.4.3 Järjestetty ohjelma.....	57
9.4.4 Tiedonvälitys.....	58
10 ASUKASTUVAN TUOMA MUUTOS LÄHIYMPÄRISTÖÖN.....	59
10.1 Positiiviset muutokset lähiympäristössä	59
10.2 Ei näkyvää muutosta ja negatiivinen muutos lähiympäristössä.....	60
11 ASUKASTUVAN KEHITTÄMINEN	62
12 JOHTOPÄÄTÖKSET	65
12.1 Merkitykset	65
12.2 Muutos lähiympäristössä.....	70
12.3 Asukastuvan kehittäminen	71
12.4 Yhteenveto	72
13 OPINNÄYTETYÖPROSESSIN ARVIOINTI.....	75
13.1 Eettinen pohdinta	75
13.2 Luotettavuus ja pätevyys.....	76
13.3 Ammatillinen kasvu	77

LÄHTEET.....	79
LIITE 1: Tiedote asukastuvalle.....	87
LIITE 2: Kirjallinen suostumus	88
LIITE 3: Teemahaastattelurunko	89
LIITE 4: Merkityksien analyysi 1	91
LIITE 5: Merkityksien analyysi 2.....	92
LIITE 6: Kehitys analyysi.....	93

1 JOHDANTO

Yhteisöllisyys ja osallisuus ovat jotain sellaista, jota jokainen ihminen kaipaa. Jokaisella on tarve kuulua johonkin ja tulla hyväksytyksi omana itsenään muiden joukossa. Yhteiskuntamme yksilöä korostava ilmapiiri on törmäyskurssilla ihmisten yhteisöllisten tarpeiden kanssa. Julkinen sektori on yrittänyt paikata modernina aikana syntyneitä perinteisen yhteisöllisyyden vajetta erilaisin keinoin jo kymmeniä vuosia. Yhtenä vastauksena on pidetty lähiölähtöistä työskentelyä, joka on saanut uusia nimityksiä vuosien varrella.

Suomeen 1970-luvulla rantautunut yhdyskuntatyö katsottiin vastaukseksi lähiöihin suuren muuton mukana tulleiden ihmisten sosiaalisten ongelmien ehkäisyyn. Yhdyskuntatyö meni nimensä mukaan keskellä yhdyskuntia, lähelle ihmisiä. Tällä pyrittiin sosiaalisten ongelmien ehkäisyyn lisäksi parantamaan ihmisten välistä vuoropuhelua lähiöissä sekä edistämään asiakkaiden yhteistyötä viranomaisten kanssa. (Roivainen 2002, 217, 221–222.) Vuosien varrella yhdyskuntatyö on muuttanut nimeään useaan kertaan, mutta työn tavoitteet ovat pysyneet samana; syrjäytymisen ehkäisy ja yhteisöllisyyden lisääminen. Hyvinvointivastuuta on viime vuosina siirretty yhä enemmän yhteisöille ja ihmisille itselleen. Tämä haastaa yhteiskunnan eri sektorit toimimaan yhdessä ja etsimään yhä uusia keinoja ihmisten yhteisöllisyyden ja osallisuuden lisäämiseksi.

Kuopion Settlementti Puijola ry:n lähiötyö on nykypäivän yhdyskuntatyötä. Sitä toteutetaan yhteistyössä Kuopion kaupungin ja muiden paikallisten toimijoiden kanssa. Lähiötyön areenana toimivat asukastuvat, joita Kuopiossa on tällä hetkellä kymmenen. Asukastupien ovi kävi vuonna 2012 lähes 60 000 kertaa, mikä kertoo toiminnan tarpeellisuudesta (Eskelinen, Liljavirta & Nykänen 2013, 3). Yksi Kuopion asukastuvista on LinnanTupa, joka avasi ovensa asiakkaille elokuussa 2011. LinnanTupa perustettiin ehkäisemään asuinalueella asuvien syrjäytymistä ja huono-osaisuutta. (Eskelinen, Liljavirta & Nykänen 2013, 10.) Tästä syystä on mielenkiintoista nähdä, onko tupa löytänyt paikkansa Linnanpellon asuinalueella.

Nyt kaksi vuotta LinnanTuvan perustamisen jälkeen on hyvä hetki pysähtyä tarkastelemaan, mikä on asukastuvan merkitys sekä asiakkailleen että lähiympäristölle. Opinnäy-

tetyömme selvittää, millaisia merkityksiä asukastuvan asiakkaat antavat asukastuvalle, miten asiakkaat haluaisivat asukastupaa kehittää, ja onko lähiympäristössä tapahtunut muutosta asukastuvan perustamisen jälkeen. Selvitystä varten teimme kahdeksan teemahaastattelua, joissa asukastuvan asiakkaat pääsivät ääneen kertomaan oman näkökulmansa LinnanTuvan merkityksestä. Toimeksiantaja opinnäytetyössämme on Kuopion Settlementti Puijola ry, joka yhteistyössä Kuopion kaupungin kanssa ylläpitää LinnanTuvan asukastupaa. Oma mielenkiintomme aiheeseen perustuu kiinnostukseen kolmannen sektorin työtä kohtaan. Halusimme syventää ammattitaitoamme järjestötyön saralla ja Kuopion Settlementti Puijola ry:n tarjoaman yhteistyön kautta tartuimme tilaisuuteen.

Opinnäytetyön nimi ”Ihan koska mä halusin tulla” on suora lainaus erään haastateltavan kommentista, vastauksena kysymykseen, miksi hän käy tuvalla. Lauseessa tiivistyy mielestämme hyvin asukastuvan henki: siellä on mukavaa ja kyse on vapaaehtoisesta osallistumisesta.

2 YHTEISÖTYÖSTÄ LÄHIÖTYÖHÖN

Yhteisötyö on ensisijaisesti sosiaalityön menetelmä, joka korostaa sosiaalisten verkostojen merkitystä ja pyrkii edesauttamaan asiakkaiden hyvinvointia erilaisissa yhteisöissä (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2013a). Yhteisötyön lähtökohtana on auttaa ja tukea ihmisiä, jotta he voivat auttaa itse itseään (Soydan 1999, 128). Tarve yhteisösosiaalityölle nousee hyvinvointivastuun laajenemisen myötä. Hyvinvointivastuun siirtyminen enemmän kohti yhteisöjä ja kansalaisia itseään asettaa yhteisösosiaalityön uusien haasteiden eteen. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2013a.)

2.1 Yhteisöllisen työtteen historia

Yhteisösosiaalityön kehittäjänä pidetään Jane Addamsia, joka ystävänsä Ellen Gates Starrin kanssa perusti Hull House -setlementitalon Chicagoon vuonna 1889. Settlementitalo perustettiin alueelle, jossa asui paljon maahanmuuttajia. Alueella oli runsaasti köyhyyttä ja työttömyyttä. (Roivainen 2004; Soydan 1999, 105,110.) Sysäyksen settlementitalon perustamiseen Addams oli saanut Englannista, jossa yliopisto-opiskelijat olivat perustaneet Toynbee Hall -setlementin jouluaattona 1884 (Soydan 1999, 107). Settlementitalon perustaminen köyhälle, sosiaalisista ongelmista kärsivälle alueelle oli askel kohti luokkaerojen loiventamista (Roivainen 2001, 10). Toynbee Hall tuki alueen asukkaita taloudellisesti sekä järjesti terveydenhuoltoa. Toimintaan kuului myös nuorisotyö sekä kulttuuria taidenäyttelyiden, teatteri- ja kirjallisuuskerhojen muodossa. Settlementti järjesti myös yliopistokursseja sekä luentoja ja pyrki näin välittämään tietoa ja koulutusta alueen asukkaille. (Roivainen 2004.)

Settlementiliikkeen mukaan sosiaaliset ongelmat nousivat yhteiskunnan teollistumisesta ja kaupungistumisesta, eikä ihmisistä itsestään (Soydan 1999, 107). Hull Housessa korostettiin yhteiskunnallisen muutoksen tärkeyttä ja nähtiin alueen ongelmien liittyvän kurjiin elinoloihin. Settlementtitoiminnalla pyrittiin lisäämään alueen asukkaiden yhteenkuuluvuutta ja erityisesti vaikuttamaan rakenteisiin. (Toikko 2005, 104.)

Brieland (1990) kuvasi Hull House -setlementin toimintaperiaatteita seuraavasti:

- asettuminen alueelle, jossa on paljon sosiaalisia ongelmia
- kontaktin ottaminen alueen asukkaisiin
- estetiikan tärkeys
- ei moralisoida asukkaita
- sosiaalisten ongelmien syyt eivät ole ihmisissä vaan ympäröivässä yhteiskunnassa
- aihetta on tutkittava (Soydan 1999, 110; Roivainen 2004).

Setlementtiliikkeen toimintaperiaatteisiin kuului, että ihmisiä on lähestyttävä heidän omilla ehdoillaan. Asumalla alueella, jossa sosiaaliset ongelmat olivat arkipäivää, pystyttiin osallistumaan köyhän asuinalueen jokapäiväiseen elämään ja näin ymmärtämään alueen ihmisten kulttuuria ja ajattelua. (Toikko 2005, 217.) Tarkoituksena oli pienentää luokkaeroja ja pyrkiä kohti tasa-arvoisempaa yhteiskuntaa. Useat Hull Housen aktivisteista eivät olleet koskaan aikaisemmin joutuneet kosketuksiin köyhyyden kanssa. Asumalla Hull Housessa aktivistit tutustuivat alueen asukkaisiin ja kokivat olevansa osa naapurustoa. Samalla he olivat läsnä silloin, kun apua tarvittiin. (Soydan 1999, 110.)

Addamsin mukaan sosiaalityön on lähdettävä vastavuoroisuudesta. (Soydan 1999, 111.) Välttämättä vastavuoroisuus ei näkynyt setlementtiliikkeen toiminnassa alkuaikoina, kun kyse oli enemmän maahanmuuttajien ja köyhien kouluttamisesta ja tarvittavien taitojen opettamisesta heille (Roivainen 2004).

Hull Housen setlementtityöntekijät pyrkivät vaikuttamaan myös asuinalueen ulkoiseen viihtyvyyteen ja estetiikkaan. Alueelle perustettiin leikkipuistoja, parannettiin teiden kuntoa ja kehitettiin jätehuoltoa. Näillä ulkoisilla parannuksilla lisättiin alueen estetiikkaa ja viihtyvyyttä. Setlementtitalo toimi asuinalueen kulttuurikeskuksena järjestämällä mahdollisuuden maalaamiseen, teatteriin ja musisointiin. (Soydan 1999, 111.)

Setlementtiliikkeen perusajatuksena oli, että asuinalueiden ongelmat olivat peräisin yhteiskunnasta eikä ihmisistä itsestään. Asumalla naapurustossa setlementtityöntekijät pyrkivät vähentämään sosiaalista etäisyyttä auttajien ja avuntarvitsijoiden välillä. (Soydan 1999, 111–112.) Setlementtijohtajat painostivat paikallishallintoa, osavaltioita ja

maan hallintoa huomioimaan millaisissa oloissa kaikkein köyhimmillä asuinalueilla eletään sekä omaksumaan settlementtien toimintamuodot näiden parantamiseksi (Stivers 2000, 58). Hull House settlementissä toteutettiin tutkimusta naapuruston ja lähiympäristön elinoloista ja alueen sosiaalisista ongelmista. Tutkimuksilla pyrittiin sekä lisäämään ymmärrystä sosiaalisista ongelmista että osoittamaan poliittisille päättäjille muutoksen tarpeellisuutta. (Soydan 1999, 113.)

Settlementin työmuotoja olivat sosiaalipalvelut, koulutus ja harrastustoiminta sekä sosiaaliset reformit. Sosiaalipalvelut eivät olleet ennalta suunniteltuja, vaan alueen asukkaiden ongelmia ratkottiin sitä mukaan, kun ongelmia ilmeni. Hull Housen aktivistit pyrkivät parantamaan lähialueen elinoloja. Alueelle rakennettiin esimerkiksi leikkipuis-toja ja liikuntasali. Asukkaille järjestettiin koulutusta ja harrastusmahdollisuuksia. Settlementtiaktivistit ajoivat myös laajempaa muutosta yhteisössä. He taistelivat lapsityövoiman kieltämisen puolesta sekä perustivat nuorisotuomioistuimen. (Soydan 1999, 114–115.)

2.2 Yhteisötyön rantautuminen Suomeen

Yhteisötyöllä on siis yli sadan vuoden perinteet amerikkalaisessa yhteiskunnassa. Suomeen yhteisötyö rantautui 1970-luvulla yhdyskuntatyön nimellä. (Roivainen 2002, 217.) Suomalainen yhdyskuntatyö sai vaikutteita muista Pohjoismaista, erityisesti Ruotsista ja Tanskasta (Koskinen 2003, 217–218). Tarve yhdyskuntatyölle nousi kaupungistumisen ja teollistumisen myötä, kun lähiöihin muuttamisen seurauksena lähiyhteisöjen sosiaalinen tuki ja kontrolli vähenivät. Kaupunkilähiöiden asukkaista osa menetti vaikuttamis-mahdollisuutensa ja kärsi yksinäisyydestä, eristäytymisestä ja vieraantumisesta. Myös taloudellisten ja sosiaalisten resurssien epätasainen jakautuminen edesauttoi lähiöiden slummiutumista ja lisäsi epäsuotuisia seurauksia ihmisten elämässä. Yhdyskuntatyön näkökulmasta ihmisten ongelmat olivat seurausta ympäristön ja yhteiskunnan ongelmis-ta. (Koskinen 2003, 208–209.) Yhdyskuntatyö kohdistettiin juuri kaupunkilähiöissä asuviin huono-osaisiin. Yhdyskuntatyön avulla pyrittiin ennaltaehkäisemään sosiaalisia ongelmia ja tuomaan sosiaalipalvelut lähelle asiakkaita. Tavoitteena oli parantaa alueen asukkaiden välistä vuoropuhelua sekä edesauttaa heidän yhteydenpitoaan eri viranomai-

siin. Yhdyskuntatyö yleistyi 1970-luvun puolivälin jälkeen. Sosiaali- ja nuorisotyöntekijät tekivät yhdyskuntatyötä pääasiassa muun työn lisänä, yhtenä menetelmänä muiden joukossa. Jotkut kunnat nimittivät erityisiä yhdyskuntatyöntekijöitä, jotka olivat kyllä hekin sosiaalityöntekijöitä kunnan sosiaalitoimessa. (Roivainen 2002, 222–223.) Seurakunnissa yhdyskuntatyötä tehtiin lähiötöyänä ja sosiaalieettisenä työnä (Roivainen 2004).

Vuosien saatossa yhteisöllisen työotteen asema on muuttunut sosiaalityön kehittyessä ja erilaisten työorientaatioiden ollessa muodissa. Koskisen (2003, 216–217) mukaan suomalaisessa yhteisötyön kehityksessä on havaittavissa neljä eri vaihetta:

- etsimisen kausi (1965–1975)
- kokeilujen kausi (1970-luvun jälkipuoli)
- laajentuminen ja vakiintuminen (1970-luvun lopulta 1980-luvun puoliväliin)
- yhteistyön kausi (1980-luvulta tähän päivään).

Etsimisen kaudella yhdyskuntatyö rantautui Suomeen ja alkoi vähitellen nousta sosiaalialan tietoisuuteen. Myös yhdyskuntatyön koulutus aloitettiin. Lahti-Kotilaisen (1985) mukaan kokeilujen kaudella monissa kaupungeissa aloitettiin erilaisia yhdyskuntatyön kehittämisprojekteja. Kokeilujen kaudella yhdyskuntatyö laajeni sosiaalitoimen ulkopuolelle muun muassa nuorisotyöhön, opetustoimeen, kuntasuunnitteluun sekä seurakuntiin. Laajentumisen ja vakiintumisen aikakaudella yhdyskuntatyö tuli yhä tunnetummaksi ja sai uusia kannattajia. Yhdyskuntatyön avulla parannettiin myös kunnan eri hallintokuntien välistä yhteistyötä. Yhdyskuntatyöstä tuli osa virallista kunnallista toimintaa. (Koskinen 2003, 217–220.) Virallisen yhteisötyön rinnalle nousi 1980-luvun lopussa kolmannen sektorin toimijat ja yksityinen sektori (Roivainen 2002, 224). Yhteisölliset strategiat ja verkostot nousivat keskustelunaiheiksi hyvinvointivaltion murroksen, 1990-luvun laman ja EU:n myötävaikutuksesta. (Korkiamäki, Nylund, Raitakari & Roivainen 2008, 11). Yhdyskuntatyön käsitteestä alettiin luopua ja 1990-luvulla käsitteeksi vaihtui yhteisötyö ja sen jälkeen yhteisösosiaalityö. (Roivainen 2004.)

Yhteisösosiaalityön perinteisiin kuuluu vahvasti kansalaisyhteiskunnan vahvistaminen. Sosiaalisia ongelmia tarkastellaan yhdessä asianosaisten kanssa (Roivainen 2008, 23). Nykyään yhteisöllisen työotteen ja yhteisöjen merkitystä korostetaan. Esimerkiksi Sosiaalityö hyvinvointipolitiikan välineenä 2015 -toimenpideohjelma nostaa yhteisötyön

yhdeksi sosiaalityön työmenetelmäksi. Toimenpideohjelma korostaa yhteistyötä ja rakenteellista sosiaalityötä perinteisen sosiaalityön lisänä. (Karjalainen & Sarvimäki 2005, 12.) Tietoa etsiessä selvisi, että lähiötyö-nimikettä käytetään yleisesti kuvaamaan setlementtien ja seurakuntien tekemää työtä lähiöiden asukkaiden hyväksi (ks. Kalliolan Setlementti i.a; Rovaniemen seurakunta i.a). Kuopiossa lähiötyöllä tarkoitetaan asukastupatoimintaa, jota ylläpitää Kuopion Setlementti Puijola ry yhteistyössä Kuopion kaupungin kanssa.

Mari Toivonen (2008) on tehnyt lisensiaatintyön nimeltä Kansalaistalo Mansikkapaikka - Tapaustutkimus yhdyskuntatyöstä. Työssään Toivonen on tarkastellut yhdyskuntatyön muutosta. Mansikkapaikka perustettiin lähiön matalan kynnyksen kohtaamispaikaksi. (Toivonen 2008, 8.) Mansikkapaikan toimintaa on ylläpidetty erilaisten projektien avulla. Toivonen tarkastelee lisensiaatintyössään Mansikkapaikan muutosta vuosien 1994–2007 välillä. (Toivonen 2008, 11.) Toivonen kuvaa tutkimuksessaan kolmen toiminnanjohtajan aikana tapahtuvat muutokset Kansalaistalo Mansikkapaikassa (Toivonen 2008, 40). Mansikkapaikka käynnistyi Nuoret ja päihteet -projektin, seurakunnan ja sosiaalitoimen yhteistyönä. (Toivonen 2008, 18–19) Historiansa aikana Mansikkapaikka on kiertänyt projektista toiseen muuttaen painopistettä aina projektin mukaan: perhekahvilasta työttömien olohuoneeksi ja edelleen ennaltaehkäisevään perhetyöhön. (Toivonen 2008, 20–23) Mansikkapaikka on muuttunut alueen tarpeen ja toiminnanjohtajan vaihdosten mukana. Muutoksiin on ollut vaikuttamassa myös rahoittajat. Kuitenkin toiminta on säilynyt pääpiirteittäin samana vuodesta toiseen. (Toivonen 2008, 87–88, 92) Mansikkapaikka on kohtaamispaikka, jossa kuljetaan vierellä tukien ja autetaan apua tarvitsevia. (Toivonen 2008, 85.) Toivosen tutkimus on hyvä kuvaus siitä, kuinka yhdyskuntatyö on muuttunut viime vuosikymmeninä. Työtä leimannut projektimaisuus ja rahoituksen epävarmuus on osittain arkipäivää nykyisessäkin kolmannen sektorin ylläpitämissä lähiötyössä.

2.3 Setlementtityön kehitys Suomessa

Suomeen setlementtiliike saapui 1890, kun Alli Trygg-Helenius perusti Kansankodin Helsinkiin. Kansankoti -toiminta loppui vuonna 1910 rahoitusvaikeuksien vuoksi, mutta

alkoi uudestaan 1915 Teollisuusseutujen Evankelioimistoimikunnan ylläpitämänä. (Suomen Setlementtiliitto i.a.a.) Sigfrid Sirenius tutustui Lontoossa setlementteihin, jotka keskittyivät kristinuskon sanoman levittämiseen työväestölle. (Suomen Setlementtiliitto i.a.b). Englantilaisten edelläkävijöiden innoittamana Sigfrid Sirenius halusi tuoda myös Suomeen työläisväestölle suunnattua kristillistä toimintaa. Vuonna 1918 perustetun Teollisuusseutujen Evankelioimisseuran tarkoituksena oli levittää kristillistä sanaa työväestölle perustamalla työkeskuksia teollisuusväestön asuttamille alueille. Työkeskuksia perustettiin ympäri Suomen muun muassa Kalliolaan, Rovaniemelle ja Kemiin. Työkeskuksissa tehtiin nuorisotyötä, luennoitiin ja tehtiin opistomuotoista vapaata sivistystyötä. Kristillis-yhteiskunnallinen työkeskusliitto perustettiin vuonna 1941 ja samalla paikallisesti toimivat setlementit itsenäistyivät. Vuosien saatossa setlementtiliike laajeni ja uusia setlementtejä perustettiin ympäri Suomea. Suomen Setlementtiliitto ry aloitti toimintansa 1983 ja viitoitti setlementtiliikkeen laajenemista 1990-luvulla. (Suomen Setlementtiliitto i.a.a.) Tänä päivänä Suomen Setlementtiliitto ry on uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumaton järjestö, jonka toimintamuotoina ovat sivistystyö ja sosiaalinen työ. Työtä tehdään kaiken ikäisten ihmisten parhaaksi. Paikallisia setlementtejä on ympäri Suomea yhteensä 32 paikkakunnalla. (Suomen Setlementtiliitto i.a.c.) Yksi näistä on Kuopion Setlementti Puijola ry, joka tarjoaa sosiaalipalveluita Kuopion alueella. Lisäksi Suomen Setlementtiliittoon kuuluu seitsemän nuorten piirijärjestöä. (Suomen Setlementtiliitto i.a.c).

3 SOSIAALINEN PÄÄOMA

3.1 Keskustelu sosiaalisesta pääomasta

Aikalaiskeskusteluissa on käyty pohdintaa siitä, että sosiaalinen pääoma voisi olla ratkaisu aikamme sosiaalisiin ongelmiin. Näiden keskustelujen mukaan on katsottu, että sosiaalisen pääoman edistämällä yhteisöt saataisiin pitämään huolta jäsenistään. Keskustelua ovat aiheuttaneet esimerkiksi sosialismin kaatumisen ja hyvinvointivaltion leikkauksien aiheuttamat seuraukset, jotka ovat saaneet käsitteet sosiaalinen pääoma, luottamus ja sosiaaliset verkostot nousemaan tapetille. (Ilmonen 2000a, 6, 8.) Sosiaalisen pääoman käsitteellä yritetään selittää auki, miksi joissain yhteisöissä on enemmän vastavuoroisuuteen perustuvia yhteistyösuhteita kuin toisissa (Ruuskanen 2000, 96).

Sosiaalinen pääoma on noussut yleiseen yhteiskunnalliseen keskusteluun mukaan 1990-luvulla. Käsitteelle pohjaa hyvinvointipoliittiseen keskusteluun ovat luoneet vahvalla panoksella omista näkökohdistaan James Coleman, Pierre Bourdieu ja Robert Putnam. (Ruuskanen 2007, 11; Ruuskanen 2002, 6.) Kaikilla heillä on hieman eri lähtökohta määrittää sosiaalista pääomaa. Coleman korostaa yhteisöjen sosiaalisten verkostojen tiiviyyttä, Bourdieu ryhmäkuntaisuutta ja Putnam puolestaan yleistynyttä vuorovaikutusta ja sosiaalista vuorovaikutusta. Erot kulminoituvat siihen mikä on se, joka synnyttää luottamusta ja kommunikaatiota ja, kuinka laajalti eri yhteisöissä ne vaikuttavat. Yhteistä kaikille määritelmille on kuitenkin yhteisymmärrys, että luottamus ja kommunikaatio saavat aikaan sosiaalisen pääoman vaikutukset. (Ruuskanen 2002, 9, 19.)

Sosiaalisen pääoman ja yhteisöllisyyden käsitteiden voi todeta olevan hyvin päällekkäisiä. Monissa lähteissä niitä käsitelläänkin surutta samoina termeinä. Esimerkiksi Hyypä (2002a, 48) niputtaa sosiaalisen pääoman ja yhteisöllisyyden synonyymeiksi. Tässä opinnäytetyössä ne ovat kuitenkin käsitetty erillisiksi käsitteiksi yhteisöllisyyden ollessa osa sosiaalista pääomaa ja sijoittuen ikään kuin sen alakäsitteeksi.

3.2 Sosiaalinen pääoma ja sen rakenne

Ilmosen (2000b, 10) tiivistyksen mukaan sosiaalinen pääoma on verkostomallinen sosiaalinen rakenne, joka sisältää kolme eri ulottuvuutta. Se rakentuu sosiaalisissa verkostoissa, jotka pysyvät koossa jäsenten (yksilöiden tai yhteisöjen) välisen luottamuksen ja yhteisöjen sääntöjen ja vastavuoroisuuden kautta. Putnamin (1993) mukaan luottamus on tärkein elementti sosiaalisen pääoman rakentumisessa. Vallitsevan luottamuksen kautta yhteistoiminta yksilöiden välillä mahdollistuu ja kommunikaatio yhteisössä helpottuu. (Ilmonen 2000b, 22.) Putnamin (2000) uudemman tutkimuksen mukaan sosiaalinen pääoma voi edistää ihmisten hyvinvointia ja elämänlaatua. Sosiaalisen pääoman olennaisia tuottajia yhteiskunnassa ovat ihmisten välinen vuorovaikutus, kansalaisaktiivisuus, vapaaehtoistoiminta ja yhteistoiminnallisuus. (Ruuskanen 2007, 12.)

Granoveterin (1973) mukaisen kaksijaon mukaan on olemassa vahvoja siteitä ja heikkoja siteitä, joilla ihmisten välisiä verkostoja ylläpidetään. Vahvat siteet muodostuvat tiivistä yhteydenpidosta, tunteiden mukanaolosta, luottamuksesta ja vastavuoroisuudesta ja näin eri toimijat voivat sitoutua yhteistyöhön voimakkaammin. Vähemmän intensiiviset siteet taas ovat omiaan kepeytensä takia kuljettamaan informaatiota sujuvasti ja mahdollistavat näin uusia yhteistyömahdollisuuksia eri toimijoiden kesken. (Ruuskanen 2000, 97.)

Sosiaalisella pääoman luonteeseen on osoitettu kuuluvan taipumus kasaantua (esim. Hjerppe 1997, Bourdieu 1986 ks. Ellonen 2008, 168). Sosiaalisen pääoman hyöty yksilölle saattaa olla sitä suurempi, mitä useamman eri yhteisön pääomasta ihminen pääsee nauttimaan (Ellonen 2008, 168). Eikä sosiaalinen pääoma taloudellisen pääoman tapaan kulu sitä käytettäessä, vaan sen sijaan Putnamin (1993) mukaan voi lisääntyä käytettäessä ja yhteisön yhteenkuuluvuuden samalla vain voimistuessa. Sosiaalinen pääoma voi kuitenkin hupeta, jos ihmisten kanssakäyminen ja sitä kautta luottamus toisiinsa vähenee. (Ilmonen 2000b, 23.)

Sosiaalinen pääoma on riippuvainen myös yhteisön muista ominaisuuksista, joten se ei ole pelkästään yksilön kokemuksen mukainen asia. Ellonen valottaa asiaa koulu yhteisön esimerkillä: eri koulu yhteisöissä annettu samanlainen tuki ei toimi samalla tavalla nuo-

ren avuksi, vaan sen toimiminen riippuu myös koulun muista sosiaalisista ominaisuuksista ja rakenteista. (Ellonen 2008, 171.)

3.3 Miten sosiaalista pääomaa syntyy

Sosiaalinen pääoma karttuu lähinnä vain sosiaalisen vuorovaikutuksen kautta (Hyypä 2002a, 178). Sosiaalista pääomaa syntyy yhteisöissä, joissa nautitaan vastavuoroisuutta ja luottamusta (Ilmonen 2000b, 22). Oxfordin (2008) mukaan yhteisöillä on päärooli sosiaalisen pääoman syntymisessä ja sen olemassaolossa (Saastamoinen 2009, 47). Chambersin mukaan (2006) sosiaalinen pääoma saa alkunsa yhteisöissä tapahtuvassa vuorovaikutuksessa, yhteistoiminnassa, ihmisten välisessä luottamuksellisessa kanssakäymisessä (Saastamoinen 2009, 55).

Jotta sosiaalista pääomaa karttuu, se vaatii yksilöiden osallistumista. Erilaisilla toiminoilla voidaan tukea yksilöiden ja yhteisöjen osallistumista yhteisten asioiden hoitoon yhteiskunnallisella tasolla. Tällöin puhutaan kansalaisaktiivisuuden vahvistamisesta eli täysivaltaisuudesta. (Hyypä 2002a, 178–180.)

Ihmisten välisten sosiaalisten verkostoiden liima on keskinäinen luottamus, jota ilman ne hajoaisivat (Ilmonen 2000a, 7). Luottamuksen kautta sosiaalinen pääoma ruokkii itseään, koska luottamus synnyttää yhteistoimintaa ja toisin päin yhteisyyden tunteen ja yhteisen identiteetin kautta. Luottamuksen syntymiseen vaikuttaa lähimmäisen tunteminen vuorovaikutuksen kautta. Näin yksilö saa tietoa toisesta ihmisestä ja siitä, voiko tähän luottaa. (Ilmonen 2000b, 22.) Colemanin mukaan sosiaalista pääomaa saa aikaan eniten sellainen vuorovaikutus, jossa ihmiset kohtaavat kasvokkain ja pystyvät myös kontrolloimaan toistensa tekemisiä. (Jokinen 2002, 68).

Niemelän (2002, 76) mukaan sosiaalisen pääoman laatuun ja kertymiseen vaikuttaa myös yksilön ominaisuudet, kuten esimerkiksi identiteetti. Vaikka yksilö eläisi korkean sosiaalisen pääoman alueella, voivat yksilön ominaisuudet estää häntä luottamasta muihin ja olemaan kykenevä vuorovaikutukseen muiden kanssa. Yksilön identiteetin kehittämistä Jokisen mukaan voi tukea erityisesti kolmas sektori. Järjestöt osaavat auttaa

antamalla tietoa, palvelua ja vertaistukea esimerkiksi kriisien yhteydessä, kuten päihdeongelmissa, työttömyydessä, sairastumisen tai vammautumisen luoman identiteetikriisin kanssa. Erityisesti vertaistuessa ja oma-apuryhmissä voidaan antaa tietoa siitä, kuinka elää uuden tilanteen kanssa toisten saman kokeneiden kanssa. Vertaistuessa yksilöllisyys ja yhteisöllisyys esiintyvät limittäin, jolloin yksilöt tukevat toisiaan ja yhteisö vaikuttaa yksilöön. Vertaistuen merkitys korostuu erityisesti, jos ihmisellä ei ole luonnollisia verkostoja juurikaan ja häneltä puuttuvat esimerkiksi perhe-, suku-, naapuri- ja työtoverisuhteet, jotka voisivat auttaa uuden kriisin kanssa. (Jokinen 2002, 89–90.) Identiteetin merkitys korostuu myös siinä, että jos et voi luottaa ja uskoa itseesi, kuinka se onnistuisi muitakaan kohtaan. Luottamuspula rajoittaa yksilön toimintaa muiden kanssa (Kotkavirta 2000, 56) ja näin ollen myös estää sosiaalisen pääoman syntyä.

Yhteiskunnallisella tasolla julkinen ja kolmas sektori ovat avainasemassa niiden vuorovaikutussuhteiden mahdollistajina, joissa sosiaalista pääomaa voidaan synnyttää (Möttönen 2002, 112). Kunnalla on mahdollisuus edesauttaa esimerkiksi luottamusta synnyttävien verkostojen luomista. Sitä, kuinka aktiivisesti kansalaiset osallistuvat järjestöjen toimintaan, pidetään yhtenä sosiaalisen pääoman mittareista. Toisaalta taas kritiikki esittää, että järjestötoiminta aiheuttaa kuppikuntia ja näin sosiaalinen pääoma vähenee. Itsestään selvästä asiasta ei siis ole kysymys. Sosiaalisen pääoman määrään ja laatuun järjestöjen ja kunnan yhteistyössä vaikuttaa vuorovaikutussuhteiden toimivuus, se millaista yhteistyö on ja, minkälainen on järjestötoiminnan sisältö. Avainelementtejä ovat avoin kommunikaatio, luottamus ja vireä vuorovaikutus, jotta sosiaalista pääomaa saadaan syntymään (Möttönen 2002, 121–124.) Siisiäisen (2002, 97) mukaan yhdistystoiminta on yksi merkityksellisimmistä sosiaalisen pääoman mahdollistajista nyky-yhteiskunnassa.

3.4 Sosiaalisen pääoman hyödyt

Sosiaalinen pääoma on kaksisuuntainen; siitä hyötyy niin yhteisön kuin yksilönkin hyvinvointi. Hyötyä kertyy, kun sosiaalinen pääoma mahdollistuu eli luottamus, sosiaaliset verkostot ja normit edesauttavat ihmisten vuorovaikutusta. (Ruuskanen 2002, 5.) Tutkimuksissa on selvinnyt, että korkea sosiaalinen pääoma on yhteydessä ihmisen hy-

vinvointiin: terveyteen, korkeampaan työllisyyteen, koulutukseen ja matalampaan rikollisuusasteeseen (ONS i.a.). Ilmosen (2000b, 11) mukaan esimerkiksi juuri työllistyminen on helpompaa sellaisilla henkilöillä, joilla on hyvät sosiaaliset verkostot. Sosiaalinen pääoma luo hyvinvointia niin yksilöille kuin yhteiskunnallekin kilpailukyvyn noustessa (Chambers 2006 ks. Saastamoinen 2009, 55).

Putnamin mukaan sosiaalisella pääomalla on paljon hyviä vaikutuksia, niin yksilölle, yhteisölle kuin yhteiskunnallekin. Yksilöä koskevat esimerkiksi positiiviset psykologiset ja biologiset vaikutukset ihmiseen. Nämä vaikutukset ovat omiaan lisäämään yksilöiden terveyttä ja elämänlaatua. Sosiaalisen pääoman kautta ihmiset ymmärtävät, että he tarvitsevat toisiaan ja täten he ovat parempia ihmisiä myös muita kohtaan. Empatia saa valtaa ihmisten keskuudessa. Sosiaalista pääomaa voidaan sanoa yhteisön vuorovaikutuksen edesauttajaksi. Osallistumisen kautta ihmiset ovat tekemisissä toistensa kanssa ja oppivat luottamaan toisiinsa, jolloin sosiaalinen vuorovaikutus on helpompaa. Sosiaalisesta pääomasta on hyötyä valtiolle esimerkiksi siten, että luottamus toisiin saa ihmiset muokkautumaan helpommin yhteisiin päämääriin oman edun tavoittelun sijaan ja näin esimerkiksi verojärjestelmä toimii paremmin ja julkiset palvelut on helpompi järjestää. Sosiaalisen pääoman avulla voidaan ratkaista yhteisöä koskevia ongelmia, koska luottamus muihin ja koko järjestelmään edistää tätä. Lisäksi Putnamin mukaan sosiaalinen pääoma edesauttaa tiedonkulkua ja tämä puolestaan edesauttaa taloutta. (Ruuskanen 2002, 7.)

Hyypän mukaan sosiaalinen elämä kuten esimerkiksi luotettavien ystävien verkosto, järjestötoimintaan osallistuminen, uskonnolliseen yhteisöön kuuluminen ja luottamus ovat niitä tekijöitä, joilla yksilö voi vaikuttaa myönteisesti terveyteensä. Epäluottamus muihin ihmisiin on taas omiaan aiheuttamaan negatiivisia terveysvaikutuksia. Sitä, miksi sosiaalisella pääomalla on vaikutusta terveyteen, ei osata tarkentaa. Kyse ei ole pelkästään huonojen tapojen hylkäämisestä vaan jostain monimutkaisesta mielen ja ruumiin toiminnasta. (Hyypä 2002b, 48–49.) Myös esimerkiksi vertaistukeen perustuvat terveyttä edistävät toiminnot, kuten AA-liike, rakentuvat ihmisten keskinäisen luottamuksen ja yhteisöllisyyden voimaan. Yhteisöstä ihminen voi saada hyvää mallia elämänsä ja esimerkiksi hyvät naapuruusuhteet voivat vähentää rikollisuutta ja väkivaltaa. (Hyypä 2002b, 49, Hyypä 2002a, 149.)

Hyypä (2002a) kysyy voiko asuinalue lisätä sosiaalista pääomaa? Hänen mukaansa kaupunginosien välillä on osoitettu olevan eroja yhteisöllisyyden asteella ja täten sosiaalisen pääoman määrässäkin, koska käsitteet ovat linkittyneet vahvasti toisiinsa. (Hyypä 2002a, 178–180.) Asuinalueen taloudellinen köyhyys ei kuitenkaan tarkoita pientä sosiaalista pääomaa, vaan yhteisöllisyys voi olla luomassa hyvinvointia köyhempien ihmisten elämään (Hyypä 2002a, 180).

3.5 Sosiaalisen pääoman kritisointi

Sosiaalisesta pääomasta puhutaan useimmiten positiiviseen sävyyn, mutta sillä on myös huonot puolensa. Se on saanut osakseen myös kovaa kritiikkiä (Hyypä 2002a 50). Tapanin mukaan yhteisön tai yksilön sosiaalisella pääomalla saavuttamat päämäärät voivat olla haitallisia toisille ryhmille tai yksilöille. Hän mainitsee käytännön esimerkiksi työpaikkakiusaamisen, jonka uhriksi ryhmän ulkopuolelle jäänyt voi altistua. (Tapani 2009, 27.) Portes (1998) luettelee sosiaalisen pääoman huonoiksi vaikutuksiksi esimerkiksi muiden ryhmään kuulumattomien syrjään työntämisen, yksilön vapauden rajoittamisen ja liian suuret vaatimukset ryhmän jäsenille (Tapani 2009, 27–28). Sosiaalinen pääoma voi johtaa toisten hylkimiseen jopa pahimmillaan rasismiin asti. Näin voi käydä, koska ihmiset luottavat mieluummin samanlaisiin ihmisiin kuin itse ovat, ja vieras on täten jopa vaarallista, koska siihen ei voi luottaa. (Ruuskanen 2002, 21.)

Käsitteen määrittely on saanut palautetta epätarkkuudestaan ja muovautumisestaan. Sillä voidaan selittää kaikkea ja eikä kuitenkaan mitään konkreettista. Käsitteen moninaiset selitysmallit tuovat siihen epäselvyyttä ja voidaan jäädä pohtimaan, ketä se hyödyttää ja miten? Käsitettä on kritisoitu myös siitä, että se tuo taloudellisen ajattelun kaikille elämän osa-alueille jopa sosiaalisiin suhteisiin. (Ruuskanen 2002, 8.) Sitä voidaan käyttää myös perusteluna muutosten, niin negatiivisten kuin positiivisten laseeraamiselle. Sosiaalisen pääoman avulla voidaan yrittää esimerkiksi selittää, miksi hyvinvointivaltion rakenteita voi purkaa (Ilmonen 2000b, 11). Tätä voidaan perustella esimerkiksi niin, että kun vastuutetaan kansalaisia toistensa hyvinvoinnista, ei niin suurta tarvetta ole enää julkiselle palveluverkostolle (Culbitt 1992 ks. Ilmonen 2000b, 12). Somers (2008) kritisoi sosiaalisen pääoman käyttöä uusliberalistisen maailmankuvan levittämiseen. Sosiaa-

linen pääoma on silloin yksikön hyödyn maksimoimista yhteisöissä. (Saastamoinen 2009, 55–56.)

4 YHTEISÖ JA YHTEISÖLLISYYS

4.1 Yhteisöllisyyden määrittelyn taustaa

Yhteisöllisyys, kuten sosiaalinen pääomakin, on ongelmallinen käsite. Sille löytyy paljon erilaisia määritelmiä eikä yksikään niistä ei kata koko yhteisöllisyyden käsitteen rikkautta (Tuomi 2005, 158). Melkein kaikissa yhteisöä/yhteisöllisyyttä määrittelevissä teksteissä määrittely aloitetaan palaamalla Fernidand Tönniesin Gemeinschaft-Gesellschaft (yhteisö-yhteiskunta) jaotteluun. Toinen, jonka määrittelyä toistetaan useissa teksteissä, on Émile Durkheim. Nämä kaksi ovat klassisen sosiologian keskeisiä edustajia, ja ovat tarkastelleet yhteiskunnan muutosta vanhan yhteisömallisen elämän muuntumisesta kohti modernia yhteiskuntaa (Aro 2011, 37). Tönniesin Gemeinschaft kuvaa menneisyydessä vallinnutta yhteisöä, joka perustuu perheeseen ja maanomistukseen. Yhteisössä on omat norminsa, joilla säädellään yksilön tekemisiä suhteessa yhteisöön. Gesellschaftissa taas lait ovat yhteiskunnan lakeja, jotka perustuvat valtiioon, markkinoiden ja elinkeinojen sääntelyyn sekä politiikkaan. (Eräsaari 2009, 70–71.) Tönnies (1887) mukaan ero näillä kahdella yhteisöllisyyden muodolla on siinä, kuinka ne suhtautuvat ihmisten väliseen kanssakäymiseen. Gesellschaftissa on kyse rationaalisemmasta ja kylmemmästä suhtautumisesta toisiin ihmisiin oman eduntavoittelun nimissä. Gemeinschaft on taas perinteisempi yhteisö, jossa ihmiset toimivat yhdessä yhteisen hyvän eteen. (Aro 2011, 39.) Näin Gemeinschaftissa korostuvat enemmän tunteet, henkilökohtaiset suhteet ja paikallisuus, kuten perheessä tai kyläyhteisössä, kun taas Gesellschaft kuvaa ennemminkin yhteiskuntaa, yhtiötä tai yhdistystä, joka perustuu vaihtoon, omien etujen ajamiseen ja sopimukseen (Veijola 2005, 95). Eräsaari (2009, 71) nostaa esille, että Tönniesin jaoittelu on Gemeinschaftia romantisoiva. Perinteinen yhteisö arvoineen tuhoutuu tai on tuhoutumassa modernin yhteiskunnan Gesellschaftin jalkoihin.

Durkheim (1893) on nimennyt yhteisömuodot mekaaniseksi ja orgaaniseksi solidaarisuudeksi (Aro 2011, 37). Solidaarisuus on Durkheimin mukaan ihmisten yhdessä jakamia normeja ja arvoja ja moraalista yhteenkuuluvuudentunnetta (Aro 2011, 41). Durkheimin jaottelu perustuu ajatukseen, että kyläyhteisöjen yhteisöllisyys muuttuu taloudel-

lisiin päämääriin tähtäävien verkostojen vuorovaikutukseksi. Näin syntyy moderni maailma ja solidaarisuuden muutos. Enää ei kuljeta perinteisten arvojen ohjaamina, vaan ne ovat muuttuneet orgaaniseksi solidaarisuudeksi: riippuvuuksiksi talouden ja tuotannon nimissä. (Tuomi 2005, 133–134.) Tämä kehitys on ajanut Durkheimin mukaan yksilöllistymisen kehittymiseen, jossa vallitsee solidaarisuuden vaje, yhteisvastuullisuuden puute ja normittomuus eli anomia (Aro 2011, 42).

Aron (2011, 44) mukaan sosiologian klassikoiden (mukaan luettuna myös Max Weber ja Georg Simmel) pääasiallinen viesti on, että yhteisölliset sosiaaliset suhteet korvautuvat osittain toisenlaisilla suhteilla modernissa maailmassa. Nämä uudet suhteet perustavat uudenlaisiin laskelmoiviin ja markkinoihin liittyviin siteisiin, eivät enää niinkään perinteisen yhteisöelämään. Saastamoisen (2011, 62–63, 87) mukaan modernisaatiossa on kysymys yksilöllistymisen korostumisesta yhteisöllisyyden sijaan. Yksilöllistymisen mukaan määräytyvät uudet yhteisöllisyyden muodot eli yhteisöllisyys vain muuttaa muotoaan ajan mukana katoamatta kokonaan. Usein kuitenkin yksilöllistyminen nähdään ongelmana, johon tarjotaan ratkaisuksi yhteisöllisyyttä. Toisaalta yksilöllistyminen voidaan nähdä uutena yhteisöllisyytenä, jossa yksilöllä on vapaus valita yhteisönsä ja poistua niistä mielensä mukaan. Saastamoinen pohtiikin, voitaisiinko kokonaan luopua yhteisö -käsitteestä, ja alkaa puhua uusista sosiaalisuuden muodoista. (Saastamoinen 2011, 62–63, 87.)

4.2 Yhteisöllisyyden muutos

Yhteisöllisyyttä on ollut olemassa jo hyvin kauan, mutta se muuttaa muotoaan jatkuvasti (Hautamäki 2005, 13). Aikojen saatossa yhteisöllisyyden muodot ja määritelmät ovat muuttuneet yhteiskunnallisten muutosten mukana paikkoihin ja arvoihin sidotuista yhteisöistä kommunikaatioon perustuviin identiteetti ja merkitysyhteisöihin (Hautamäki 2005, 8-10). Alun perin yhteisö on tarkoitettu kuvaamaan tietyn alueen ihmisten vuorovaikutukseen perustuvaa elämää ja yhteistä kulttuuria (Saastamoinen 2009, 43). Nykyään perinteinen yhteisöllisyys on rapautunut maailman muutosten takia, ja ihmisten elämältä puuttuu usein yhteisöllinen perusta. Perustaa halutaan kuitenkin elvyttää yhteisöllisyyden palauttamisella (Saastamoinen 2009, 47).

Keskustelu yhteisöllisyydestä ja sen merkityksestä on noussut esille 2000-luvun alussa (Saastamoinen 2009, 34). Keskustelua on käyty yhteisöllisyyden muutoksesta, sen puutteesta nykypäivänä ja tämän puutteen aiheuttamista ongelmista yhteiskunnassamme (Saastamoinen 2009, 47–48). Länsimaissa elämme nykypäivänä hyvin yksilökeskeisessä maailmassa, jossa ihmisen oletetaan selviävän yksin. Elämän haasteet kohdataan monesti yksin ilman toisten tukea. Samalla haikailemme menneisyyteen, sinne jossa kaikki oli paremmin, koska yhteisöt olivat vielä tiiviitä ja tukevia. Toisin sanoen yhteisöllisyys on kadonnut ja sitä kaivataan takaisin. Samaa muutosta käy läpi hyvinvointivaltiomme, jonka vähitellen puretut palvelut kaipaavat sijaista yhteisöiltä. (Saastamoinen 2009, 34.) Uusi yhteisöllisyys nähdään ratkaisuna hyvinvointivaltion rakenteen murenemiseen ja sen kriiseihin (Saastamoinen 2009, 46). Hautamäki (2005, 7) nostaa esille yhteisöllisyyden vahvistumisen. Virinnee keskustelun, ihmisten aktiivisen osallistumisen kansalaisjärjestöihin ja yhdistysten vilkkaan perustamistahdin nojalla hän pohtii, olisiko nyt, 90-luvun yksilöllisyyden korostamisen jälkeen, vuorossa yhteisöllisyyden aika.

Perinteisen yhteisöllisyyden tuhoksi on nähty vapaat markkinat, maaltamuutto kaupunkeihin sekä järjellisuuden korostaminen. Maailmaan ei ole kuitenkaan syntynyt yhteisötyhjiötä, vaan tilalle ovat tulleet erilaiset uudet yhteisöt, jotka toimivat vapaaehtoisen osallistumisen idealla. (Saastamoinen 2009, 40.) Nykyajan yhteiskuntia leimaa epävarmuus, johon ihmiset hakevat lohtua yhteisöistä. Tämän päivän yhteiskuntatutkimuksessa osoitetaan, että nykyajan yhteisöt eivät perustu paikalliselle vuorovaikutukselle, vaan yksilön identiteetin etsintään ja merkitysten etsimiseen. Uudet yhteisöt rakentuvat siten jatkuvalla kommunikaatiolla, merkitysten etsimisellä. (Hautamäki 2005, 8–10.) Yhteisöllisyys on matkannut ja muovautunut heimo- ja sukuyhteisöistä tämän päivän internet- ja sosiaalisen median yhteisöihin (Kangaspunta 2011, 15–16). Olennaista yhteisöllisyyden muutoksessa on vapaaehtoisuus. Ennen synnyttiin tiettyyn yhteisöön ja sen ehdoilla elettiin, nykyään yksilö voi valita yhteisönsä itse sääntöineen ja jäsenineen (Kangaspunta 2011, 17). Mutta onko ajassamme vallitseva yksilöllisyyden ihanne sitten yksiselitteisesti huono asia? Saastamoisen (2009, 38) mukaan yksilöllisyys voidaan nähdä ihmisten vieraantumisenä toisistaan tai positiivisena mahdollisuutena valita yksilöllisesti, mihin yhteisöön haluaa kuulua.

4.3 Yhteisöllisyyden ytimessä

Aristoteleen mukaan yhteisöllisyys on olemassa ihmisen perusolemuksessa, se on osa ihmisyyttä ja tuottaa meille hyvää (Hautamäki 2005, 8). Yhteisön muodostavat ne ihmiset, jotka jakavat samanlaisen tavan tulkita maailmaa (Saastamoinen 2009, 45). Kokeemus yhteisöllisyydestä syntyy, kun yksilö tuntee kuuluvansa johonkin tiettyyn paikkaan, ihmisryhmään ja heidän tapaansa elää (Saastamoinen 2009, 43). Vaikkakin yhteisöjä on kaiken kokoisia ja mallisia, yhteinen tekijä kaikille yhteisöille on se, että ne sulkevat sisään vain osan ihmisistä ja toisen osan ne jättävät ulkopuolelle. Yhteisöt siis toimivat ihmisten yhdistäjinä ja erottajina. (Saastamoinen 2009, 42.) Jäsenyyden tunne tulee siitä, että kuuluu johonkin yhteisöön ja on vuorovaikutuksessa muiden yhteisön jäsenten kanssa. Tämän jäsenyyden kautta yksilön erottaa muista yhteisöön kuulumattomista. Tämän korostamiseksi yhteisöllä voi olla jotain symbolisia välineitä esimerkiksi jäsenkortteja. Erottautuminen luo myös turvallisuuden tunnetta, koska yksilö voi kokea olevansa samanhenkisten kanssa ja muut, ehkä vaaralliset, jäävät ulkopuolelle. Muihin jäseniin voi myös samaistua, mikä vahvistaa turvallisuuden tunnetta. Yhteisöön kuuluminen nostaa itsetuntoa ja parantaa itsensä hyväksymistä, jos voi kokea, että voi vaikuttaa yhteisön toimiiin ja kantaa kortensa kekoon yhteisön hyväksi. (Hyyppä 2002a, 25–26.)

Yhteisöllisyyden ja yhteisön käsitteisiin liitetään usein positiivisesti latautuneita mielikuvia, kuten yhteistyö, vuorovaikutus, yhteisyyden tunne, harmonia ja välittäminen kanssaihmisistä (Saastamoinen 2009, 35–36). Yhteisön ja yksilön suhde on kaksisuuntainen. Yksilö luo yhteisön, mutta niin myös yhteisö luo yksilön. Vuorovaikutuksessa ja kommunikaatiossa yksilöistä muodostuu yksi, yhteisö. Yhteisöllisydentunne on osa yksilön identiteettiä. Yhteisö on kuitenkin olemassa vain niin kauan kun sen ulkopuolelle rajautuvat muut erilaiset. (Tuomi 2005, 160; Saastamoinen 2011, 62.)

Nykyajan yhteisöllisyyden perustan luovat kulttuurituotteet, symbolit, ideologiat ja jaetut merkitykset. Tämä näkyy esimerkiksi verkkoyhteisöissä, urheilun kannatusporukoissa ja nuorison erilaisissa ryhmissä. Näitä yhteisöjä leimaa pirstoutuneisuus ja suuri määrä. (Saastamoinen 2009, 45.) Nykyajan yhteisöjä voidaan kuvata Youngin (2007) mukaan eriytyneisyyden, risteävyyden, intensiivisyyden, hetkellisuuden, välittyneisyyden,

laskelmallisuuden, keskinäisten kiistojen ja uudelleen määrittelyn mukaan. Yhteisöjen voima ei ole suku, vaan eriytyneisyys tapahtuu jonkin ihmisiä yhdistävän samankaltaisuuden perusteella. Risteävyys kertoo yhteisöjen synnyttämistä uusista sekayhteisöistä. Intensiivisyydestä kertoo se, että ihmiset ovat kiinteässä vuorovaikutuksessa keskenään. Hetkellisyys kuvaa yhteisöjen lyhyttä elinikää. Ihmiset tulevat ja vaihtavat yhteisöjä nopeallakin tahdilla. Kaikkia yhteisön jäseniä ei tunneta niin hyvin, joten nykyajan yhteisöille tyypillistä on laskelmoivuus ja pintapuolisuus. Näissä yhteisöissä jäseniä voi olla monenlaisia, hyvin erilaisia, joten myös erimielisyydet ja keskinäiset kiistat kuuluvat nykyajan yhteisöihin. Uudelleen määrittely tarkoittaa tässä sitä, että yhteisöt ovat jatkuvassa muutoksessa, jossa niiden tarkoitus ja luonne määritellään usein uudestaan sekä sisäisesti että suhteessa ulkomaailmaan. (Saastamoinen 2009, 59–60.)

Elämme verkostojen moninaisuuden keskellä. Kuulumme esimerkiksi asuinpaikan, työpaikan, perheen, ystävien, harrastusten ja vakaumuksen kautta monimuotoisen yhteisyyden maailmaan. Voimme valita mihin kuulumme ja miksi. (Kangaspunta 2011, 31.) Nykyajan yhteisöille tyypillistä on osallistumisen vapaaehtoisuus ja poispääsyn helppous. Motivaatio liittyä niihin perustuu usein mielihyvään, jota sosiaaliset suhteet yhteisössä voivat tarjota. Jäsenet haluavat olla samanhenkisten seurassa. (Saastamoinen 2009, 60–61.) Chambersin (2006) mukaan nykyaikana myös ystävyysuhteet luovat pohjaa erilaisille yhteisöille. Usein nämäkin yhteisöt perustuvat samanhenkisyyteen ja niissä on mukana vertaistuen aspekti. Tällaiset sosiaaliset verkostot tarjoavat kantavaa tukea yksin eläville ihmisille. (Saastamoinen 2009, 61.)

4.4 Asuinalueen yhteisöllisyys

Asuinalueen yhteisöllisyys koostuu esimerkiksi kaupunginosien ja talokuntien yhteisistä tavoitteista, joita kohti pyritään yhdessä. Kaupungin osasta riippuen myös yhteisöllisyyden aste voi muuttua. On esitetty, että slummeissa ei ole niin paljon yhteisöllisyyttä kuin muilla asuinalueilla. Toisaalta taas myös näillä asuinalueilla on säilynyt yhteisöllisyyttä ja se on saatu elpymään naapurisuhteilla, kun asukkaat ovat yhdessä kokoontuneet yhteistä uhkaa tai tavoitetta kohtaan. Toisaalta Hyypä esittää, että ei voida sanoa, mitä asuinalueelle pitäisi tehdä, jotta yhteisöllisyyden aste nousisi. Hän kuitenkin tuo esille,

että esimerkiksi turvallisuutta lisäämällä, yritystoimintaa tukemalla ja kouluttamisella voisi vaikuttaa. Yleensä alueilla, joilla on vain vähän yhteisöllisyyttä, on paljon rikollisuutta, työttömyyttä, asunnottomuutta, alhainen sivistystaso ja vähän pieniä yrityksiä. Taloudellinen tilanne ei niinkään vaikuta yhteisöllisyyden määrään asuinalueella. Sen sijaan yhteisöllisyys voi tasoittaa huono-osaisuuden ja köyhyyden terveyttä alentavaa vaikutusta. (Hyypä 2002a, 180–181.)

4.5 Yhteisöllisyyden hyödyt

Hyypän (2002a, 26–27) mukaan yhteisöllisyydessä on kyse sekä yksilön että yhteisön hyötymisestä. Kaksisuuntainen vaikuttaminen mahdollistaa tämän. Yhteisön mukana jäsenet saavat tyydytystä inhimillisille sosiaalisille tarpeilleen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Yhteisöissä tapahtuvasta aidommasta kohtaamisesta kertoo esimerkiksi ryhmäterapian tehokkuus, kun itseään voi peilata muiden kautta. Yhteisö voi hyötyä, koska joskus yhteisöt muokkaavat jäseniään toimimaan yhdenmukaisesti. Hyypä tarkoittaa tällä lähinnä uskonnollisia ja poliittisia yhteisöjä. Vapaaehtoisissa yhteisöissä kuten esimerkiksi kansalais- ja järjestötoiminnassa näin ei tapahdu. Hyypän mukaan yhteisön oleellisin ominaisuus on tunne yhteishengestä. Yhteishenki syntyy, kun ihmisillä on takanaan jotain yhteistä historiaa, niin hyvää kuin pahaakin. Kansallisyhteisöissä vain tietoisuus yhteisestä historiasta riittää. Suomessa tästä hyvänä esimerkkinä on sotien jälkeinen talvisodan hengen luoma yhtenäisyys. (Hyypä 2002a, 26–27.)

Yhteisöllisyys hyödyttää niin yksilöä kuin isompaakin yhteisöä. Yksilölle pelkkä ajatus yhteisestä elämäntavasta voi synnyttää innostusta, jolla voi olla positiivisia vaikutuksia ihmisten hyvinvoinnille (Saastamoinen 2009, 61). Valtiollisella tasolla yhteisöllisyydellä saadaan lisää taloudellista hyvinvointia. Paremmin voiva kansalainen tuottaa tehokammin, koska jaksaa tehdä työtä. Sen seurauksena tuottavuus paranee ja ihmiset myös löytävät paremmin töitä verkostoituessaan. (Hyypä 2002a, 170–171.)

5 OSALLISUUS

5.1 Osallisuus ja yhteiskunta

Osallisuus ja kansalaisaktiivisuus ovat usein käsitettyjä samaksi asiaksi (Närhi, Kokkonen & Matthies 2013, 118). Tässä on kuitenkin vivahde-eroja. Laajana koko yhteiskuntaa käsittävänä käsitteenä osallisuus on kiinteä osa demokratiaa. Osallisena kansalainen on aktiivinen tekijä, joka vaikuttaa ympäröivään yhteiskuntaan osallistumalla. Osallisuus voi olla esimerkiksi äänestämistä, mutta myös esimerkiksi järjestötyötä, kansalaisaktivismia tai vapaaehtoista kansalaistoimintaa. (Oikeusministeriö 2009, 38.) Sainio (1994) erottelee nämä osallisuuden muodot sen mukaan, ovatko ne institutionaalista osallistumista vai ei. Esimerkiksi äänestäminen on institutionaalista osallisuutta, mutta kansalaistoiminta omaehtoista ei-institutionaalista osallisuutta. (Häikiö 2000, 21.)

Kansalaisten osallisuudella on kahdenlaista arvoa yhteiskunnassa; epäsuoraa ja suoraa arvoa. Yhteiskunnallisessa epäsuorassa näkökulmassa se antaa ihmisille lisää tietoa koko yhteiskunnasta ja näin edesauttaa yksilön omien oikeuksien ajamista. Suoraa vaikutusta osallisuudella on valmisteluun ja päätöksentekoon liittyvän tietopohjan vahvistamisessa ja siten se auttaa myös yhteiskunnan hallintoa. Lisäksi kansalaisten osallisuus lisää uusien ajatusten ja ideoiden syntymistä, joilla voidaan kehittää yhteiskunnan palveluita. Kuitenkin sellaisesta osallisuudesta, jolla ei ole todellista vaikutusmahdollisuutta, voi syntyä lähinnä haittaa. Onkin tärkeää, että osallisuudella on oikeasti jotain vaikuttavuutta ja, että osallistuja voi luottaa siihen. (OECD ks. Oikeusministeriö 2009, 144–145.) Osallisuus on tärkein elementti kansalaisyhteiskunnassa, jossa rakennetaan yhteistyön ja yhteisvastuun varaan (Salmikangas 2002, 92).

Osallisuus on yhden määritelmän mukaan vastakohta osattomuudelle (Närhi, Kokkonen & Matthiesin 2013, 116; Harju 2005, 69). Osattomuutta kokiessaan ihminen jää yhteisön ulkopuolelle (Harju 2005, 69). Osattomuus voidaan myös lukea synonyymiksi syrjäytymiselle (Hämäläinen-Puhakka 2005, 30). Osattomuutta voi kokea laaja-alaisesti eri elämän osa-alueilla. ”Ihminen voi olla osaton sosiaalisista suhteista, taloudesta, yhteiskunnan demokraattisesta järjestelmästä tai työmarkkinoista” (Seppänen 2001, 60–61).

5.2 Osallisuus, osallistuminen ja osallistaminen

Häikiö (2001, 20) jakaa osallisuuden käsitteen englannin kielen kautta kolmeen osaan: participation, empowerment ja social engagement. Kaikki tarkoittavat osallisuutta, mutta eri sisältöisesti. Participation on muualta kuin ihmisestä itsestään aloitteen saanutta yhteiskunnallista osallistumista, ylhäältä hallinnosta käsin mahdollistettua. Empowerment sen sijaan tarkoittaa ryhmän tai yksilön voimaantumista osallisuuden kautta. Social engagement taas on puhtaasti yksilöstä itsestään lähtevää sitoutunutta osallisuutta. Suomen kielessä jakoa haetaan sanoilla osallistaminen, osallisuus ja osallistua. Osallistaminen on hallinnosta käsin lähtevää kansalaisten ”aktivoimista”. Osallistumista on ryhmän sisällä tapahtuva toiminta, mikä on joko aktiivista esimerkiksi asioiden esille tuontia tai pelkkää mukanaoloa. (Oikeusministeriö 2009, 38.) Laitisen & Niskalan (2013, 12–13) mukaan osallisuus ja osallistuminen eroavat siten, että ensin mainittu edellyttää sitoutumista ja on näin ollen syvempi käsite.

Osallisuus voidaan määritellä niin, että ihminen osallistuu häntä koskeviin asioihin ja toimii vaikuttamalla niihin. Osallisuuteen kuuluu olennaisesti myös se, että yksilö on vastuullinen toiminnastaan eli hänestä tulee subjekti, toiminnan suorittaja, objektiuden, toiminnan kohteena olemisen sijaan. (Salmikangas 2002, 97.) Osallisuus voidaan esittää myös ihmisen sisältä lähtevänä voimana, joka mahdollistaa myös osallistumisen yhteisöihin. (Vuorela & Teräväinen 2001 ks. Hämäläinen-Puhakka 2005, 30). Gretschel on (2001) kuvannut osallisuutta tunteeksi, jota kuvailee empowerment eli voimaantuminen (Salmikangas 2002, 97). Kuuluminen johonkin ihmisryhmään sekä osallisena oleminen siinä, voi muodostua voimaannuttavaksi kokemukseksi ihmiselle (Lundbom & Herranen 2011, 5). Osallisuus on siis yksilön kuulumista johonkin yhteisöön (Hämäläinen-Puhakka 2005, 29). Pienimmilleen eriytettynä osallisuus voi tarkoittaa myös asiakkaan mahdollisuutta vaikuttaa kuluttamaansa palveluun (Valkama & Raisio 2013, 92).

Harjun mukaan osallisuus on ennen kaikkea tunne. Se on ihmisen tunne siitä, että on mukana, kuuluu tähän yhteisöön ja kokee sen. Ihmisellä on tarve tuntea osallisuutta, koska olemme sosiaalisia olentoja. Yhteiskunnassa tämä tunne syntyy usein työnteon, harrastusten ja vaikuttamisen kautta. (Harju 2005, 69.)

Osallisuuteen liittyviä elementtejä ovat vastuu, valta ja luottamus. Tämäkin käsite on siis lähellä sosiaalisen pääoman käsitettä. (Salmikangas 2002, 98.) Osallisuuteen kuuluvat siis vastuunotto ja vaikuttaminen. Jotta tässä voidaan menestyä, on toimijoiden välillä vallittava luottamus, tiivis vuorovaikutus sekä avoimuus. Osallisuutta kokeakseen ihmisen tulee kokea tulevansa kuulluksi. (Laitinen & Niskala 2013, 12–13.) Myös Kiilakoski, Gretchel & Nivala (2012, 15–16) esittävät osallisuuden olevan vastuun kantamista. Se on vastuuta itsestään ja koko yhteisöstä ja sitoutumista yhteisten asioiden hoitamiseen. Jotta vastuuta saa, täytyy yhteisön jakaa valtaa yksilöille, jotta heistä tulee kykeneväisiä muuttamaan yhteisöä, jossa he ovat osallisina. Osallisuuteen kuuluu myös vapaaehtoisuuden näkökulma. Jotta voidaan puhua aidosta osallisuudesta, yksilöllä on oltava oma halu osallistua kyseisen yhteisön toimintaan. (Koskiahho 2001 ks. Valkama & Raisio 2013, 92.)

Sosiaalista sitoutumista edistämällä myös vapaaehtoinen osallisuus mahdollistuu paremmin. Yksilön on sitouduttava yhteisön toimintaan. Tätä edesauttavat sosiaaliset suhteet ja yhteinen päämäärä. (Häikiö 2000, 78.) Osallisuuden edistämisestä puhuttaessa puhutaan myös sen esteiden poistamisesta, ennaltaehkäisystä sekä korjaavasta toiminnasta, marginalisaation ja pois putoamisen ehkäisemisestä (Kiilakoski, Gretchel & Nivala 2012, 16).

6 VERTAISTUKI

6.1 Vertaisuutta ryhmästä

Nykyisin vallitseva hyvinvointiyhteiskunta siirtää vastuuta kansalaisten tukemisesta yhä enemmän julkisen sektorin lisäksi myös muiden sektorien toimijoille sekä ihmisille itselleen. Julkisen sektorin tehtäväksi on puheissa noussut vain peruspalveluiden turvaaminen. Tämä on lisännyt tarvetta vapaaehtois- ja vertaistukitoiminnalle. (Hokkanen 2003, 255.)

Vertaistuki yleistyi Suomessa 1990-luvun puolivälissä (Hyväri 2005, 214). Hyväri (2004, 216) näkee, että vertaisryhmien yleistymisen oli kritiikkiä hyvinvointialan kriisiin ja vastapainoa tiukasti aukioloaikoihin ja ammattinimikkeisiin sidottuihin sosiaali- ja terveysalan käytäntöihin. Hyväri esittää myös, että 1990-luvulla yhteiskuntaa ravistelut lama loi tarvetta järjestö- ja kansalaistoiminnalle. Nylundin (2005, 195) mukaan vertaistuen yleistymisen kertoo ihmisten kasvavasta tarpeesta saada tukea elämäntilanteeseen ja kohdata samassa elämäntilanteessa olevia. Internetin käyttö vertaistoiminnan areenana alkoi yleistyä 1980-luvun lopulta lähtien. Verkossa tapahtuvan vertaistuen areenoina toimivat aikaisemmin erityisesti keskustelupalstat ja chat-huoneet. Verkko mahdollistaa useamman keskustelijan osallistumisen, joko yhtä aikaa tai erikseen. (Nylund 2005, 201.)

Vertaistoimintaa on tutkittu vuosien varrella erityisesti Pohjois-Amerikassa. Vertaistoimintaa tutkitaan Nylundin (2005, 197) mukaan pääasiassa sosiaali- ja yhteiskuntatieteissä sekä psykologiassa ja terveystieteissä. Tällä vuosikymmenellä tutkimusten teemoina ovat olleet muun muassa arvot, osallisuus ja yhteisöllisyys.

Vertaistuelle on monia määritelmiä ja sitä toteutetaan monilla eri tavoin. Olennaista vertaistuessa on vastavuoroisuus ja kokemus siitä, ettei ole asiansa kanssa yksin. Vertaistukiryhmille ominaista on se, että ryhmään osallistuvat ovat kohdanneet samanlaisia ongelmia elämässään tai ovat parhaillaan käymässä läpi, jotakin muutosta tai muulla tavalla haastavaa elämäntilannetta. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2013b.) Vertais-

tuki voidaan nähdä myös voimaannuttavana muutosprosessina, joka edesauttaa löytämään voimavaroja ja löytämään tasapainon elämänhallintaan. Vertaistuki voi olla ryhmämuotoista tai kahdenkeskistä, konkreettista läsnäoloa tai verkossa tapahtuvaa tukemista. (Huuskonen 2013.)

Vertaistuki määritellään kuitenkin usein ryhmäksi, joka kokoontuu toistuvasti keskustelemaan. Ryhmän koolle ei ole asetettu rajoitusta. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2013b.) Ryhmää voi ohjata vertaisohjaaja, koulutettu vapaaehtoinen tai ammattilainen. Vertaistukea voivat järjestää yhdistykset, yhteisöt tai julkisen sektorin toimijat. Vertaistukea toteutetaan erilaisilla areenoilla, mutta yksi asia on kaikelle vertaistuelle yhteinen; yhtä ainoaa oikeaa tapaa vertaistuen toteuttamiseen ei ole. (Huuskonen 2013.) Vertaistukiryhmistä käytetään myös nimitystä oma-apuryhmät, mutta Nylundin (2005, 198) mielestä tämä viittaa enemmänkin itseän kohdistettavaan apuun. Käytettäessä ilmausta vertaistuki tulee tuen vastavuoroisuus ja keskinäinen tuki paremmin esille.

6.2 Voimaannuttava vertaistuki

Vertaistuki tarjoaa mahdollisuuden tarkastella omaa elämäntilannetta toisesta perspektiivistä. Kokemuksia jakaessa korostuu kuitenkin myös jokaisen elämäntilanteen ainutlaatuisuus ja erilaisuus. Samalla ihmisille välittyy kokemus siitä, että joku toinenkin on kokenut tämän, en ole tämän asian kanssa yksin. Vertaissuhdetta ei pidä kuitenkaan sotkea asiakkuuteen, vaikka vertaisryhmien vetäjänä voi toimia ammattilainen. Vertaiset ovat tasa-arvoisia ja suhde on vastavuoroinen. (Huuskonen 2013.) Vertaissuhteessa on vahvasti läsnä asioiden jakaminen sekä yhteinen kokemusmaailma (Hokkanen 2003, 267). Vertaistuen kautta voi saada tietoa ja neuvoa omaan tilanteeseen liittyvistä asioista. Parhaimmillaan vertaistuki on voimaannuttavaa, elämää rikastuttavaa yhdessä tekemistä ja olemista. (Huuskonen 2013.)

Helena Palojärvi (2009, 4) tutki lisensiaatintyössään miten vertaistukiryhmä auttaa NOVAT-ohjelmaan osallistuvia naisia. NOVAT-ohjelma hyödyntää vertaistukeen perustuvaa ryhmätoimintaa (Palojärvi 2009, 1). Palojärvi haastatteli 12 ryhmäläistä (Palojärvi 2009, 42). Ryhmän vertaistuki kasvoi asteittain ryhmätoiminnan edetessä niin, että

ryhmän loppuvaiheessa kantavaksi teemaksi nousi voimaantuminen (Palojärvi 2009, 62, 71). Ryhmä mahdollisti naisille myös kokemuksia osallisuudesta ja hyväksytyksi tulemisesta. Vertaistuen vahvistamina naisten elämänhallinta parantui, ja taidot kohdata ristiriitatilanteita sekä löytää uusia ratkaisumalleja lisääntyivät. (Palojärvi 2009, 74, 78.)

Vertaistuki peilautuu sitä kontekstia vasten, josta vertaisuutta ammennetaan. Erilaisissa vertaisryhmissä toiminta saa erilaisia muotoja ja tapoja. Vertaistoimintaa muovaa vertaisia yhdistävän asian yleisyys ja hyväksyttävyyys sekä sen tilanteen tai tapahtuman kesto, ajankohtaisuus ja tuoreus, jonka tiimoilta vertaistukea tarvitaan. Myös ryhmätöiminnan järjestämiseen liittyvät tekijät, kuten tapaamistiheys ja ryhmänohjaaja, vaikuttavat vertaistoiminnan sisältöön. (Hokkanen 2003, 267–268.)

Hokkanen (2003, 254) käyttää nimitystä vapaaehtoinen auttaminen sellaisesta tuesta, jota saadaan sellaisilta ihmisiltä, joilla ei ole samanlaisia kokemuksia. Hyväri (2005, 215) esittää, että vertaisryhmä käsittää myös sellaiset ryhmät, joita voi muodostaa työkaverit tai samaa elämäntapaa kannattavat. Myös Nylundin (2005, 203) mielestä mahdollisuus vertaistukeen voi syntyä esimerkiksi ystävien tai työtoverien kesken, kun samoja teemoja elämässään käsittelevät ihmiset ryhtyvät keskustelemaan ja jakamaan. Yhteisenä nimittäjänä voi toimia avioero, työttömyys tai vaikka lasten saaminen. Keskusteluareenoina voi toimia lasten leikkipuisto, naapurin kahvipöytä tai internet. (Nylund 2005, 203.) Hyvärin (2005, 215) mielestä vain ne ryhmät, joissa auttaminen ja toisen tukeminen on pääasiassa ja, joissa ryhmä muodostuu esimerkiksi haastavassa elämäntilanteessa olevista ihmisistä, voivat olla vertaistukiryhmiä.

Tässä opinnäytetyössä käytetään käsitettä vertaistuki tarkoittamaan sekä vapaaehtoista auttamista että varsinaista arkipäiväistä ihmisten kohtaamisissa syntyvää vertaistukea. Asukastuvan asiakkaiden kokemukset vertaistuesta asukastuvalla voivat olla peräisin järjestetyistä ryhmistä tai arkipäivän kohtaamisista.

7 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET

Asukastupatoimintaa on tutkittu useamman kerran vuosien varrella. Havaintojemme mukaan useimmat tutkimukset käsittelevät asiakastyytyväisyyttä. Opinnäytetyömme kannalta hyödyllisimpiä tutkimuksia ovat tehneet Heikkinen (2006), Rasa (2008) ja Lötjönen (2009), jotka ovat kaikki tutkineet Kuopion asukastupatoimintaa ja erityisesti sitä, mitä merkitystä asukastupatoiminnalla on asiakkaille. Luukas on tehnyt kehittämishankkeen asukastuville Kemissä vuonna 2009.

7.1 Rypysuon asukastupa sosiaalisten suhteiden edistäjänä

Jaana Heikkinen (2006) tutki pro gradu -tutkielmassaan asukastilan merkitystä käyttäjilleen Kuopion Rypysuon asukastuvalla. Kvantitatiivinen kyselytutkimus toteutettiin 12.9–23.9.2005. Kaikki asukastuvalla tuona aikana vierailleet asiakkaat vastasivat kyselyyn. Kokonaistutkimus koostuu yhteensä 94 vastauksesta. Heikkinen käytti apunaan myös osallistuvaa havainnointia. (Heikkinen 2006, 42, 44.)

Tutkimustulosten mukaan vastaajat olivat pääasiassa työttömiä ja eläkeläisiä, mutta vastaajien ikäjakauma oli 15–83 vuotta (Heikkinen 2006, 48–49). Vastaajista hieman yli puolet kävi asukastuvalla vähintään kerran viikossa, kun päivittäin asukastuvalla vieraili 8 % vastaajista. Tuloksista nousi esille, että ikääntyneet (yli 60-vuotiaat) käyvät tuvalla useammin kuin nuoremmat. Aktiivisia tuvalla kävijöitä olivat myös työttömät, joista 63 % kuului aktiivisiin kävijöihin, eli työttömät kävivät tuvalla vähintään kerran viikossa. (Heikkinen 2006, 51–53.) Vastanneista suurin osa ilmoitti asuvansa asukastuvan ympärillä sijaitsevassa kerrostalolähiössä (Heikkinen 2006, 48). Suosituimmat toiminnot asukastuvalla olivat internetin käyttö, lehtienluku, ajan viettäminen ja ruokailu. Internetin käyttö korostui nuorissa (alle 30-vuotiaat), ja vastaavasti ruokaluun osallistuvien enemmistö oli yli 60-vuotiaita. (Heikkinen 2006, 55.) Kyselyyn vastanneet kokivat asukastuvan parantaneen asuinalueen viihtyvyyttä (Heikkinen 2006, 63–64). Tutkimuksen mukaan asukastupa oli edistänyt myös sosiaalisten suhteiden syntymistä. Vastaajista yli puolet ilmoitti saaneensa asukastuvalta uusia tuttavuuksia ja pitävänsä heihin yhteyttä

myös asukastuvan ulkopuolella. Sosiaalisten suhteiden lisääntymistä olivat kokeneet erityisesti yksineläjät. (Heikkinen 2006, 68–69.)

Opinnäytetyömme kannalta olennaista on myös Heikkisen tutkimuksessa nostettu kehittämisenäkökulma. Enemmistö vastaajista olisi ollut valmiita pidentämään asukastuvan aukioloaikoja viikonloppuun. Vastajat nostivat esille, että lapsille ja nuorille olisi paikallaan kehittää jotain toimintaa. (Heikkinen 2006, 72–73.) Heikkisen mielestä asukastuvan kehittämiskohteiksi nousivat ruokailumahdollisuuden lisääminen useammalle päivälle sekä asukastuvan tiedottamisen tehostaminen. Tutkimuksessa nousi esille, että asukastuvan asiakkaat olivat varsin passiivisia osallistumaan asukastuvan ulkopuoliseen yhteiskunnalliseen toimintaan. Tutkimus nosti esille, että Rypysuon asukastupa oli tärkeä osa asuinalueen yhteisöä. (Heikkinen 2006, 76–79, 82.)

7.2 Kohtaamispaikka Kotikulma asiakkaiden kokemana

Esko Rasa teki vuonna 2008 Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetyön Kohtaamispaikka Kotikulma asiakkaan silmin, kohtaamispaikka kanssakäymiselle ja sosiaaliselle asiointille. Tutkimuksen tarkoituksena on ollut selvittää, mikä merkitys Kohtaamispaikka Kotikulmalla on asiakkaille, kuinka Kotikulman tarjoamat palvelut kietoutuvat yhteen julkisen sektorin tarjoamien palveluiden kanssa sekä millaisissa muutosprosesseissa Kotikulma on ollut mukana asiakkaan elämässä. Tämän lisäksi Rasa etsi vastausta kysymykseen, miten Kotikulma on vastannut asiakkaiden odotuksiin ja toiveisiin. (Rasa 2008, 23.)

Kvalitatiivisen tutkimuksen aineisto on kerätty syksyllä 2007 haastattelemalla Kohtaamispaikka Kotikulman asiakkaita. Aineisto koostuu seitsemästä temahaastattelusta. Haastatelluista kolme oli naisia ja neljä miestä. (Rasa 2008, 7.) Vastaajien käynnit asukastuvalla vaihtelivat satunnaisesta käynnistä jokapäiväiseen vierailuun. Aineistosta Rasa on eritellyt neljä erilaista vastaajatyyppeä: selviytyjä, osaansa tyytyväinen, kapinallinen ja kohtaloonsa alistunut. (Rasa 2008, 35.)

Jokaisella haastatelluista on subjektiivinen näkemys Kotikulman merkityksestä omaan elämään. Tutkimuksessa selvisi, että haastatellut näkevät Kotikulman merkityksen erityisesti keskusteluapuna, tuttujen tapaamispaikkana ja ilmaisen leivän jakopaikkana. (Rasa 2008, 61–62) Rasan tekemä tutkimus soveltuu opinnäytetyömme tuloksien vertailupohjaksi. Kotikulma kuvataan paikkana, jossa välitetään ja kysellään perään. Pääsääntöisesti haastateltavat olivat tyytyväisiä Kotikulman toimintaan. Muutosta haluttiin ti-
loihin ja aukioloaikaan. Kotikulman toivottiin olevan auki myös viikonloppuisin. (Rasa 2008, 61.)

7.3 Mitä asukastuvat merkitsevät asiakkaille

Katja Lötjönen on tehnyt vuonna 2009 kvalitatiivisen tutkimuksen kuopiolaisten asukastupien merkityksestä asiakkaille toimiessaan harjoittelijana Kuopion kaupungin asuntotoimessa. Lötjönen on tutkimuksessaan selvittänyt myös sitä, millaisia muutoksia asukastupatoiminnassa on tapahtunut ja kuinka asukastupatoimintaa tulisi asiakkaiden mielestä kehittää. Laadullisessa tutkimuksessa haastateltiin asukastupien asiakkaita, tupatyöntekijöitä, asukasyhdistysten toimijoita sekä Kuopion kaupungin erityisnuorisotyöntekijöitä. (Lötjönen 2009, 15.) Lötjönen haastatteli 15 asiakasta ja kuutta asukastupaohjaajaa viidestä eri asukastuvasta. Tutkimuksen aineistoa kerättiin myös kahden erityisnuorisotyöntekijän sekä kolmen asukasyhdistysaktiivin haastatteluista. Näin ollen tutkimuksen aineisto koostuu yhteensä 22 haastattelusta, joissa on haastateltu 26 henkilöä. (Lötjönen 2009, 18.)

Tutkimuksen mukaan asukastupien asiakaskunta koostuu työttömistä, eläkeläisistä sekä lapsista ja nuorista (Lötjönen 2009, 45). Lötjönen on nostanut aineistosta esille kaksi merkityksiä kuvaavaa yläluokkaa: ajanviete ja virikepaikka. Yläluokat jakaantuvat edelleen kuudeksi alaluokaksi, jotka ovat sosiaalisuus ja juttuseura, palvelut, yhteisöllisyys, maksuton julkinen tila, tekeminen sekä asuinalueen viihtyvyys. Suurimmaksi merkitykseksi nousi sosiaalinen kanssakäyminen toisten kanssa sekä yhteisöllisyys. (Lötjönen 2009, 20–21, 27.) Asukastuvilta löydettiin vertaistukea erilaisiin elämäntilanteisiin. Myös tupatyöntekijöiden tuki nähtiin merkityksellisenä erityisesti vaikeissa elämäntilanteissa. (Lötjönen 2009, 30–31, 33.) Asukastupatoiminnan kehittämiseen liittyviksi

teemoiksi Lötjönen on aineiston pohjalta nostanut toiminnot ja palvelut, asiakaskunnan, henkilökunnan, asukastuvan paikkana, toiminnan organisoinnin, aukioloajan sekä tiedottamisen puutteen (Lötjönen 2009, 42). Kehittämiskohteena vastaajat näkivät erityisesti tupatyöntekijöiden työsuhteet, jotka olivat haastateltujen mielestä liian lyhyitä. Lyhyet työsuhteet vaikeuttivat tupatoiminnan kehittämistä sekä luottamuksellisten suhteiden syntymistä asiakkaiden kanssa. (Lötjönen 2009, 49.) Asukastupatoiminnan tiedottaminen nousi myös kehittämiskohteeksi (Lötjönen 2009, 57). Asukastupatyöntekijät ja yhdistysaktiivit toivoivat tuville laajempaa asiakaskuntaa. Tupien kävijöistä puuttivat lähes kokonaan työikäiset. (Lötjönen 2009, 45, 62.)

Lötjösen tutkimus ei ole tasoltaan opinnäytetyö, mutta sen käyttö on tässä yhteydessä mielestämme perusteltua. Tutkimus on normaalin tutkimusprosessin mukaan tehty työ, jossa on työmme kannalta tärkeää ja arvokasta tietoa, jota voidaan vertailla opinnäytetyöstä nouseviin tutkimustuloksiin. Tutkimuksen käytön sopivuuden tässä yhteydessä tarkistimme vielä opinnäytetyömme ohjaajalta. Opinnäytetyömme kannalta tutkimuksessa on olennaista Lötjösen nostama asukastuvan merkitys niin asiakkaan kuin asuinalueenkin näkökulmasta sekä asukastuvan kehittämiseen liittyvät tekijät.

7.4 Asukastupatoiminnan kehittämishanke

Tarja Luukas on tehnyt vuonna 2009 Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun ylemmän AMK opinnäytetyön nimeltä Asukastupa tarpeen mukaan, toimintatutkimus asukastupatoiminnan kehittämismahdollisuuksista yhteistyössä asukkaiden tueksi paikalliseen tarpeeseen. Kyseessä on kehittämishanke, joka on tehty yhteistyössä sekä asiakkaiden että asiantuntijoiden kanssa. Tutkimuksen tarkoituksena on ollut selvittää millaisella toiminnalla tai palvelulla asukastuvat vastaavat tarkemmin paikalliseen tarpeeseen. Luukas on kerännyt aluksi kehittämisideoita kolmen eri asukastuvan kävijöiltä ja lähialueella asuvilta, jonka jälkeen ideat on esitetty asiantuntijoille toteuttamisen ja yhteistyön merkeissä. Aineisto on kerätty teemahaastatteluilla, -kyselyillä asukastuvan lähialueen asukkailta ja asukastuvan kävijöiltä sekä asiantuntijoilta delfoi -menetelmää käyttäen. (Luukas 2009.)

Tutkimuksessa selvisi, että asukkaiden arkea tukevaa toimintaa tarjoamalla asukastuvat vastaisivat asukkaiden tarpeisiin. Asiantuntijat korostivat yhteistyön tärkeyttä toiminnan kehittämiseksi. Haasteita kehittämislle luovat kuitenkin resurssit. Luukas on päätenyt johtopäätökseen, että jotta tupia voidaan kehittää asiakaslähtöisesti, on asukkaiden sitouduttava toimintaan ja henkilöstön resurssit saatava kohdalleen. Toimivan käytännön aikaansaaminen edellyttää yhteistyötä kaikkien eri tahojen välillä. (Luukas 2009, 46–53.)

Opinnäytetyömme kannalta olennaista tässä kehittämishankkeessa on asukastuvan kehittämisen näkökulma juuri kävijöiden ja lähiympäristössä asuvien näkökulmasta. Se, kuinka he toivovat tupia kehitettävän. Kehittämiseidoiden keräämiseksi kävijöitä ja lähiasukkaita haastateltiin kolmella eri asukastuvalla teemahaastattelulla ja kyselyllä. Kävijöiltä kysyttiin, miksi he tulevat tuvalle nyt ja, mitä toimintaa he sinne toivoisivat tulevaisuudessa ja miksi. Tutkimuksessa selvisi, että asukastuvalle kaivataan yhteisöllisyyttä lisäävää ja arkielämää helpottavaa toimintaa ja palveluita. (Luukas 2009, 41–42.)

Tuville tultiin esimerkiksi joukkotiedottimien takia ja muiden seuran takia. Tuville toivottiin ohjelmaa kuten esimerkiksi erilaisia retkiä, teemapäiviä ja tietoa terveyteen ja liikuntaan liittyvistä asioista, asiantuntijatietoa yhteiskunnan eri osa-alueilta, musiikkia eri muodoissa sekä erilaisia ryhmiä esimerkiksi mielenterveyteen liittyen. Muita toiveita olivat vanhusten auttaminen tuville, kirpputoritoiminta, suomen kieleen ja kulttuuriin tutustuminen, perheille erilaista tekemistä ryhmämuodossa tai vain rupattelua muiden ihmisten kanssa. (Luukas 2009, 42, 46–49.)

8 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

8.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimusongelmat

Tutkimuksen tarkoituksena on kerätä haastatteluaineisto Kuopion Setlementti Puijola ry:n ylläpitämän LinnanTuvan asiakkailta ja saada näin tietoa siitä, millaisia merkityksiä asiakkaat asukastuvalle antavat. Tarkoituksena on myös selvittää, miten asukastupaa haluttaisiin asiakkaiden mielestä kehittää tulevaisuudessa. Lisäksi tavoitteena on tutkia, onko asiakkaiden mielestä asukastuvalla ollut vaikutusta sen lähiympäristöön jollakin tavalla sen perustamisen jälkeen.

Aihe muotoutui opinnäytetyöksemme keväällä 2012, kun otimme yhteyttä Kuopion Setlementti Puijola ry:hyn ja sieltä tarjottiin yhteistyömahdollisuutena LinnanTuvan asukastuvan tutkimista. Olimme hakeneet järjestötyöhön liittyvää aihetta eri tahoilta. Aihe ja tutkimusongelmat muotoutuivat tarkemmin syksyn 2012 aikana, kun olimme yhteydessä toimeksiantajan edustajaan ja tutkimme aikaisemmin tehtyjä aihetta sivuavia selvityksiä ja tutkimuksia. Kuopion asukastuvista oli tehty jo aiemmin tutkimuksia (ks. Heikkinen 2006; Rasa 2008 ja Lötjönen 2009), mutta LinnanTuvasta tällainen tutkimus kuitenkin puuttui. LinnanTuvan perustaminen Linnanpellon alueelle lähti useamman eri tahon aloitteesta, koska alueella oli paljon häiriökäyttäytymistä ja huono-osaisuutta (Eskelinen, Liljavirta & Nykänen 2013, 10). Tästä syystä on mielenkiintoista nähdä, onko tupa löytänyt paikkansa Linnanpellon asuinalueella; millaisia merkityksiä asiakkaat asukastuvalle antavat, ja onko lähiympäristö muuttunut asukastuvan vaikutuksesta.

Tutkimuskysymykset ovat:

1. Millaisia merkityksiä asukastuvan asiakkaat antavat asukastuvalle?
2. Millä tavalla asiakkaat haluaisivat asukastupaa kehittää tulevaisuudessa?
3. Onko lähiympäristössä tapahtunut muutosta asukastuvan perustamisen jälkeen asiakkaiden mielestä? Jos on, niin millaisia muutokset ovat olleet?

8.2 Tutkimusmenetelmän valinta

Opinnäytetyöhömmme olemme valinneet kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimusmenetelmän. Valitsimme laadullisen tutkimuksen määrällisen sijaan, koska kyseessä on yhteen asukastupaan tehtävä tutkimus ja haastateltavien määrä jää näin pieneksi. Tällöin tutkimusmenetelmäksi sopii paremmin laadullinen kuin määrällinen tutkimusmenetelmä, jossa aineisto on usein hyvin laaja. Pääasiallinen syy metodivalintaan lähti kuitenkin tutkimuskysymyksistä. Kvalitatiivinen tutkimus pyrkii kuvaamaan todellista elämää, paljastamaan tosiasioita (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161). Laadullisella tutkimuksella voi nostaa haastateltavien omia tulkintoja esille (Hakala 2007, 19), minkä vuoksi laadullinen tutkimus soveltuu kvantitatiivista paremmin meidän opinnäytetyöhömmme tutkimusmenetelmäksi. Laadullisessa tutkimuksessa ei haluta tehdä yleistyksiä vaan ymmärtää toimintaa, kuvaamaan ilmiöitä ja antamaan tulkinta ilmiöstä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 85). Kvalitatiivinen tutkimus ei voi antaa vastaukseksi absoluuttista totuutta. Parhaimmillaankin kvalitatiivinen tutkimus antaa vastaukseksi ehdollisia selityksiä, jotka ovat sidoksissa siihen kontekstiin, jossa aineisto on kerätty. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161.)

Fenomenologinen tutkimus nostaa tutkimusaiheeksi sen, kuinka ihminen kokee elämänsä. Ihmisen suhde kokemusmaailmaan on fenomenologien mukaan merkityksiä täynnä. Ihmisten kokemat merkitykset ovat kulttuurisidonnaisia, mutta kuitenkin jokainen kokee asiat omasta näkökulmastaan. (Laine 2010, 29–30.) Opinnäytetyöhömmme tarkoituksena on nostaa esille LinnanTuvan asiakkaiden antamia merkityksiä asukastuvalle, sitä kuinka he itse kokevat asukastuvan merkityksen. Tästä syystä fenomenologia sopii erinomaisesti tutkimusotteeksi opinnäytetyöhömmme.

8.3 Tutkimusympäristö ja kohderyhmä

Tutkimuksen kohderyhmä muodostuu LinnanTuvan asiakkaista. LinnanTupa on yksi Kuopion Setlementti Puijola ry:n ylläpitämistä asukastuvista. Kuopion Setlementti Puijola ry on avannut ovensa kuopiolaisille vuonna 1995 (Kuopion Setlementti Puijola ry i.a.a). Puijola ry:n ohjenuorana toimivat Suomen Setlementtiliiton arvot. Keskeisimpinä

arvoina toiminnassa pidetään arjen keskellä toteutuvaa lähimmäisyyttä, yhteisöllisyyttä ja erilaisten ihmisten välistä yhteistyötä. Puijola ry:n toiminnan perustana on arvojen lisäksi pyrkimys yksilön omien voimavarojen vahvistamiseen, yhteisöllisyyden lisäämiseen, tasa-arvoisuuteen sekä eniten apua tarvitsevien, heikoimmassa asemassa olevien ihmisten tukeminen. Puijola ry:n toiminta lähtee paikallisten ihmisten tarpeista. Puijola ry:n työssä toteutuvia keskeisimpiä periaatteita ovat kunnioittava kohtaaminen, luottamuksellisuus, vapaaehtoisuus, kumppanuus, ratkaisukeskeisyys, jatkuva oppiminen ja kehittyminen sekä usko ystävyiden mahdollisuuteen yli rajojen. (Kuopion Setlementti Puijola ry i.a.b.)

Puijola ry tuottaa sosiaalipalveluita Kuopion asukkaille. Toiminnalla vastataan Kuopion alueella asuvien ihmisten tarpeisiin ja pyritään edistämään heidän sosiaalista hyvinvointiaan. Yhdistys pyrkii toiminnallaan tukemaan vaikeissa elämänvaiheissa olevia ihmisiä. Puijola ry:n toimintamuotoja ovat monikulttuurinen työ, sosiaalinen nuorisotyö sekä lähiötyö. Puijola ry toteuttaa myös erilaisia hankkeita, joiden avulla pystytään edesauttamaan vaikeissa elämäntilanteissa olevien ihmisten arjessa selviytymistä. (Kuopion Setlementti Puijola ry i.a.a.)

8.3.1 Lähiötyö Kuopiossa

Kuopiolaisen lähiötyön areenana toimivat asukastuvat. Asukastuvat ovat oman alueensa olohuoneita, jotka kutsuvat alueen asukkaita kokoontumaan, keskustelemaan ja osallistumaan. Asukastupatoiminta on kaikille avointa ja maksutonta. Toiminnan tavoitteena on alueen asukkaiden terveyden, hyvinvoinnin ja elämänhallinnan edistäminen sekä sosiaalisen pääoman, alueellisen yhteistyön ja vaikutusmahdollisuuksien lisääminen. Asukastupatoiminnalla pyritään tukemaan asukasdemokratian toteutumista, lisäämään alueen asukkaiden osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja suvaitsevaisuutta. (Eskelinen, Liljavirta & Nykänen 2013, 5.)

Kuopion Setlementti Puijola ry:llä on yksi oma asukastupa, Kohtaamispaikka Kotikulma Kuopion Petosen kaupunginosassa. Kotikulman lisäksi Kuopiossa toimii tällä hetkellä yhdeksän asukastupaa, eri puolilla kaupunkia: Katiska Särkiniemessä, Koillistuuli Saarijärvellä, Voiportti keskustassa, Linnantupa Linnanpellolla, Länsi-Puijon asukastu-

pa Rypysuolla, Petosen asukastupa, Puijonlaakson asukastupa ja Neulastupa Neulamäessä sekä Karttulassa sijaitseva Jussintupa. (Kuopion Settlementti Puijola ry i.a.c.) Yhteistä asukastuville on se, että ne kaikki sijaitsevat keskeisillä paikoilla lähiöissä.

Puijola ry ja Kuopion kaupunki ovat solmineet yhteistyösopimuksen, jonka perusteella Puijola ry vastaa Kuopion kaupungin asukastupien käytännön järjestelyistä ja ylläpidosta. Kuopion kaupunki vastaa asukastupatoiminnan aiheuttamista kustannuksista, esimerkiksi tilavuokrasta ja rakennusluvista, sekä asukastupahenkilöstön koulutuskustannuksista. Kuopion Kaupunki maksaa Puijola ry:lle kiinteän korvauksen asukastupatoiminnan johtamisesta ja henkilöstöstä koituvien kulujen kattamiseksi. (Eskelinen, Liljavirta & Nykänen 2013, 4.)

Asukastuvat ovat maksuttomia matalan kynnyksen oleskelu- ja kokoontumistiloja, joissa järjestetään erilaista toimintaa. Päivisin asukastuvilla luetaan lehtiä, käydään internetissä ja keskustellaan mielessä pyörivistä asioista. Iltaisin tuvat muuntuvat harrastekäyttöön tai kokoontumistiloiksi erilaisille ryhmille. (Kuopion Settlementti Puijola ry i.a.d, 6-7.) Osa asukastuvista tarjoaa asiakkailleen myös edullisen mahdollisuuden ruokailuun. Asukastuvilta jaetaan asiakkaille myös ilmaista leipää. Vuonna 2012 asukastuvilla käytiin yhteensä 59 471 kertaa ja tuvilta jaettiin yhteensä 66 141 pussia ilmaista leipää. Käyntimäärä lisääntyi edellisestä vuodesta yli 6 000 käynnillä. Jaetun leivän määrä lisääntyi 20 000 leipäpussilla. Leivät tulevat asukastuville lahjoituksina. Kuopion ruokaapu ry ja ViaDia Pohjois-Savo ry pitävät huolta siitä, että lahjoitukset kulkeutuvat asukastuville. (Eskelinen, Liljavirta & Nykänen 2013, 5.) Edellä esitetyt luvut kertovat selkeästi siitä, että asukastupatoiminta on löytänyt paikkansa Kuopion alueella ja, että tarve asukastupatoiminnalle kasvaa vuosi vuodelta. Osaltaan lisääntyneitä käyntimääriä selittää asukastupatoiminnan leviäminen ja uusien asukastupien avautuminen.

8.3.2 LinnanTupa

Tutkimuksen kohderyhmä muodostuu LinnanTuvan asiakkaista. LinnanTupa sijaitsee Kuopiossa Linnanpellon kaupunginosassa, osoitteessa Linnanpellonkatu 32. Asukastuvan ovet avattiin elokuussa 2011. LinnanTupa tarjoaa alueen asukkaille päihteettömän kohtaamispaikan, jossa voi keskustella muiden alueen asukkaiden kanssa, juoda kahvia,

lukea lehtiä sekä käydä internetissä. LinnanTuvalla on tarjolla myös aamupuuroa ja keittolounasta vuoropäivinä. (Kuopion Setlementti Puijola ry i.a.e.) Asukastuvalla voi myös hakea ilmaista leipää. LinnanTuvalla järjestetään kerhoja, retkiä sekä tapahtumia. Sosiaalityöntekijät, diakoniatyöntekijät sekä ViaDia Pohjois-Savo ry:n työntekijät ovat tavattavissa tuvalla ennalta sovittuina aikoina. LinnanTuvalla, kuten muillakin tuvilla, on tupaohjaajina palkkatuettuja työntekijöitä. Heidän lisäksi tuvalla on ajoittain myös opiskelijoita suorittamassa harjoitteluita. LinnanTupa on kärsinyt välillä työntekijäpuhlasta, jonka vuoksi asukastupa on ollut auki vain osan päivästä. (Eskelinen, Liljavirta & Nykänen 2013, 10.)

Asukastuvalla työskentelee tupaohjaajia, joitten työllistyminen avoimille työmarkkinoille on ollut haasteellista (Eskelinen, Liljavirta & Nykänen 2013, 5). Ohjaajien lisäksi tuvalla on ajoittain opiskelijoita lähialueen oppilaitoksista suorittamassa työharjoittelua.

LinnanTupa on perustettu interventiona Linnanpellon asuinalueen huono-osaisuutta ja syrjäytymistä vastaan. Tupaa ovat alusta asti olleet kehittämässä ja ohjaamassa Kuopion Setlementti Puijola ry:n lisäksi Kuopion kaupungin sosiaalitoimi, aikuissosiaalityön ATTE-projekti, Niiralan Kulma, Savon ammatti- ja aikuisopisto Sakky, Sirkkulanpuiston toimintayhdistys ry, Suomen evankelis-luterilaisen kirkon diakoniatyö sekä ViaDia Pohjois-Savo ry. Ohjausryhmään on osallistunut myös asukkaiden edustaja. Toimintaa kehittämässä on ollut mukana myös Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry:n oSallisuushanke Salli. (Eskelinen, Liljavirta & Nykänen 2013, 10.)

LinnanTuvan asiakasmäärää ei ole varsinaisesti koskaan mitattu. Asukastupaohjaajat tilastoivat jokaisen ihmisen, joka tulee tuvalle, mutta varsinaista asiakaslaskentaa ei ole koskaan toteutettu. Vuonna 2012 LinnanTuvalla käytiin 5916 kertaa ja tuvalta jaettiin 6101 leipäpussia. (Eskelinen, Liljavirta & Nykänen 2013, 10.) Jo käyntimäärä puhuu omaa kieltään siitä, kuinka suuri merkitys LinnanTuvalla on asuinalueella.

8.4 Aineiston hankinta

LinnanTuvan asukastuvan asiakkaiden nimiä ja osoitetietoja ei ole missään ylhäällä, mikä vaikeutti huomattavasti haastattelujen sopimista. Olimme paikalla LinnanTuvan asukastuvalla tapaamassa tuvan asiakkaita perjantaina 26.4.2013. Sovimme aikoja halukkaiden haastateltavien kesken. Paikallaolostamme olimme ilmoittaneet etukäteen LinnanTuvan asukastuvalle jaettavilla ilmoituksilla (ks. Liite 1), jotka kävimme viemässä paikan päälle 17.4.2013. Olimme sopineet tästä etukäteen opinnäytteen toimeksiantajan edustajan kanssa sähköpostitse.

Sovimme haastatteluita kolmelle päivälle. Kerroimme perjantain tapaamisessa haastateltaville, keitä olemme ja miksi olemme paikalla. Pyrimme sopimaan kaikille halukkaille sopivan ajan 26–28.4.2013 väliseksi ajaksi, jolloin meillä oli LinnanTuvan asukastuvan tilat käytössämme haastatteluita varten. Asukastupaohjaajat mainostivat tuloamme etukäteen, mikä edesauttoi haastattelujen solmimista. Päädyimme haastatteluihin, koska haastattelun etu aineistonkeruun menetelmänä on, että siihen voidaan valita ne henkilöt, joilla on olettavasti asioista eniten tietoa (Tuomi & Sarajärvi 2009, 74). Emme pyrkineet kuitenkaan etsimään erikseen vielä tupalaisista niitä henkilöitä, joilla on eniten tietoa, vaan haastatelimme kaikki, jotka halusivat osallistua. Olettavasti kuitenkin tuvalla tavattavat henkilöt ovat tarkoituksenmukaisia haasteltavia, koska heillä on tietoa, jota opinnäytetyössämme haetaan. Laadullisessa tutkimuksessa on olennaista kerätä aineisto sellaisilta henkilöiltä, joiden oletetaan tietävän tutkimuksen aiheesta mahdollisimman paljon. Juuri siksi on tärkeää pyrkiä haastattelemaan juuri tarkoitukseen sopivia henkilöitä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 86–87). Haastattelut haluttiin tehdä sinä aikana, kun tupa ei ole normaalisti auki. Näin haluttiin taata haastateltaville luotettava ja rennompia ympäristö, jossa ei ole muita paikalla. Tällä tavalla pyrittiin myös takaamaan anonymiteetti haastateltaville. Asukastupa haastattelupaikkana oli kaikille ennestään tuttu ja aiheeseen orientoiva.

Jokainen haastateltava allekirjoitti kirjallisen suostumuksen haastatteluun, jossa hänelle vielä selvennettiin, mistä on kyse ja mihin haastatteluaineistoa käytetään (ks. Liite 2). Paperi käytiin yhdessä läpi myös suullisesti. Näin haluttiin eliminoida väärinymmärrysten mahdollisuus ja selkeyttää prosessia haastateltaville. On eettisesti oikein kertoa

haastateltavalle etukäteen, mistä on kysymys ja mitä aiheita haastattelussa tullaan käsittelemään, jotta haastateltava voi valmistautua ja, jotta hän tietää, mihin hän on lupautunut (Tuomi & Sarajärvi 2009, 73).

8.5 Teemahaastattelu

Aineiston keruu tapahtui teemahaastatteluna, koska metodologisesti teemahaastattelussa korostetaan ihmisten tulkintoja asioista, heidän asioille antamiaan merkityksiä sekä sitä, miten merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa. Teemahaastattelu korostaa haastateltavien ääntä ja kokemuksia (Hirsjärvi & Hurme 2001, 48). Teemahaastattelua kutsutaan puolistrukturoiduksi haastatteluksi, jossa etukäteen mietityt teemat ja niiden sisällä olevat tarkentavat kysymykset muodostavat haastattelun rungon, jonka mukaan edetään. Teemahaastattelun runko tehdään sen pohjalta, mitä halutaan tutkia eli teemojen ja kysymysten taustalla vaikuttavat tutkimuskysymykset ja tutkimuksen teoreettinen viitekehys. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75.) Teemahaastattelun teemat ja haastattelun runko hahmoteltiin tutkimuksen viitekehyksen ja tutkimuskysymyksien pohjalta (ks. Liite 3). Runko esiteltiin ennen haastatteluja myös toimeksiantajan edustajalle ja opinnäytteen ohjaajalle. Heidän ehdotusten mukaan runkoon tehtiin vielä pieniä muutoksia. Teemahaastattelun teemoja voi miettiä monella eri tavalla. Haastatteluteemat voi ideoida, mutta tämä vaatii kriittistä otetta omiin ideoihin sekä hyvää perehtymistä aiheeseen. Teemoja voi löytää myös aiemmista tutkimuksista tai teoriasta. (Eskola & Vastamäki 2007, 34.)

Haastattelussa haastattelijalla on mahdollisuus osallistua. Hän voi esimerkiksi selventää kysymystä, oikaista väärinymmärrystä ja käydä keskustelua haastateltavan kanssa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 73.) Haastattelu etenee kuitenkin tutkijan ohjauksessa, vaikka kyseessä onkin vuorovaikutuksellinen keskustelu (Eskola & Vastamäki 2007, 34). Riippuu kuitenkin haastattelusta, kuinka yhdenmukaisesti tutkija haluaa teemat ja kysymykset esittää. On vapaasti päätettävissä halutaanko toimia, joko tiukasti samassa järjestyksessä ja samoin sanamuodoin vai välillä järjestystä vaihdellen. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75.) Aloittavina tutkijoina halusimme tässä opinnäytetyössä tehdä haastattelut mahdollisimman yhdenmukaisesti ja esittää kysymykset kaikille samassa järjestyksessä

ja samassa muodossa. Näin toimittiin, jotta kaikilla haasteltavilla olisi samat lähtökohdat tuoda esille omia näkemyksiään ja, että haastattelijoiden vaikutus aineistoon olisi mahdollisimman pieni. Haastattelijoina pyrimme olemaan haastattelun aikana mahdollisimman neutraaleja ja välttämään johdattelua, jotta aineisto heijastaisi mahdollisimman aidosti haastateltavan näkemystä. Varsinaisessa haastattelutilanteessa kaikille haastateltaville kerrottiin teema-alueen otsikko ja sen jälkeen samassa järjestyksessä alueisiin liittyvät kysymykset, jotta tilanne olisi tasa-arvoinen. Jossakin tapauksissa haastattelijat pyysivät haastateltavia palaamaan takaisin kysymyksen aihealueelle, jos haastateltava ekseyi liian kauaksi aiheesta. Haastattelijat esittivät tarvittaessa myös tarkentavia kysymyksiä. Haastattelut kestivät puolesta tunnista tuntiin.

Haastatteluja tehtiin kaiken kaikkiaan kahdeksan kappaletta. Haastatteluja tehdessä havaitsimme, että aineisto alkoi kylläntyä samojen teemojen esiinnyttyä haastateltavien puheessa useasti. Myöskään uudet haastattelut eivät tuoneet esille mitään uutta aineiston kannalta. Olimme ennakkoon päättäneet lähestyä haastateltavien määrää kylläntymisen näkökulmasta, koska halusimme löytää kaikki näkökulmat, joita haastateltavat pystyivät tuomaan esille tutkimuskysymyksiimme nähden. Kylläntymisellä tarkoitetaan sitä, että tutkija ei etukäteen päätä haastateltavien määrää. Haastatteluja tehdään niin pitkään kunnes haastatteluaineistot alkavat toistaa samoja asioita. Tässä näkökulmassa piilee haaste siinä, että tutkija pystyy tunnistamaan, milloin tämä piste on saavutettu. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 182.)

Haastattelut nauhoitettiin mp3-soittimella ja Ipad -tabletilla. Tällä varmistuttiin nauhoituksen onnistumisesta. Haastattelujen jälkeen nauhoitteet siirrettiin heti tietokoneelle. Tietokoneella olevat haastattelut litteroitiin kesän 2013 aikana ja litteroidut haastattelut tulostettiin paperiversioiksi, jotta niiden kokonaisuuksien hahmottaminen ja analysointi olisi helpompaa. Yhteensä litteroitua aineistoa kertyi 92 sivua.

8.6 Aineiston analyysi

Laadullisessa tutkimuksessa olennaista on koko kirjoitusprosessi ja tutkijan oman äänen kuuluvuus. Tutkimukseen liittyvä kirjallisuus tulisi olla tuttua ainakin analyysivaiheen

alkaessa, joskin loppuvaiheessa mukaan voi tulla vielä uusia näkökulmia, kun työ etenee. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 267.) Teoreettinen viitekehys oli kirjoitettu suurimmaksi osaksi valmiiksi ennen kuin analyysiin ryhdyttiin. Laadullisessa tutkimuksessa edetään prosessinomaisesti empiirisestä havainnoista analyysin kautta nostamaan tutkimukselle olennainen esille (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 266).

Tutkimusmenetelmäkirjallisuuden perehtymisen jälkeen lähdimme lähestymään aineistoa aineistolähtöisen sisällönanalyysin ottein. Pyrimme näkemään sen, mitä haastateltavat ovat halunneet tuoda esille ja unohtamaan omat ennakkokäsitykset. Aineistolähtöisessä analyysissä on haasteena se, kuinka tutkija pystyy kontrolloimaan omia ennakkoluulojaan analysoidessaan ja pystyy antamaan tiedonantajien äänen tulla kuuluviin analyysissä. Toisin sanoen haasteena on, kuinka taustalla vaikuttavat teoriat, käsitteet, tutkimusasetelma ja menetelmät vaikuttaisivat mahdollisimman vähän analyysiä johdattelevasti. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 96.) Aineistolähtöinen analyysi eroaa teoriaohjaavasta ja teorialähtöisestä analyysistä siten, että siinä aiemmin tiedetty, tutkittavaa ilmiötä kuvaava teoria, ei ohjaa ollenkaan tai mahdollisimman vähän aineiston keruuta, analysointia ja raportointia. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 98–99.)

Milesin ja Hubermanin (1984) mukaan aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä lähdetään liikkeelle tunnistamalla aineistosta tutkimuksen kannalta kiinnostavat asiat. Sen jälkeen nämä lauseet pelkistetään ilmaisuiksi, jotka ryhmitellään niiden samankaltaisuuden perusteella. Nämä ryhmät nimetään sisällön mukaan. Tämä on analyysin vaikein vaihe, koska tutkija tulkitsee mihin ryhmään mikäkin ilmaisu kuuluu. Tämän jälkeen muodostuneista ryhmistä yhdistellään yläluokkia ja nämäkin ryhmät nimetään sisältönsä mukaan. Lopulta nämäkin ryhmät vielä yhdistetään pääluokaksi. Näiden ryhmittelyjen kautta tutkija saa vastauksen tutkimuskysymyksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 101, 108–113.) Sisällönanalyysi eroaa sisällön erittelystä siten, että erittelyssä on mukana kvantitatiivinen kuvaus tekstistä, mutta sisällön analyysissä sitä ei ole, vaan aineistoa kuvataan sanallisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 106). Analyysissämme ei ole nostettu esille määrällisiä huomioita kuin mainitsemisen tasolla siitä, mitä ilmaisuja oli aineistossa eniten.

Aineiston pelkistäminen eli redusointi tarkoittaa, että tutkija rajaa aineistosta kaiken turhan ja tutkimuksen kannalta epäolennaisen pois. Näin voidaan tehdä joko pilkkomal-

la aineisto tai tiivistämällä se. Tämän jälkeen aineisto klusteroidaan eli ryhmitellään. Abstrahointi eli käsitteellistäminen on tutkimuksen kannalta olennaisen informaation kokoamista ja sen perusteella tehtävää käsitteiden luomista. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 110–111.) Teemoittelussa litteroitu aineisto jäsenellään teemoittain. Tämän jälkeen teemakohtaiset aineistot pelkistetään. Pelkistetyksen jälkeen aiheita yhdistellään kokonaisuudeksi. Kokonaisuuden osien täytyy olla yhtäläillä sopivia. Tarkoituksena ei ole löytää keskiarvoa tai keskimääräistä, vaan kokonaisuus, joka kuvaa pelkistystä. (Alasuutari 2011, 40, 42.) Tulkinnan ja päättelyn jälkeen siirrytään siis empiirisen aineiston käsitteellistämiseen, jossa teoreettiset käsitteet liitetään aineistoon ja tuloksina on empiirisestä aineistosta nousevat teemat, käsitteet ja mallit. Tulosten kuvauksessa tutkijan tulee esitellä myös ryhmittelynsä kategoriat ja sisällöt. Kun tutkija lopulta tekee johtopäätöksiä, hänellä tulee olla mielessä haastateltavien näkökulma ja hänen tulee pyrkiä ymmärtämään tätä viestiä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 112–113.)

Aineiston analyysin alkuvaiheessa palautimme taas mieleen, miksi tämä tutkimus tehdään ja, mitkä ovat asetetut tutkimuskysymykset. Näillä silmälaseilla aineistoa lähdettiin lukemaan. On muistettava, mitä haluttiin tutkia ja jättää sivuun kaikki muu aineistosta mahdollisesti nouseva (Tuomi & Sarajärvi 2009, 92). Analyysivaihetta työstimme yhdessä fyysisesti samassa paikassa. Koimme, että analyysin sujumisen takia oli hyvä tehdä yhdessä, teemoja samanaikaisesti pohtien ja keskustellen. Ensimmäiseksi kävimme jokaisen haastattelun läpi itsekseen yksitellen läpi. Tämän jälkeen palautimme tutkimuskysymykset mieliimme. Tutkimuskysymysten johdattamana koodasimme aineiston merkitsemällä korostusvärikynällä eri tutkimuskysymyksiin liittyvät tekstin osat. Tämän jälkeen koko aineisto käytiin vielä yhdessä läpi ja verrattiin, mitä kumpikin oli nostanut aineistosta esille koodauksella ja, miten aineisto oli jäsentynyt. Tuomen ja Sarajärven (2009, 92) mukaan koodauksen yksi tehtävä on jäsentää aineistoa.

Koodauksen ja vertailun jälkeen esille nostamamme ilmaisut jaettiin alkuperäisilmauksen mukaan koskemaan, joko asukastuvan merkitystä arkipäivässä, asukastuvan kehittämisideoita tai mahdollista asukastuvan aiheuttamaa muutosta lähiympäristössä eli tutkimuskysymysten mukaan. Pelkistettyjen ilmausten jälkeen seuraava analyysin vaihe on tulkinta tai arvoituksen ratkaiseminen, kuten Alasuutari (2011) vaihetta nimittää. Tässä vaiheessa tutkijan täytyy etsiä merkitystulkinta analysoidusta aineistosta. (Alasuutari

2011, 44.) Merkityksellistä tässä vaiheessa ei ole se, mitä haastateltavat ovat sanoneet, mutta sanomiset toimivat vihjeenä ratkaisuun (Moilanen & Rähkä 2010, 57). Seuraavaksi etenimme teemoitteluun, mikä tarkoittaa aineiston pilkkomista ja ryhmittelyä eri aihepiirien mukaisesti ja näin yritetään etsiä tiettyä teemaa kuvaavia näkemyksiä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93). Teemahaastattelulla kerätty aineisto voi saada muodon varsin helposti, koska haastattelun teemat toimivat aineiston jäsentäjinä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93). Vaikka haastattelu oli jaettu teemoihin jo etukäteen, oli merkityksiä eri tutkimuskysymyksiin löydettävissä myös muiden kuin juuri niihin kohdistettujen teemojen kautta. Kokosimme samaa ilmiötä koskevat ilmaukset yhteen ja näin aineistosta koostui erilaisia alaluokkia. Käsittelimme jokaisen kokonaisuuden erikseen ja näin analysoimme eri tutkimuskysymyksiä koskevat ilmaisut erikseen. Näissä kokonaisuuksissa alaluokat koottiin yhteen ja niistä yhdisteltiin yläluokkia. Yläluokat muodostivat analyysin loppuvaiheessa muutaman pääluokan, jotka nousivat esille aineistosta. (ks. Liite 4; Liite 5; Liite 6.)

Aineistosta nousi esille määrällisesti eniten merkityksiä arkipäivässä. Tämän takia kaikki sellaiset alkuperäisilmaukset, jotka koskivat kyseistä tutkimuskysymystä, tulostettiin paperiversioksi. Näin ilmausten hahmottaminen olisi selkeämpää. Kahta muuta tutkimuskysymystä koskevat alkuperäisilmaukset kirjattiin tietokoneella, koska niitä oli määrällisesti huomattavasti vähemmän ja niiden hahmottaminen oli helppoa myös päätteeltä.

Haastateltavat luokiteltiin taustatietoina kysytyjen iän, asumismuodon, työssäkäynnin ja asukastuvalla käynnin toistuvuuden ja keston perusteella. Taustatiedot kerättiin tarkoituksena saada yleiskuva haastateltavista ja heidän käyntitiheydestään tuvalla, eikä niinkään sen takia, että voitaisiin luoda tyyppiesimerkki asukastuvan asiakkaasta.

9 LINNANTUVAN MERKITYS

9.1 Haastateltavien yhteenveto

Haastateltavia oli kaikkiaan kahdeksan kappaletta. Opinnäytetyömme tarkoitus ei ole esittää keskimääräistä tupakävijää, eikä kahdeksan haasteltavaa riitäkään määrällisesti luomaan keskiarvoa koko tuvan kävijäryhmästä. Kuitenkin tämän tiedonantajajoukon voidaan katsoa antavan jonkinlaisen kuvan, minkä ikäisiä suurin osa tupakävijöitä on, mikä on heidän elämäntilanne, ja kuinka usein tuvalla käydään sekä, kuinka kauan siellä kerrallaan viivytään.

Haastateltavien iän perusteella tupakävijöistä suurin osa on keski-ikäisiä. Ikäjakaumaltaan haastateltavat ovat 40–75-vuotiaita. Keski-ikä on 59 vuotta. Haastateltavista kaikki asuvat Linnanpellon kaupunginosassa. Asumisvuodet Linnanpellolla vaihtelivat muutamasta vuodesta useaan kymmeneen vuoteen. Keskiarvo alueella asumiselle haastateltavien keskuudessa on 7,5 vuotta. Haastateltavien näkemykset perustuvat siis usean vuoden kokemukseen Linnanpellolta. Kaikki haastateltavat ovat tällä hetkellä yksineläjiä, asuvat vuokralla yhtä lukuun ottamatta ja ovat eläkkeellä. Yksi haastateltavista oli tällä hetkellä työttömänä. Taustatiedoissa ei ole eritelty ovatko haastateltavat sairastuneet vai vanhuseläkkeellä.

Haastateltavilta kysyttiin, kuinka usein he käyvät tuvalla ja, kauanko viipyvät siellä kerrallaan. Suurin osa heistä käy tuvalla joka päivä, kun tupa on auki. Vain kaksi ilmoitti käyvänsä harvemmin, 1–2 kertaa viikossa. Kaksi haastateltavaa kertoi käyvänsä tuvalla useasti, kahdesta kolmeen kertaan päivässä. Samat henkilöt myös käyvät tuvalla melkein joka päivä. Tuvalle tultua haastateltavien viipymisaika vaihtelee kymmenestä minuutista kahteen tuntiin. Kaksi vastaajista ei osannut määritellä viipymäänsä aikaa, koska se vaihtelee niin paljon. Muiden vastausten perusteella tuvalla viivytään kerrallaan keskimäärin 55 minuuttia. Jos haastateltava ilmoitti kertaviipymänsä ajaksi esimerkiksi puolesta tunnista tuntiin, hänen ajaksi laskettiin keskiarvo 45 minuuttia. Tämän jälkeen kuuden henkilön ilmoittaman keskimääräisen viipymäajan mukaan laskettiin keskiarvo kuuden kävijän perusteella.

Aineiston perusteella voidaan siis sanoa, että tuvalla kävijä on keski-ikäinen, eläkkeellä oleva henkilö, joka asuu yksin vuokra-asunnossa. Kävijä on asunut Linnanpelolla keskimäärin kahdeksan vuotta ja näin ollen tuntee alueen hyvin. Hän käy tuvalla useasti viikossa ja viipyy kerrallaan noin tunnin ajan. Käyntitiheydestä ja viipymisen kestosta voidaan päätellä, että LinnanTupa on merkityksellisen paikka kävijän elämässä. Se on paikka, jonne tullaan joka päivä viettämään aikaa.

9.2 Yhteisöllisyys ja konkreettisia mahdollisuuksia toimimiselle

Asukastuvan merkityksiä löytääksemme kysyimme haastateltavilta kysymyksiä eri teemoihin liittyen. Teemat olivat asukastuvan merkitys arkipäivässä, sosiaalinen pääoma, sosiaaliset suhteet ja lähiympäristö ja yhteisöllisyys. Jokainen teema sisältää muutaman tarkentavan kysymyksen, joilla keskustelua haluttiin kohdentaa ja monipuolistaa. Vaikka haastattelu oli suunniteltu teemoittain eri tutkimuskysymyksille suunnatusti, tuli eri teemoista aineistoa vaihdellen kaikkiin tutkimuskysymyksiin. LinnanTuvan asiakkaiden merkitysten maastosta nousi esille kaksi erillistä pääluokkaa, siitä mitä asukastupa merkitsee kävijöilleen: yhteisöllisyyttä ja konkreettisia mahdollisuuksia toimimiseen.

9.3 LinnanTupa yhteisöllisyyden edistäjänä

LinnanTuvalla on asiakkailleen selkeä merkitys yhteisöllisyyden edistäjänä. Merkitysten kentässä suurin osa luokista löytää paikkansa yhteisöllisyyden käsitteen alta. Yhteisöllisyyden käsitteeseen päästään neljän yläluokan ja 12 alaluokan kautta (ks. Liite 4). Sosiaaliset suhteet, mielenterveyden ylläpito, uudet ihmissuhteet ja yhteenkuuluvuus ovat kävijöille niitä merkityksiä, joiden takia tuvalla käydään ja ollaan ja, joista yhteisöllisyys LinnanTuvalla aineiston mukaan kumpuaa. Myös määrällisesti näihin luokkiin kuuluvia pelkistettyjä ilmaisuja on kaikkein eniten.

9.3.1 Sosiaaliset suhteet

Sosiaaliset suhteet muodostuvat kävijöille muiden läsnäolon/seuran, tuvalla vallitsevan hyvän ilmapiirin, ihmisten välisen kanssakäymisen ja työntekijöiden antaman tuen kautta. Haasteltavat kuvasivat mietteitään esimerkiksi näin:

Lehessä luki, että tervetuloa vauvasta vaariin. Sitten minä uskalsin tulla tänne. Kun mä tulin kattoon, mikä tää on – siitä asti on oltu vakioasiakkaita sitten.

Täällä on sitten ohjaajat, jotka tekkee että ja neuvo, mitä tehään etteenpäin, jos sattuu tämmöstä konfliktia että.

No se, se on se toisten ihmisten kanssakäyminen, niin se on a ja o tietysti. Eikä tarvii ehtiä pyöreistä seinistä nurkkoo.

No sen takia, että näkköö näitä korttelin jäseniä. Ynnä muut, jotka kaupungista tulloo osa, niin jutellaan ja rupatellaan.

Kyllä se edistää tiälä, että täälä kun porukkata on, niin ne tulloo tutuiksi toisilleen. Tervehtivät, kun tuolla näkkee. Ne ennen ei tervehtineet, kun käveli tuola ne ol omissa oloissaan.

Ja ollaan saatu olla yhdessä ja jutella kaikkee, mitä on haluttu. Eikä oo tarvinnu pelätä ympäristöä eikä toisia jäseniä siellä.

Sosiaalisiin suhteisiin liittyy kevyttä ihmisten välistä kanssakäymistä tai pelkkää muiden läsnäolosta nauttimista. Aineistosta nousee selkeästi esille, että ihmisten välinen vuorovaikutus, kevytkin, kuten vaikka pelkkä tervehtiminen tai rupattelu, voi olla merkityksellistä jokapäiväisessä elämässä. Tupa on paikka, jonne tulla, jotta ei tarvitse olla kotona yksin. Etukäteen tietää, että siellä on ihmisiä joille jutella. Tekemisen ei tarvitse olla kummoista. Moni mainitsi, että muiden näkeminen ja vaikka yhdessä videon katselu tuo päivään sisältöä. Usea mainitsi myös LinnanTuvan hyvän ilmapiirin. Tuvalla koetaan, että siellä on hyvä me-henki, jonka takia tuvalle on kiva tulla. Tuvalla saa olla oma itsensä, porukka on mukavaa ja tunnelma on leppoisa. Esille nousi myös, että nollatoleranssi alkoholin suhteen, on myös osatekijä hyvässä ilmapiirissä. Myös tuvalla koettu turvallisuus tuli esille. Siellä ei tarvitse pelätä muita. Työntekijät ovat panoksellaan myös luomassa tuvalle sosiaalisia suhteita neuvojen ja rupattelun merkeissä.

9.3.2 Mielenterveyden ylläpito

Osa haasteltavista koki, että asukastuvalla käynti vaikuttavaa mielenterveyden ylläpitoon positiivisesti ja näin ennaltaehkäisee mielenterveysongelmia. Mielenterveyttä ylläpitävinä asioina asukastuvassa nähtiin toistuvat tuvalla käynnit ajankäytön struktuurina ja tuvalla käymisen aiheuttama mielialan kohentuminen sekä tuvalla mahdollistuva vertaistuki.

Käynnit tuvalla tuovat kävijöille rutiinia ja ikään kuin ryhtiä arkeen, on joku paikka minne mennä joka päivä ja siitä voi sitten jatkaa päivää muualla. Mielialan kohentumisen haastateltavat kertoivat johtuvan lähinnä siitä, kun voi tavata muita ihmisiä. Se jo itsessään helpottaa oloa, usein yksinäisyydestä johtuvaa pahaa oloa. Joillakin on myös luottohenkilönsä tuvalla, joiden kanssa puhumalla tai nauramalla olo helpottuu ja kevenee. Tuvalla käynti ehkäisee esimerkiksi yksinäisyydestä johtuvaa mielialan laskua, ja tämän kautta jopa masennusta ja itsemurha-ajatuksia. Eräs haastateltava oli saanut tuvan työntekijältä tärkeää tukea vaikeiden asioiden käsittelemisessä.

Se on vähän silleen rutiiniks tullu, ne tietyt asiat. Et tota et aamulla kymmenen yhdentoista aikaan tänne ja sitten taas, ku täältä kotia, niin se on tietyt..

Saa sillä lailla purettua, jos joku murhekkii. Et sit kun saa jollekin kerrottua, niin sitä murhetta tavallaan sitten enää kannaa.

Myös muilta tupakävijöitä saatu vertaistuki nousi erityisen merkitykselliseksi. Suurimassa osassa mielenterveyden ylläpitoon liittyvistä ilmauksista vertaistuki oli löydettävissä eri asteisena. Se ilmeni joko vain muiden seuran kautta, toisilta samassa tilanteessa olevilta saatuina neuvoina ja tukena tai toisen olotilan tiedusteluna. Toisten antama tuki on jopa korvannut lääkärin tapaamisen. Joku haastateltavista kertoi myös itse antavansa vertaistukea, ohjausta ja neuvontaa muille.

Minusta tää on tosi tärkeä. ..että joku tulee tänne ja kysyy vaikka, että mitäs mieltä sä oot jostakin. Kuuntelee jo. Että niinku kyllä täällä sellasia ihmisiä tulee, jotka tarvii, että joku kuuntelee ja ja neuvoo ja sanoo, että mitäs kuuluu ja mites menee ja.

Niin ja siellä mä oon niinku kokenu sitä vertaistukee, että jos on ollu itellä vaikeeta, eikä oo esimerkiks saanu lääkärille aikaa. Niin on voinu jutella jonkun hyvän kaverinsa kanssa täällä – Eikä oo tarvinnu sitten lähtee sinne lääkäriin, kun ei oo kerta kaikkiaan saanu sinne aikaa.

9.3.3 Uudet ihmissuhteet

Tuvalla käynti on edesauttanut kävijöitä solmimaan uusia ihmissuhteita. Haastateltavat kokivat saaneensa tuvalla uusia tuttavuuksia niin jokapäiväntuttuja kuin ihan ystäviäkin. Tupa on toiminut paikkana, jossa muita tavataan, jossa ystäväystytään ja joka helpottaa vuorovaikutusta myös muualla. Tutustumisen kautta on tullut ystäviä, mutta myös sellaisia ihmisiä, joiden seuraa tietää välttää. Osaa näistä uusista ihmissuhteista ei olisi syntynyt ilman tupaa.

Asukastuppaanko.. on ihmisiin, on paljon tullut lisää tuttuja tämän asukastuvan kautta. Siis tässä korttelissa ja ympäri kaupunkia. On paljon tullut uusia, tervehtään, jos nähhään tuolla missä hyvänsä, vaikka keskellä kaupunkiakin. Paljon on tullut lissee immeisiä, joita tunnen.

Yhteen.. (naurahtaa) No olenhan minä. Onhan mulla näitäkin numero.. onhan mulla näitä kännynnumeroita, että voi muutenkin ottaa yhteyttä. Oon tutustunut, kyllä. Aika moneen. Että vois sanoa, että vois peräti ystäväistä puhua jo, et.. Kyllä.

Oon hirveesti. Alueen jäseniä. Naapurit pittää jo tuntee nuin, kun tulloovat asumaan samaan rappuun. – Mutta sitten on tullu hirveesti uusia tässä korttelissa, jota en oo. – Uusia on tullu tästä korkeestakin talosta, paljon on tullu, jota en aikasemmin tuntenu, jotka käyneet täällä LinnanTuvassa ovat käyneet. Ja ympäri kaupunkiakin tullu uusia semmosia, jotka käyvät täällä kahvilla tai muuten olemassa.

En varmaan tuntis, enhän minä tuntis, en varmaan ketään.

Joo tota, nää tyytit, mitä mä tapaan täällä, niin pääsääntöisesti täällä. Tietysti saatan tuolla ulkonakin tavata tuolla, mutta yleensä täällä. Täällä.

9.3.4 Yhteenkuuluvuus

Yhteisöllisyydestä tuvalla kertoo myös yhteenkuuluvuuden henki, joka tulee esille haastateltavien puheissa. Yhteenkuuluvuutta luovat samanhenkisyys, huolenpito ja yhteistyö, joita tuvalla ilmenee.

Just nää ihan tällasia kaverijuttuja. – Ja meillä on niinku samoja juttuja, sellasia viiskyt luvun ja kuuskyt luvun juttuja.

On ja semmonen turvallisuuden tunne. ..että jos ei moneen päivään käy, niin ne rupee ihmettelemään, että mikähän sille ja sille on tullu, kun ei oo näkyny moneen päivään. Ja se se oli niin kalpeennäkönen, kun se tuli tänne viimeks. Mitähän sille kuuluu, että tämmöstä juttelua kuuluu täältä sitten henkilökunnalta välillä joskus. Että ovat huolissaan ihan, että semmosta tervettä huolenpitoa

Niin missä oot ollu, missä kummassa sä oot ollu. ..mutta se on kuitenkin tämmöstä yhteisöllisyyttä ja huolehtimista että. Positiivista.

Kyl kyl kyllä juu. Kyllä tulloo. Täällä tulloo esimerkiks niinku häiriötilanteista.. Me jutellaan tavallaan konfliktitilanteista jutellaan ja keskustellaan, mitä voitais tehdä.

Tuvalla voi tavata samanhenkisiä ihmisiä, joiden kanssa voi jutella aiheista, jotka ovat kummallekin tuttuja. Ihmisten välillä on syntynyt huolenpitoa muista. Jos jotakuta ei ole näkynyt, muut alkavat ihmetellä ja kysellä, onko tätä henkilöä näkynyt ja mikähän hänen tilanteensa on. Joku asiasta tietävä voi sitten kertoa muille, mikä on tilanne. Huolenpitoa ja kyselyä tekevät myös tupaohjaajat. Yhteistyö ilmenee tuvan kävijöiden kesken esimerkiksi yhteisenä keskusteluna ja pohdintana konfliktitilanteista ja niiden ratkaisuksista.

9.4 LinnanTuvalle tekemään

LinnanTuvan merkitykseksi nousi selkeästi yhteisöllisyydestä eroavaksi kokonaisuudeksi sen luomat mahdollisuudet konkreettiseen toimimiseen (ks. Liite 5). Tuvan fyysiset puitteet, siellä tarjottava ravinto, järjestetty ohjelma ja tuvalla mahdollistuva tiedonvälitys ovat merkityksellisiä kävijöille.

9.4.1 Fyysiset puitteet

Fyysiset puitteet koostuvat konkreettisesta tilasta, jonne voi mennä sekä lehden ja internetin käyttömahdollisuudesta. Kävijöille tupa voi olla paikka, minne mennä, kun ei halua olla ulkona eikä kotona tai se voi olla jopa kodin jatke.

No ainakin luulis, että jotkut voi muutakin tehdä, kuin ryypätä kotona tai pihalla. Ne voi vaikka tulla tänne istuksimaan ja aikaa. Sinä aikana ne ei ryyppää eikä tappele.

Et tää on semmonen vähän kokoontumispaikka sit, että ei tarvii tuolla vesisateessa tai pakkasessa olla. Että täällä voi tavata tuttujakin sillain joitakii. Että tässä esimerkiks lähellä assuu yks mun ystävä, joka useesti käy täällä. Poikkee pikasesti ja sitten me usseesti tavataan täällä. Hää soittaa, että tuletko kahville tai että tuletko käymään täällä.

No musta on tärkeä, että käy täällä, ku meillä tää kerta on. Tää oli silloin ei ollu alussa tätä, niin oli orpo olo koko päivä istua tuolla mökissä. Ja sitten vaan istua tuossa talon eessä noissa penkeissä tossa oven suussa.

Niinkö joku sano, että tää on tavallaan olohuone. Mä lähen eka kerran aina ulos, niin me tullaan tänne.

Tuvalla käyvät pitävät tärkeänä myös siellä olevia lehtiä ja internetin käyttömahdollisuutta. Voi olla, että kotiin ei tule lehteä, joten tuvalla voi käydä lukemassa uutiset. Nykyään monet palvelut ovat ilmaisia enää vain internetin kautta, joten internetin ja tietokoneen käyttömahdollisuus ovat tärkeitä. Tupa siis tarjoaa apua arjen käytännön asioiden hoidossa ja ajan tasalla pysymisessä. Siellä voi myös viihdyttää itseään.

Kun ei tullu lehti eikä mittään, niin täällä sai lukkee vaikka kaikki viikonlopun lehet maanantaina aina.

Voi surfata netissä koneella

9.4.2 Ravinto

Aineistossa noussut ravinto-alaluokka koostuu tuvalla järjestettävästä leivänjaosta ja tarjoiluista. Tuvalla jaetaan kolmesti viikossa ilmaiseksi leipää sitä haluaville. Kävijöille leivänjako on muodostunut merkitykselliseksi asiaksi. Osalle se on tärkeä osa toimintaa, osa kokee sen vain sivutuotteeksi jota joskus kuin ohimennen hyödyntää. Kukaan ei maininnut käyvänsä tuvalla vain leivän takia. Toisaalta sellaisia henkilöitä ei ole varmaan valikoitunut haastateltaviksi, koska kaikki haastateltavat olivat tuvalla istuskelemassa, kun haastatteluajoista sovittiin. Leivänjako on joillekin taloudellisesti hyvin tärkeää.

Luulis nimittäin se tämä leipähomma on hirveen iso asia. Parikin kertaa kuullu, joku on sanonu, että voi että, että onko se tupa jo kiinni, kun hänellä ei oo rahaa, että ois hakenu leipää sieltä.

Tarjoilut, etenkin kahvi ja puuro ovat tuvalla kävijöille tärkeitä. Kahvit tullaan juomaan ja siinä samalla rupatellaan porukoiden kanssa. Toisille on tärkeää tarjoilun edullisuus ja toiset pitävät siitä ettei sitten tarvitse kotona keittää kahvia, kun tuvalla saa sitä valmiina.

Kun minä käyn aina päiväkahvilla.

No se, että tuota siellä on nämä tarjoamiset, mitä tässä nyt on, niin että kahvi ja ja sen lisukkeet ja niin pois päin ja samoten tuota niin, että tuota kun on tuo ruokatarjoilukin ja puuro.

Puolet käy immeisistä leipää hakemassa ja toinen puoli juo kahvit, puuroo. Nyt on niin, suap ruokookin aina niin täällä ja ruveneet ruokookin antamaan 2,5 eurolla saa ruuan ja maidon ja..

9.4.3 Järjestetty ohjelma

Konkreettisia mahdollisuuksia toimimiseen tarjoaa myös tuvalla järjestetty ohjelma. Järjestettyä ohjelmaa ovat erilaiset tapahtumat, ryhmät ja tilaisuudet.

No tuossa mölökkyä oon pelannu, oon minä muutaman kerran olluna siinä reinot ja ainot -ryhmässä.

Ja sitten on tärkeetä, kun täällä on tuo TerveKuopio –kioski käy aina välillä täällä pitämässä niitä päivystyksiä ja ne sosiaalityöntekijät ja. Tai se sosiaalityöntekijä käy täällä päivystää joka kuukausi, että nekin on mulle tärkeitä.

--aina pyytävät jonnekin aina, niin niin minä oon aina jossain käynä. Jotkut järjestöt pittää niitä.

Kyllähän tämä on ihan siinä, että tuota tässä on niinku sitten tuota tuo Valamon reissukin. Niin tulee tämmöset kaikki sitten vastaan.

Aineistosta tuli esille, että kummatkin niin tuvalla olevat tilaisuudet kuin muualla järjestettävät ryhmät ovat mielekkäitä. Haastateltavat eivät tehneet eroa siihen, onko sillä merkitystä, onko ohjelma tuvan omaa ohjelmaa vai muiden esimerkiksi kunnan tai järjestöjen järjestämää.

9.4.4 Tiedonvälitys

Myös tiedonvälitys luo lisäarvoa tuvalle. Tuvalla on mahdollista saada tietoa tapahtumista ja järjestöistä. Tietoa on välittynyt opiskelijoista, järjestettävistä retkistä, muualla järjestettävistä palveluista jne.

Eiköhän täällä saa tarpeen tulleen, niin kuin nytkinhän on tiistaina se talkoot, mutta minä elän päivä kerrallaan.

Joskus olen saanut kai matkalla, matkoilta, joistain asukastuvasta, kun ne on järjestänyt matkoja, niin niistä oon luku prosyyrin.

Oon saanu. Ottanu kotiin luettovoo. Esitteitä just. Ja sitten kävi henkilökohtasesti sairaanhoitaja kävi.

10 ASUKASTUVAN TUOMA MUUTOS LÄHIYMPÄRISTÖÖN

Pyrimme teemojen avulla selvittämään, että onko asukastupa vaikuttanut lähiympäristöön jollain tavalla. Muutosta koskevissa kysymyksissä asiakkailta tiedusteltiin esimerkiksi, että millainen Linnanpellon asuinalue oli heidän mielestään ennen asukastupaa ja, millainen se on nyt asukastuvan perustamisen jälkeen. Muodostimme muutoksista kolme pääluokkaa, jotka olivat positiiviset muutokset, ei muutosta ja negatiiviset muutokset (ks. Kuvio 1).

KUVIO 1. Lähiympäristön muutosanalyysi

10.1 Positiiviset muutokset lähiympäristössä

LinnanTuvalla on ollut selkeästi eniten positiivisia muutoksia. Positiiviset muutokset jakautuvat lisääntyneeseen yhteishenkeen sekä asuinalueen rauhoittumiseen. Lisääntynyt yhteishenki muodostuu kävijöille siitä, että haastateltavat ovat asukastuvalla tutus-

tuneet uusiin ihmisiin ja sitä kautta tulleet tutummiksi toisilleen. Tuvalla tavattuja tuttuja tervehditään kadulla tavatessakin.

Ei tämä hullumpi ollu silloankaan, mutta hyvä kun tuli tämä tupa. Että tässä saa uusia, siis uusia immeisiä saa tutustua. Paljonnii oon tutustunu tämän Linnantuvan kautta. En minä tästäkää talosta ois tuntenu, ku muuttaman henkilön, jotka on muuttivat näistä puutaloista. Tästä saanu paljon uusia ihmisiä.

No kun tuntoo tässä korttelissa porukkaa niin ei oo mittään hämminkiä.

Alueen rauhoittuminen näkyy aineiston valossa siinä, että turvallisuus on lisääntynyt ja ongelmat ovat vähentyneet. Tupa koetaan turvapaikkana, josta voi pyytää apua tarvittaessa. Turvallisuuden lisääjänä mainitaan myös Niiralan Kulma, joka häätää häiriköitä pois. Asiakkaat toivat myös esille, että virkavaltaa ei ole näkynyt alueella yhtä usein kuin ennen.

On. Että nyt semmoset aremmatkin uskaltaa tulla tänne ja semmoset, jotka ei oo aikasemmin täällä alueella ees paljon käyny.

Että kun tää Linnantupa on auki, niin tässä on sitten porukkaa, jotka päivystää täällä, että ne puistokemistit aina kokoontuu tuonne penkillä ja ne istuu aamu kahdeksasta. Että mä en esimerkiks uskalla viiä roskia, jos Linnantupa ei oo auki niin viikonloppusin tai silloin kun on ilta että.

10.2 Ei näkyvää muutosta ja negatiivinen muutos lähiympäristössä

Osa asiakkaista koki, että LinnanTupa ei ole tuonut mitään muutosta asuinalueelle. Naapurit ovat olleet tuttuja jo ennen tupaa. Haastatellut toivat esille, että tupa on ollut liian vähän aikaa, jotta muutokset olisivat näkyviä.

Samanlaista. Hypitään silloin kun hypitään ja nypitään silloin kun nypitään.

Ei oo muuttunu. Eikä tuota.. Tää on koko ajan koko ajankin aika mukava asuttava että sitä.

Negatiivinen muutos nähtiin tulevan siitä, että asuinalueelle on tullut lisää ihmisiä. LinnanTuvan asiakkaat pyörivät pihapiirissä ja sen lieveilmiöt eivät ole kaikkien mieleen.

Noo.. Toisten asukkaiden mielestä tää on muuttunut rauhattommaks, kun tässä kulkee tätä porukkaa tässä. Ja ne polttaa tupakkia tuossa eessä ja ne ei tykkää asukkaat tästä siinä.

11 ASUKASTUVAN KEHITTÄMINEN

Selvittääksemme, kuinka asiakkaat haluaisivat kehittää LinnanTupaa, kysyimme, mikä tekee hyvän asukastuvan, mitä haluaisit muuttaa tai lisätä asukastuvalta, mitä tarvitset asukastuvalta sekä mitä haluaisit tehdä asukastuvalla. Asiakkailta nousi selkeästi kaksi kehityssuuntausta; asukastuvan yhteishenki paremmaksi ja lisää resursseja asukastuvan toimintaan (ks. Liite 6).

Asukastuvan yhteishenki paranisi asiakkaiden mielestä, jos työntekijöiden motivaatio olisi kohdallaan. Työntekijöiltä toivottiin myös enemmän osallistumista.

En mä muuta, kun eivät osallistu nämä, jotka on tiällä työntekijöinä. Aikoinaan osallistu sekkiin, joka oli, X oli siellä työntekijänä ja moni muukii. Jopa tässä mitkä oli opiskelijoita, korttia pelattiin. Korttia tai jottain tehtiin, mutta ei nämä osallistu, kahtoo vat tietokonetta vaan tuossa.

Sekin joka oli pitäjänä täällä tämä X, sekin osallistu niihin ja juttelemaan tuli ja tuolla tavalla. Ei tämä nykyinen pitäjä on vähän semmonen kiireinen tyyppi olevinaan, että sillä ei oo aikaa meiän kanssa keskustella. Tietysti noitten, jotka on työntekijöinä, niin niitten kanssa se keskustelloo. Vähemmän se keskustelloo, niinku meiän asiakkaitten kanssa.

Haastatellut toivat esille, että asukastuvalla täytyy olla hyvä, lämmin ja ihmissläheinen ilmapiiri.

Lepposa hyvä henki. Tavallaan semmonen, että tervetuloa tänne. Semmonen myönteinen asenne ja työntekijöistä alkaen että.

Tuota.. ihan semmosta tavallista yhdessäoloa ja jutunheittelyä ja jutteleamista. Ei mitään ihmettä. Sellasta lepposata meininkiä ja. Tai jotain vit-sinkertomista.

Asiakkaat toivoivat lisäresursseja asukastupatoiminnalle. Lisäresursseilla asiakkaat toivat pysyvyyttä työntekijöihin ja varmuutta aukioloaikoihin sekä lisää järjestettyä toimintaa. Myös tilat ja välineet kaipaivat päivitystä samoin kuin tarjoilut ja leivät. Lisäresurssit voisivat tuoda varmuutta toiminnan jatkumisesta.

Lyhennetyt aukiolot eivät ole olleet asiakkaiden mieleen. Myös lauantaiaukioloa toivottiin.

Välillä ollu vähän ongelmia noita työntekijöitten, että ne ei oo saanu oikein jatkojuttuja tänne. Että se on ollu vähä.. ja välillä vähä liian vähän työntekijöitä, joutunu panemaan kiinni.. kuinka kauan oli talvella, että pantiiks tää kaheltatoista kiinni vai yheltä, en muista, viikkotolkulla. Ei saatu työntekijöitä tarpeeks. Nyt on aika hyvä tilanne.

Kun se oli varma, että se tämä oli auki yheksästä kuuteentoista. Nytku ei tiää millonka on auki ja millon. Sen tiään, että yheksältä aukii, mutta männöökä yheltä ja millon mitennii.

Asiakkaat toivot esille, että asukastupaa voisi kehittää järjestämällä lisää toimintaa. Haastateltujen mielestä tuvalla voisi olla enemmän ohjattua ryhmätoimintaa lisää. Eri-tyisesti hyvinvointiin ja harrasteisiin liittyvät ryhmät kiinnostaisivat. Opastusta erilais-ten it-laitteiden käyttämiseen kaivattiin. Osa asiakkaista toi esille, että toimintaa oli ai-emmin enemmän, kuin nyt. Myös yhteistyötä Sateenkaaritalon kanssa toivottiin lisää.

Niin semmonenkin vois olla miehille kiva joku semmonen korttiseurue tai joku semmonen, että olis oma jo ja. Että semmosia juttuja.

Mä toivosin, että tähän terveysteemaan liittyis enemmän asioita, että olis sieltä TerveKuopio tai jostakin joku asiantuntija joka. Niinkun nytkin on ollut, että semmosia teemakertoja, että ovat tiedottaneet noista rokotuksista ja kaikista semmosista ja.

Jotain jotka kävis tiällä rupattelemassa meitä, kettee myö tiällä sisällä ol- laan. Niinkun nyten ovat käyneet, mutta enemmän vähän jottain. Onhan tiällä toimintoo, mutku ei osallistu, kaikki ei osallistu niin.

Lisäresursseilla asiakkaat myös päivittäisivät asukastuvan tilan ja välineet ajan tasalle. Päivityksen saisivat tietokoneet ja lehdet sekä tilat ja kalusteet. Pelien määrää lisättäi- siin, biljardi ja korona voisi olla hankintalistalla tilan salliessa.

-- jos ois enemmän tilaa vois pelata täällä. Biljardia, Koronaa, mitä ne sitten aattelee, mutta en mä niin semmosesta. Telkkarista jotkut on puhunu

nettiä käyttäisin, tulosteet ja voisin valokuvia tallentaa tai sinne päin.

miksi tääl ei o tuota tiskipesukonetta

Tärkeänä nousee esille myös pelaamiseen liittyvä osallistuminen ja yhteisöllisyys:

Tietysti, jos vaan jokkiin osallistus. Ei yksinään osaa pelata, jos korttiakin haluais pelata, ei tietysti rahalla pelata mutta muuten.

Tarjoilujen osalta lisäresurssit menisivät tuoreempiin leipiin. Tarjoiluja kaivattiin monipuolisemmaksi oluttarjoilun muodossa.

heheheh no nuo leivät on vähän vanhoja.. päivää aikasemmin pitäis nuo leivät laittaa.

Asukastupatoiminnan jatkuminen tai se, millaisena se jatkuu, näyttäytyi epävarmana haastateltujen ilmauksissa. Lisäresurssit toisivat varmuutta toiminnan jatkuvuudesta.

Visio on se, että noi puutalot lähtee. Ei se oo visio, vaan ne jossain vaiheessa lähtee. Sit lähtee.. sit lähtee nää asukk.. siis ne jotka täällä käy, niin ne joutuu menemään muualle asumaan. Tuntuu vähän oudolta. Ketä täällä sitten käy? Lakkaako tää?

12 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksessa lähdimme etsimään vastausta siihen, mikä merkitys LinnanTuvalla on asiakkailleen, millä tavalla asiakkaat haluaisivat asukastupaa kehittää tulevaisuudessa ja onko lähiympäristössä tapahtunut muutosta asukastuvan perustamisen jälkeen asiakkaiden mielestä. Taustatiedoista voimme päätellä, että Linnantupalainen on pääsääntöisesti keski-ikäinen yksineläjä, joka asuu vuokralla lähiympäristössä. Haastateltavilla oli useamman vuoden kokemus Linnanpellon asuinalueesta, mikä näkyi aineistossa. Myös Heikkisen (2006, 49) ja Lötjösen (2009, 45) tekemissä tutkimuksissa nousi esille, että asukastupalaiset ovat usein työttömiä ja eläkeläisiä. Lötjösen tekemässä selvityksessä asukastuvilla kävi myös lapsia ja nuoria (Lötjönen 2009, 45). LinnanTuvalla ei aineistosta nouse esille lapsien tai nuorten osallisuutta toimintaan.

12.1 Merkitykset

Jokaisella haastatellulla on subjektiivinen näkemys siitä, mitä LinnanTupa merkitsee itselle ja lähiympäristölle. Merkitykset muodostuvat asiakkaan omista lähtökohdista ja kokemusmaailmasta. Toisille tupa merkitsee sosiaalista kanssakäymistä ja joillekin mahdollisuutta käydä internetissä. Asiakkaiden antamat merkitykset asukastuvalle jakautuivat selkeästi kahteen eri kategoriaan. Asukastupa merkitsee asiakkaille yhteisöllisyyttä ja konkreettisia mahdollisuuksia toimimiseen.

Yhteisöllisyys lisääntyi sosiaalisten suhteiden, uusien tuttavuuksien, mielenterveyden ylläpidon ja yhteenkuuluvuuden kautta. Saastamoisen (2009, 43) mukaan kokemus yhteisöllisyydestä syntyy, kun ihminen tuntee kuuluvansa johonkin tiettyyn paikkaan, ihmisryhmään ja heidän tapaansa elää. Hyypän (2002a, 25) mielestä jäsenyyden tunne tulee siitä, että kuuluu johonkin yhteisöön ja on vuorovaikutuksessa muiden yhteisön jäsenten kanssa. Tästä voimme päätellä, että asiakkaiden tuntema yhteenkuuluvuus, joka kumpuaa samanhenkisyydestä, huolenpidosta ja yhteistyöstä edesauttaa yhteisöllisyyden syntymistä LinnanTuvalla. Yhteisöllisyyden kokemiseen tulosten valossa vaikutta-

vat myös asiakkaiden tuvalla solmimat uudet ihmissuhteet sekä sosiaalinen kanssakäyminen.

Asukastuvat ovat näyttäneet yhteisöllisyyden ja erityisesti sosiaalisten suhteiden lisääjänä myös aikaisemmissa tutkimuksissa. Esimerkiksi Rasan (2008, 62) tutkimuksessa Kohtaamispaikka Kotikulmasta asiakkaat näkivät Kotikulman merkityksen erityisesti esimerkiksi keskusteluapuna ja tuttujen tapaamispaikkana. Kotikulma näyttäytyi paikkana, jossa välitetään ja kysellään perään (Rasa 2008, 41). Myös LinnanTuvalla perään kysely tuli esille. Heikkisen (2006, 68) tutkimuksessa Rypysuon asukastuvasta korostui asukastuvan merkitys sosiaalisten suhteiden edistäjänä. Asukastuvalla tavattiin uusia ihmisiä, joihin pidettiin yhteyttä myös tuvan ulkopuolella (Heikkinen 2006, 68). Myös Lötjösen (2009, 27) tekemässä selvityksessä nousivat asukastuvan merkitykseksi sosiaalinen kanssakäyminen muiden kanssa sekä yhteisöllisyys. Asukastuvilla tavattuihin ystäviin pidettiin yhteyttä myös asukastuvan ulkopuolella (Lötjönen 2009, 30). Erona Heikkisen ja Lötjösen tuloksiin LinnanTuvan asiakkaat toivat esille, että tuvalla tavattuja ihmisiä tavataan pääasiassa vain tuvalla. Tuttuja kyllä tervehditään kadulla, mutta sen enempää ei yhteyttä pidetä. LinnanTupa nähtiin kohtaamispaikkana, jonne voi tulla tapaamaan tuttuja tai kutsua ystäviä kahville. Tämä kertoo siitä, kuinka tärkeä asema LinnanTuvalla on kohtaamispaikkana eikä ilman sitä suurin osa näistä ihmisten välisistä kohtaamisista mahdollistuisi.

Saastamoisen mukaan yhteisöllisyys hyödyttää yhteisön lisäksi yksilöä. Yksilölle pelkä ajatus yhteisestä elämäntavasta voi synnyttää innostusta, jolla voi olla positiivisia vaikutuksia ihmisten hyvinvoinnille. (Saastamoinen 2009, 61.) Yhteisöllisyydestä on monia hyviä vaikutuksia. Se luo esimerkiksi turvallisuuden tunnetta ilmenemisalueellaan. Valtiollisella tasolla yhteisöllisyydellä saadaan lisää taloudellista hyvinvointia. Paremmiin voiva kansalainen tuottaa tehokkaammin, koska jaksaa tehdä työtä. Sen seurauksena tuottavuus paranee ja ihmiset myös löytävät paremmin töitä verkostoituessaan. (Hyypä 2002a, 170–171.) Yhteisöllisyys voi myös tasoittaa huono-osaisuuden ja köyhyyden terveyttä alentavaa vaikutusta (Hyypä 2002a, 180–181). Voimme päätellä, että asukastuvan mahdollistama yhteisöllisyyden lisääntyminen edesauttaa asiakkaiden hyvinvointia ja heidän hyvinvointi yhteisöä laajemminkin.

Asukastupa tukee asiakkaiden mielenterveyttä mahdollistamalla vertaistuen ja tukemalla asiakkaiden päivärytmiä. Vertaistuessa saa tukea muilta samassa tilanteessa olevilta ja päivärytmin voidaan katsoa poistavan tyhjyyden tunnetta ja tuovan sisältöä elämään. Lisäksi tupa nähtiin paikkana, joka kohentaa mielialaa. Jos mieliala laskee, niin tuvalle tulemalla ja tuvalla keskustelemalla mieltä painavista asioista, voi parantaa oloaan. Myös pelkkä muiden seura auttaa helpottamaan kotona tuntuva yksinäisyyttä ja sen aiheuttamaa mielialan laskua. Tästä voimme päätellä, että LinnanTupa toimii myös mielenterveyttä ylläpitävänä ja mielenterveysongelmia ehkäisevänä paikkana. Myös Lötjönen (2009, 31) nostaa esille vertaistuen, joka on auttanut elämänkriiseissä sekä tupien merkityksen yksinäisyyden helpottajana. Kuten Jokinen kirjoittaa, kolmas sektori voi tukea yksilön identiteetin kehittymistä esimerkiksi vertaistuen kautta. Vertaistuen merkitys korostuu erityisesti, jos ihmisellä ei ole luonnollisia verkostoja juurikaan ja häneltä puuttuvat esimerkiksi perhe-, suku-, naapuri- ja työtoverisuhteet, jotka voisivat auttaa uuden kriisin kanssa. (Jokinen 2002, 89–90.) Chambersin (2006) mukaan nykyaikana myös ystävyysuhteet luovat pohjaa erilaisille yhteisöille. Usein nämäkin yhteisöt perustuvat samanhenkisyyteen ja niissä on mukana vertaistuen aspekti. Tällaiset sosiaaliset verkostot tarjoavat kantavaa tukea yksin eläville ihmisille. (Saastamoinen 2009, 61.)

Asukastupa lisää myös asiakkaiden osallisuutta. Monien tupalaisten voidaan katsoa olevan melko sitoutuneita tuvan toimintaan, koska he käyvät siellä niin säännöllisesti ja useasti. Osallistumisen ja osallisuuden erottaa juuri sitoutumisen taso sillä, kun puhutaan osallisuudesta, se vaatii yksilöltä sitoutumista (Laitinen & Niskala 2013, 12–13). Harjun (2005, 69) mukaan osallisuus on ihmisen tunne siitä, että on mukana, kuuluu tähän yhteisöön ja kokee sen. Ihmisellä on tarve tuntea osallisuutta, koska olemme sosiaalisia olentoja. Osallisuus on siis yksilön kuulumista johonkin yhteisöön (Hämäläinen-Puhakka 2005, 29). LinnanTupa lisää asiakkaiden tuntemaa yhteenkuuluvuutta ja yhteishenkeä ja näin lisää asiakkaiden osallisuutta. Osallisuuden edistämiseksi puhuttaessa puhutaan myös sen esteiden poistamisesta, ennaltaehkäisystä sekä korjaavasta toiminnasta, marginalisaation ja pois putoamisen ehkäisemisestä (Kiilakoski, Grechel & Nivala 2012, 16). Osallisuus on tärkein elementti kansalaisyhteiskunnassa, jossa rakennetaan yhteistyön ja yhteisvastuun varaan (Salmikangas 2002, 92). Asukastupa mahdollistaa ihmisten osallisuutta myös toimimalla tiedonvälittäjänä ja antamalla mahdollisuuden osallistua yhteiskuntaan. ”Ihminen voi olla osaton sosiaalisista suhteista, taloudesta,

yhteiskunnan demokraattisesta järjestelmästä tai työmarkkinoista” (Seppänen 2001, 60–61). Asukastuvalla mahdollistuva osallisuus kohdistuu nimenomaan osallisuuteen sosiaalisista suhteista, mutta se edistää esimerkiksi atk-laitteistollaan myös laajempaa osallisuutta yhteiskuntaan. Tuvan mahdollistama osallisuus voi tuoda hyvinvointia. Kuuluminen johonkin ihmisryhmään sekä osallisena oleminen siinä, voi muodostua voimaannuttavaksi kokemukseksi ihmiselle (Lundbom & Herranen 2011, 5). Valkaman ja Raison (2013, 92) mielestä osallisuus voi tarkoittaa myös asiakkaan mahdollisuutta vaikuttaa kuluttamaansa palveluun. Osallisuuden lisääjänä voidaan nähdä siis osaltaan tämä opinnäytetyö, joka tarjosi asukastuvan asiakkaille mahdollisuuden saada oman äänensä ja mielipiteensä kuuluviin tuvan kehittämiseksi.

Tupa on lisännyt myös huolenpitoa ja välittämistä asiakkaiden välillä. Putnam (1993) mukaan luottamus on tärkein elementti sosiaalisen pääoman rakentumisessa. Vallitsevan luottamuksen kautta yhteistoiminta yksilöiden välillä mahdollistuu ja kommunikatio yhteisössä helpottuu (Ilmonen 2000b, 22). Vaikka näitä luottamukseen liittyviä elementtejä olikin löydettävissä asiakkaiden puheista, ei tutkimuksessa noussut suoraan varsinainen luottamuksen lisääntyminen esille. Hyypän (2002) mukaan sosiaalinen pääoma karttuu vain vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Oxfordin (2008) mukaan yhteisöllä on päärooli sosiaalisen pääoman syntymisessä ja sen olemassaolossa (Saastamoinen 2009, 47). Chambersin mukaan (2006) sosiaalinen pääoma saa alkunsa yhteisöissä tapahtuvassa vuorovaikutuksessa, yhteistoiminnassa, ihmisten välisessä luottamuksellisessa kanssakäymisessä (Saastamoinen 2009, 55). Tästä voidaan päätellä, että asukastupa edesauttaa sosiaalisen pääoman syntymistä syntyneen yhteisön kautta ja mahdollistamalla ihmisten välistä vuorovaikutusta. Sosiaalinen pääoma puolestaan luo hyvinvointia. Hyypän mukaan sosiaalinen elämä esimerkiksi luotettavien ystävien verkosto, järjestötoimintaan osallistuminen, uskonnolliseen yhteisöön kuuluminen ja luottamus ovat niitä tekijöitä, joilla yksilö voi vaikuttaa myönteisesti terveyteensä. Epäluottamus muihin ihmisiin on taas omiaan aiheuttamaan negatiivisia terveysvaikutuksia. (Hyypä 2002b, 48–49.)

Yhteisöllisyyden mahdollistumisen lisäksi LinnanTupa tarjoaa konkreettisia mahdollisuuksia toimintaan ja sen koetaan olevan merkityksellistä asukastuvan toiminnassa. Näitä mahdollisuuksia loivat konkreettinen paikka, jossa olla ja, jonne voi tulla, sekä

lehdet ja internetin käyttömahdollisuus. Näitä tuloksia tukevat myös aikaisemmat tutkimukset, koska samoja havaintoja on tehty myös niissä. Asiakkaat toivovat asukastuvalta sisältöä elämään ja arkea tukevia palveluita (Luukas 2009, 41–42). Lötjösen (2009, 35) tutkimuksessa on nostettu esille, että tupa merkitsee myös maksutonta julkista tilaa asiakkaille eli yhteistä kokoontumispaikkaa tai vain paikkaa, johon mennä ja josta lähteä. Selvityksen mukaan tuvalla on tärkeää myös päivän sanomalehtien lukeminen ja internetin käyttömahdollisuus (Lötjönen 2009, 24). Myös Heikkinen (2006, 55) on saanut tuloksiksi internetin ja lehtien merkityksen kävijöille. Yleisemmin ajateltuna asioiminen netissä antaa mahdollisuuden pysyä ajan tasalla yhteiskunnan tapahtumista. Tämäkin edesauttaa osallisuutta, koska asioiden hoito ja tiedonsaanti ja palveluihin pääsy on osa yhteiskunnallista osallisuutta. Tästä voidaan päätellä, että yhteisöllisyyden lisäksi asukastuvilla on merkitystä myös paikkana, jossa olla ja, jossa päästä käsiksi tietoon, palveluihin tai viihteeseen lehtien tai internetin kautta.

Myös tuvalla tarjottava ravinto, järjestetty ohjelma ja tieto, jota tuvalla välitetään tapahtumista ja järjestöistä, koettiin merkitykselliseksi. LinnanTuvan ruokatarjoilu eli kahvi, puuro, keitot ja jaettava leipä nousivat merkityksellisiksi haastateltaville. Niihin liittyvä sosiaalisuuden aspekti ei sinänsä tullut erikseen esille, mutta suomalaisessa kulttuurissa kahvinjuonti on usein pelkän ravinnon sijaan sosiaalisen toiminnan areena. Leivänjako miellettiin toisaalta hyvin merkittäväksi ja toisaalta osalle se oli vain ohimennen mukaan otettava tuote. Rasan (2008, 57) tutkimuksessa tulee esille tuvan merkitys ilmaisen leivän jakopaikkana. Lötjönen (2009, 24) on puolestaan nostanut esille kahvilla tai teellä käynnin merkityksen asukastupatoiminnassa.

Tuvan järjestämä ohjelma nousi asiakkaiden puheissa merkitykselliseksi. Osalle ryhmillä ja tapahtumilla oli suuri merkitys, mutta toiset eivät osallistuneet. Moni toi kuitenkin asiasta kysyttäessä esille halukkuutensa osallistua. Myös Luukkaan (46–49, 2009) tutkimuksessa haastateltavat halusivat lisää ohjelmaa asukastuville ja Lötjösen (2009, 39–40) tutkimuksessa retket ja ryhmät olivat merkityksellisiä haastateltaville. Ryhmät voivat osaltaan olla lisäämässä elleivät osallisuutta, mutta ainakin osallistumisen astetta.

12.2 Muutos lähiympäristössä

Asukastuvan aikana tapahtunut positiivinen muutos lähiympäristössä näkyy tutkimuksen tuloksissa eniten siinä, että alueen asukkaiden yhteishenki on parantunut ja alue on rauhoittunut. Mielestämme nämä muutokset kertovat sosiaalisen pääoman mahdollistumisesta alueella. Asukastupa on vaikuttanut yhteishengen parantumiseen mahdollistamalla asukkaiden tutustumisen toisiinsa. Asukastupa on kohtaamispaikka, jossa löytyy uusia tuttavuuksia ja jopa ystäviä. Tuvalla voi myös keskustella, jos ilmenee häiriötilanteita. Neuvoa kysytään niin toisilta tupalaisilta kuin tupaohjaajiltakin. Turvallisuus on lisääntynyt ja ongelmat ovat vähentyneet. Tupa koetaan turvapaikkana, josta voi pyytää apua tarvittaessa. Tupaohjaajat nähdään ihmisinä, jotka tukevat ja neuvovat tarvittaessa. Tästä voi vetää johtopäätöksen, että sekä asukastuvan asiakkaitten välillä että tupalaisten ja tupaohjaajien välillä vallitsee jonkinlainen luottamus. Muutoksen tuoma luottamuksen lisääntyminen, voi edesauttaa sosiaalisen pääoman kasautumista alueella. Sosiaalisella pääoman luonteeseen on osoitettu kuuluvan taipumus kasaantua (esim. Hjerppe 1997, Bourdieu 1986 ks. Ellonen 2008, 168). Sosiaalisen pääoman hyöty yksilölle saatakin siis olla sitä suurempi, mitä useamman eri yhteisön pääomasta ihminen pääsee nauttimaan (Ellonen 2008, 168). Eikä sosiaalinen pääoma taloudellisen pääoman tapaan kulu sitä käytettäessä, vaan sen sijaan Putnamin (1993) mukaan voi lisääntyä käytettäessä ja yhteisön yhteenkuuluvuuden samalla vain voimistuessa (Ilmonen 2000b, 23).

Iso osa haastatelluista ei nähnyt asukastuvan tuoneen muutosta asuinalueelle. Suuri osa heistä kuitenkin kertoi, että ovat tutustuneet moniin uusiin ihmisiin asukastuvalla, joita tervehditään myös asukastuvan ulkopuolella. Tämä tuo esiin ristiriitaisuuden siinä, mitä haastatellut käsittivät muutokseksi. Pohtia voi myös haastattelun kysymyksen asettelua. Olisimmeko jotenkin toisin kysymällä saaneet tästä aiheesta erilaisia vastauksia? Muutoksen siemeniä oli siis kuitenkin luettavissa muista kuin suorista muutokseen liittyvistä kysymyksistä. Tuloksista voi päätellä, että asukastupa on luonut uusia sosiaalisia suhteita, mutta LinnanTuvan historia on vielä niin lyhyt, ettei varsinaista muutosta asuinalueella pysty tarkastelemaan kovin selkeästi. Asukastuvan mukanaan tuoma negatiivinen muutos oli esillä hyvin pienessä osassa aineistoa. Asukastupa oli pääasiassa tuonut joko positiivista muutosta tai ei muutosta ollenkaan. Negatiivisena nähtiin lisääntynyt ihmismäärä ja heidän mukanaan tuoma epäsiisteys. Asukastupatoiminnan voi siis sanoa

tuoneen alueelle hieman positiivista muutosta, mutta toisaalta aika näyttää, mitkä todelliset muutokset tulevat olemaan.

12.3 Asukastuvan kehittäminen

Asukastuvan kehittämisideoita kysyttiin asiakkailta tiedustelemalla muun muassa millainen on hyvä asukastupa ja mitä he asukastuvalta haluaisivat. Osa asiakkaista toi esille, että tupaa ei tarvitse kehittää, se on hyvä juuri tuollaisenaan. Toisaalta samat asiakkaat kertoivat, että tuvalle voisi tuoda lisää pelejä ja ohjelmaa, jos tilat sallisivat.

Asukastuvan ohjaajilta toivottiin enemmän osallistumista keskusteluihin ja tekemiseen asiakkaiden kanssa. Ohjaajien lyhyet työsuhteet nähtiin negatiivisena asiana. Samaan tulokseen on päätyneet myös Lötjönen (2009, 48). Työntekijät nähtiin merkityksellisinä henkilöinä tuvan kannalta ja pätkätyön tuoma epävarmuus haasteellisena tupien toimivuudelle (Lötjönen 2009, 49). Tästä voi päätellä, että ohjaajilla on suuri merkitys asukastuvan ilmapiiriin ja he ovat osaltaan luomassa asukastuvan yhteishenkeä. Mutta lyhyiden työsuhteiden takia esimerkiksi luottamuksen syntyminen kestää ja, jos ohjaajat vaihtuvat koko ajan, voi luottamus asukkaiden ja ohjaajan välillä jäädä syntymättä kokonaan.

Asukastuvan aukioloajat nousivat myös kehittämis ehdotukseksi. Haastateltavat toivat esille, että tupa voisi olla auki myös viikonloppuisin. Toivottiin myös, että aukioloista pidettäisiin kiinni, että tupa olisi auki koko päivän niin kuin aukioloajat sanovat. LinnanTupa on selkeästi tärkeä paikka tupalaisille ja asukastuvilla on siis tarvetta vielä enemmän kuin nyt toimintaa on. Myös kaikissa aiemmissa Kuopion asukastupatoimintaa koskevissa tutkimuksissa on tullut esille, että asiakkaat toivovat asukastupien olevan auki myös viikonloppuisin (ks. Heikkisen 2006, 72; Rasa 2008, 61; Lötjönen 2009, 56).

Tupalaiset toivovat myös lisää järjestettyä toimintaa tuvalle, kuten hyvinvointitapahtumia, ATK -neuvontaa ja retkiä. Huomionarvoista asiakkaiden kehitysideoissa on se, että haastateltavat toivovat lisää ryhmätoimintaa. Tästä voi päätellä, että tapahtumissa suuri merkitys on myös sosiaalisella aspektilla sillä, että mukana on muitakin tupalaisia. Lin-

nanTuvan kalusteita (tilaa, tietokoneita ja lehtiä) toivottiin myös päivitettävän ajantasaisemmiksi. Johtopäätöksenä voi sanoa, että tuvalla olevat tietokoneet ja lehdet ovat tupalaisten suosiossa, koska tämä huomio on tullut esille myös merkityksiä tutkittaessa. Monelle asukastupa voi olla ainoa paikka, jossa tietokoneella pääsee käymään ilmaiseksi. Tupaan toivottiin myös lisää pelejä, mutta samalla moni tiedosti, ettei tilaan mahdu esimerkiksi biljardipöytää. Osa asiakkaista toi esille, että leivät voisivat olla hieman tuoreempia ja, että asukastuvalla voisi olla oluttarjoilu. Samanlaisia kehitysideoita (retkiä ja teemapäiviä) nousi myös Luukkaan (47, 2009) toteuttamassa tutkimuksessa. Asukastuvat ovat siis sosiaalisen merkittävyytensä ohella myös tekemisen mahdollistajia ja niiden toimintaa voisi vielä kehittää monipuolistamalla ryhmätoimintaa ja päivittämällä kalustoa. Kaikkia näitä kehitysideoita yhdistää tarve lisäresursseille. Myös Luukas (2009, 17, 42, 49, 54) jää kaipaamaan lisäresursseja tupatoimintaan.

12.4 Yhteenveto

Kvalitatiivista tutkimustapaa kritisoidaan siitä, että sen tuottama tieto ei ole yleistettävissä ja se voi nostaa esiin varsin kontekstiin sidottua tietoa. Kuten edeltä voi huomata aikaisemmat tutkimukset ovat päätyneet useisiin samoihin tuloksiin kuin me, joten se lisää tulostemme luotettavuutta, ja lisäksi tässä mielessä tutkimustulokset ovat jossain määrin yleistettävissä asukastupatoiminnan sisällä. Asukastupatoiminnan merkitys asiakkailleen ja asukastupien kehittäminen näyttää nostavan samansuuntaisia asioita esille eri puolilla Kuopiota, mutta myös muualla Suomessa. Tämä kertoo osaltaan siitä, että ihmisillä on samanlaiset tarpeet sosiaaliselle toiminnalle ja, että asukastupatoiminnalla, lähiötyöllä ja yhteisösosiaalityöllä, voidaan edesauttaa ihmisten sosiaalista kanssakäymistä ja yhteenkuuluvuutta. Yhteenkuuluvuuden lisääminen on ollut settlementtitoiminnan perusajatuksia jo toiminnan alkuajoista lähtien (Toikko 2005, 104).

Asiakkaiden mielestä hyvä asukastupa on sellainen, missä on yhteisymmärrystä ja hyvä ilmapiiri. Vaikka tuvalla kaivattiin enemmän kaikenlaista toimintaa, on suurempi merkitys sillä, että tuvalla on mukava tulla ja siellä on hyvä yhteishenki. Tupalaiset laittavat siis enemmän merkitystä ihmisille ja sosiaalisella kanssakäymiselle kuin asukastuvalla tapahtuvalle muulle toiminnalle. Sosiaalinen kanssakäyminen ja vuorovaikutus edesaut-

tavat osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemuksia ja lisäävät asukastupalaisten sosiaalista pääomaa. Kaikkien näiden merkityksien kautta LinnanTupa vaikuttaa asiakkaidensa kokemaan hyvinvointiin.

Kuopion Setlementti Puijola ry:n keskeisimpinä arvoina toiminnassa pidetään arjen keskellä toteutuvaa lähimmäisyyttä, yhteisöllisyyttä ja erilaisten ihmisten välistä yhteistyötä. Puijola ry:n toiminnan perustana on arvojen lisäksi pyrkimys yksilön omien voimavarojen vahvistamiseen, yhteisöllisyyden lisäämiseen, tasa-arvoisuuteen sekä eniten apua tarvitsevien, heikoimmassa asemassa olevien ihmisten tukeminen. (Kuopion Setlementti Puijola ry i.a.b.) Kuopiolaisen lähiötyön eli asukastupatoiminnan tavoitteena on alueen asukkaiden terveyden, hyvinvoinnin ja elämänhallinnan edistäminen sekä sosiaalisen pääoman, alueellisen yhteistyön ja vaikutusmahdollisuuksien lisääminen. Asukastupatoiminnalla pyritään tukemaan asukasdemokratian toteutumista, lisäämään alueen asukkaiden osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja suvaitsevaisuutta. (Eskelinen, Liljavirta & Nykänen 2013, 5.) Tekemämme tutkimuksen valossa voidaan todeta, että osa näistä tavoitteista toteutuu. Voidaan siis katsoa, että LinnanTupa on osaltaan onnistunut Suomen Setlementtiliiton ja Kuopion Setlementti Puijola ry:n sekä kuopiolaisen lähiötyön tavoitteiden saavuttamisessa.

Yhteisösosiaalityö ja asukastupatoiminta ovat osaltaan vastaus siihen yhteisöllisyyden puutteeseen, jota länsimaisessa maailmassa podetaan. Kunnan ja kolmannen sektorin rooli sosiaalisen pääoman ja yhteisöllisyyden mahdollistajana tulee esille tässä opinnäytetyössä yhden asukastupa esimerkin kautta. Kuten Putnam (1993) toteaa, sosiaalinen pääoma lisääntyy käytettäessä ja yhteisön yhteenkuuluvuuden samalla vain voimistuu. Sosiaalinen pääoma voi kuitenkin hupeta, jos ihmisten kanssakäyminen ja sitä kautta luottamus toisiinsa vähenee (Ilmonen 2000b, 23). Näin ollen yhteisöllisyyttä tukevalle toiminnalle tulee siis tulevaisuudessakin antaa mahdollisuus ja esimerkiksi asukastupatoimintaa tukea vastaisuudessakin.

Tutkimustulosten perusteella voimme tehdä johtopäätöksen siitä, että LinnanTupa on lyhyen historiansa aikana löytänyt paikkansa Linnanpellon yhteisössä. LinnanTupa lisää sosiaalista kanssakäymistä, antaa elämään sisältöä ja lisää hyvinvointia. LinnanTupa perustettiin tarkoituksena ehkäistä asuinalueella esiintyvää huono-osaisuutta ja syrjäy-

tymistä. Ainakin yhteisöllisyyden, osallisuuden ja sosiaalisen pääoman edesauttamisella tupa on oikealla tiellä tavoitteita täyttäessään. Jatkotutkimuksena olisi mielenkiintoista tehdä samantyyppinen tutkimus viiden tai kymmenen vuoden päästä, jolloin tupa on jo ehtinyt toimia alueella kauemmin. Olisi mielenkiintoista nähdä, ovatko merkitykset muuttuneet ja ovatko tuvan vaikutukset lähialueeseen voimistuneet.

13 OPINNÄYTETYÖPROSESSIN ARVIOINTI

13.1 Eettinen pohdinta

Vastuu eettisistä valinnoista tutkimusta tehdessä on tutkijalla. Tutkimusetiikka kuitenkin ohjaavat erilaiset yhteiset säännöt ja periaatteet. (Kuula 2011, 26.) Eettisen toiminnan tulee läpäistä koko opinnäytetyöprosessi aina ideoinnista raportointiin ja julkistamiseen (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010, 12). Tutkimusta tehdessä olemme noudattaneet Tutkimuseettisen neuvottelukunnan Hyvää tieteellistä käytäntöä. Hyvän tieteellisen käytännön noudattaminen parantaa tutkimuksen luotettavuutta ja uskottavuutta (Kuula 2011, 34).

Eettisten valintojen eteen jouduimme jo viitekehystä miettiessämme. LinnanTuvasta puhuttaessa tai kerrottaessa tuodaan usein esille, kuinka se on perustettu vastauksena alueen ongelmiin. Tästä näkökulmasta olisi viitekehukseen voinut nostaa syrjäytymisen käsitteen, mutta koimme tämän liian leimaavaksi. Näemme asukastupatoiminnan mahdollisuuksien luomisena emmekä ongelmakeskeisenä toimintana. Teoreettisen viitekehysten sisältö perustuu valintoihin, jotka teimme tutustuessamme opinnäytetyön aiheeseen, setlementtiliikkeen arvoihin, aikaisempiin tutkimuksiin sekä muuhun teorian tietoon syvemmin.

Haastatteluaineiston anonymisointi on tärkeää, jotta luottamuksellisuus säilyy (Kuula 2011, 214). Haastattelujen litteroinnin yhteydessä poistimme kaikki henkilötiedot ja kohdat, joiden perusteella haastateltavat olisivat olleet tunnistettavissa. LinnanTuvan kanta-asiakkaiden määrä on varsin pieni ja tupalaiset tuntevat toisensa, joten haastattelujen anonymisointi oli hyvin tärkeää. Haastetta anonymisointiin toi miettiminen, että mikä kaikki on sellaista tietoa, josta haastateltavan pystyy tunnistamaan.

Sovimme ennen haastattelujen toteuttamista, että emme haastattele päihtyneitä emmekä alaikäisiä. Kumpikaan asia ei noussut haastatteluja tehtäessä ongelmalliseksi. Haastatelimme kaikki, jotka halusivat osallistua tutkimukseen sinä päivänä (26.4.2013), kun olimme haastatteluja sopimassa. Ennen haastatteluja kerroimme haastateltaville aineis-

ton anonymisoinnista ja muista aineiston käsittelyyn liittyvistä tietosuoja-asioista. Pyy-simme haasteltavilta myös kirjallisen suostumuksen aineiston keräämiseen ja käsitte-lyyn (ks. Liite 2). Samalla he saivat kirjallisesti tietoon sen, mitä me kerätyllä aineistolla teemme.

13.2 Luotettavuus ja pätevyys

Olemme kutsuneet opinnäytetyön julkistamistilaisuuteen työelämän yhteistyökumppa-nin. Pohdimme aluksi asiakkaiden kutsumista tilaisuuteen, mutta päätimme yhdessä työelämän yhteistyökumppanin kanssa, että pidämme toisen julkistamistilaisuuden Lin-nanTuvalla. Näin asiakkaat pääsevät näkemään, millaisia asioita olemme nostaneet esiin ja myös kommentoimaan tuloksia. Mielestämme tämä lisää opinnäytetyömme asiakas-lähtöisyyttä ja edistää asiakkaiden osallisuutta, kun tutkimuksesta kerrotaan kaikille ja haastatteluun osallistumisesta saa kuulla syntyneen myös jotain konkreettista. Kuten viitekehyksessä tulee ilmi, sellaisesta osallisuudesta, jolla ei ole todellista vaikutusmah-dollisuutta, voi syntyä lähinnä haittaa. Onkin tärkeää, että osallisuudella on oikeasti jo-tain vaikuttavuutta ja, että osallistuja voi luottaa siihen. (OECD ks. Oikeusministeriö 2009, 144–145.)

Kvalitatiivista tutkimusmenetelmää käytettäessä tulee löytää tasapaino tutkijan objektiivisuuden ja laadullisen tutkimukseen kuuluvan subjektiivisuuden välillä (Hakala 2007, 19). Toisaalta laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voi kritisoida, koska tutkija tekee valintoja omista intresseistä käsin (Kiviniemi 2010, 73). Näin varmasti on, vaikka tie-toisesti yritimme unohtaa ennakkokäsitykset, kuten olemme raportissa aikaisemmin todenneet. Laadullisen tutkimuksen kohdalla luotettavuutta ja uskottavuutta voi tavoitel-la myös kertomalla tutkimusprosessin sisällöistä ja tehdyistä ratkaisuista mahdollisim-man tarkkaan (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 232). Omat näkemyksemme vaikut-tavat tutkimuksen toteutuksessa aina aihevalinnasta kirjoitusprosessiin. Luotettavuutta ja uskottavuutta olemme kuitenkin pyrkineet lisäämään perustelemalla valintamme ja tuomaan näkyväksi sen, miksi olemme tehneet ratkaisuja niin kuin olemme tehneet. Tutkimustulokset olemme raportoineet sellaisena kuin ne olemme aineistosta löytäneet,

mitään lisäämättä ja mitään pois jättämättä, mikä mielestämme lisää tutkimuksemme luotettavuutta.

Laadullinen tutkimus oli selkeästi parempi tähän tutkimukseen kuin määrällinen toteutus. Olemme tyytyväisiä myös teemahaastattelun antiin. Tosin joitakin teemoja olisi voinut muokata lisää, jotta olisimme saaneet lisää tietoa esimerkiksi luottamuksen rakentumisesta tuvalla. Haastattelurungossa oli myös muutama kysymys, joiden antamalla tiedolla emme tehneet mitään. Kysyimme esimerkiksi, miten vietät vapaa-aikaa ja osallistutko järjestötoimintaan. Näillä kysymyksillä oli alun perin selkeä tarkoitus sosiaalisen pääoman määrän mittaamisessa ihmisten elämässä ilman tupaa, mutta siihen tarvitsi kokonaan oman tutkimuksensa. Tuloksia tarkastellessa voimme kuitenkin todeta, että tutkimustulokset vastaavat tutkimuskysymyksiin. Tämä mielestämme nostaa tutkimuksemme pätevyyttä.

13.3 Ammatillinen kasvu

Opinnäytetyönprosessin arviointia olemme harjoittaneet koko tutkimusprosessin ajan. Olemme kummatkin toimineet vastuullisesti koko prosessin ajan ja pitäneet kiinni sovitusta aikatauluista. Muiden kurssien aikana olemme tehneet useita ryhmätöitä yhdessä, ja tätä kautta tunnemme toistemme työskentelytavat. Meillä ne sopivat erityisen hyvin yhteen. Voimme luottaa toistemme työn laatuun ja tavoitteemme ovat samat. Tämän takia päätimme tehdä opinnäytetyön yhdessä. Tutkimusprosessi oli kuitenkin pitkä ja välillä raskas. Prosessimme eteni sykleittäin. Välillä oli ahkeria tekemisen aikakausia, jolloin saatiin paljon aikaa. Välillä taas hiljaiseloa, jolloin työ ei edennyt ollenkaan. Varsinkin loppuaikana nämä tekemättömyyden jaksot kostautuivat hiukan ja koimme tekevämme työtä kiireessä. Toisaalta on ihan ymmärrettävää, että prosessi aaltoilee. Elämäntilanteemme pitivät meidät kiireisinä muiden opintojen, töiden ja perheen muodossa. Lisähaasteena koimme, varsinkin analyysin ja tulosten kirjausvaiheessa, pitkän maantieteellisen etäisyyden toisistamme. Kokonaisuuden toimivuuden kannalta olisi ollut vielä hyvä katsoa työ läpi yhdessä kasvotusten. Olemme kuitenkin hyvin tyytyväisiä lopputulokseen.

Opinnäytteen tekeminen on osa ammattitaidon kehittymistä. Koemme, että prosessi opetti meille vielä lisää tutkimuksellista otetta työhön, vaikka kummallakin on takanaan aikaisempaa kokemusta opinnäytetyönteosta. Syventymällä aiheen viitekehukseen syvensimme tietouttamme setlementtityöstä, yhteisösosiaalityöstä, lähiötyöstä ja yhteisöllisyyden ja sosiaalisen pääoman sekä osallisuuden käsitteistä ja niiden sisällöistä. Työn avulla meille on valjennut kolmannen sektorin tärkeys sosiaalipalvelujen tuottamisessa. Opinnäytetyöprosessi on siis vahvistanut tietopohjaamme ja koemme saavuttaneemme johdannossakin esitetyn tavoitteemme tutustua syvemmin juuri järjestötyöhön. Haastatteluissa ja niiden sopimisessa tarvitaan hyviä vuorovaikutustaitoja, ja ne toimivat testeinä ammatillisuudellemme. Mielestämme onnistuimme tässä hyvin. Koulutuksessamme on korostettu läpi linjan asiakkaan äänen kuulemista ja sen esille tuomista. Mielestämme tällä opinnäytetyöllä on saatu esille LinnanTupalaisen ääni.

LÄHTEET

- Alasuutari, Pertti 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. 4. uudistettu painos. Tampere: Vastapaino.
- Aro, Jari 2011. Yhteisöllisyys ja sosiaalinen side. Teoksessa Seppo Kangaspunta (toim.) Yksilöllinen yhteisöllisyys. Avaimia yhteisöllisyyden muutoksen ymmärtämiseen. Tampere: Tampere University Press. 35–60.
- Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010. Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä. Opas diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä varten. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Ellonen, Noora 2008. Tuki ja kontrolli yhteisöllisenä resurssina. Vertaileva tutkimus nuorten lähiympäristöjen sosiaalisesta pääomasta. Teoksessa Irene Roiainen, Marianne Nylund, Riikka Korkiamäki ja Suvi Raitakari (toim.) Yhteisöt ja sosiaalityö. Kansalaisen vai asiakkaan asialla? Jyväskylä: PS-kustannus, 157–172.
- Eräsaari, Leena 2009. Jos ratkaisu on yhteisö, mikä on ongelma? Teoksessa Karin Flander & Marjatta Vanhalakka-Ruoho (toim.) Yhteisöllisyys liikkeessä. Aikuiskasvatuksen 48.vuosikirja. Helsinki: Kansanvalistusseura, 67–90.
- Eskelinen, Jouko; Liljavirta, Sami & Nykänen, Hannele 2013. Lähiötyön toimintaker-tomus 2012. Kuopion Settlementti Puijola ry.
- Eskola, Jari & Vastamäki, Jaana 2007. Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metod-in valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 2. pai-nos. Jyväskylä: PS-kustannus, 25–43.
- Hakala, Juha T. 2007. Menetelmällisiä koetuksia. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metod-in valinta ja aineis-tonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 2. painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 12–24.
- Harju, Aaro 2005. Kansalaisyhteiskunta vapaaehtoistoiminnan innoittajana. Teoksessa Marianne Nylund ja Anne Birgitta Yeung (toim.) Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino, 58–82.

- Hautamäki, Antti 2005. Johdanto. Teoksessa Hautamäki Antti, Lehtonen Tommi, Sihvola Juha, Tuomi Ilkka, Vaaranen Heli ja Veijola Soile (toim.) Yhteisöllisyyden paluu. Helsinki: Gaudeamuskirja Oy ja Yliopistokustannus UniversityPress Finland, 7-13.
- Heikkinen, Jaana 2006. Asukastilan merkitys käyttäjille. Kuopion Rypysuon asukastuvan kyselytutkimus v. 2005. Kuopion Yliopisto. Sosiaalipolitiikan ja sosiaalipsykologian laitos. Pro gradu -tutkielma.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Hokkanen, Liisa 2003. Vapaaehtoinen ja vertainen auttaminen. Teoksessa Merja Laitinen ja Anneli Pohjola (toim.) Sosiaalisen vaihtuvat vastuut. Jyväskylä: PS-Kustannus, 254–274.
- Huuskonen, Päivi 2013. Vertaistuki – ”en olekaan ainut”. Sosiaaliportti. Vammaispalvelujen käsikirja. Viitattu 8.10.2013. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/vammaispalvelujen-kasikirja/itsenaisen-elaman-tuki/vertaistuki/>. Tulos-te tekijöiden hallussa.
- Hyväri, Susanna 2005. Vertaistuen ja ammattiauttamisen muuttuvat suhteet. Teoksessa Marianne Nylund ja Anne Birgitta Yeung (toim.) Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino, 214–235.
- Hyyppä, Markku T. 2002a. Elinvoimaa yhteisöstä. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Hyyppä, Markku T. 2002b. Kuorossa elämä pitenee. Sosiaalinen pääoma ja terveys. Teoksessa Petri Ruuskanen (toim.) Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi. Näkökulmia sosiaali- ja terveysaloille. Jyväskylä: PS-Kustannus, 28–59.
- Häikiö, Liisa 2000. Osallisuus kylässä. Herrojen herkkua vai jokapäiväistä leipää. Civil Society Papers 3. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Hämäläinen-Puhakka Katja 2005. Osallisuutta etsimässä asuinalueilla – Maamuuntaja osahanke. Artikkelit raportissa Sateenvarjojen alta Kumppanuuksien tuloksiin. Joensuun seudun EQUAL-hankkeen toiminta 2002–2005 aktivoivan ja sosiaalisen työllistämisen mallin kehittämistyö. Viitattu 24.1.2013. <http://dev.sitefactory.fi/equal/>.

- Ilmonen, Kaj 2000a. Esipuhe. Teoksessa Kaj Ilmonen (toim.) Sosiaalinen pääoma ja luottamus. Jyväskylä: SoPhi, 5–8.
- Ilmonen, Kaj 2000b. Sosiaalinen pääoma: käsite ja sen ongelmallisuus. Teoksessa Kaj Ilmonen (toim.) Sosiaalinen pääoma ja luottamus. Jyväskylä: SoPhi, 9–38.
- Jokinen, Kimmo 2002. Terve elämä tämänhetkisyiden kulttuurissa. Teoksessa Petri Ruuskanen (toim.) Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi. Näkökulmia sosi- aali- ja terveysaloille. Jyväskylä: PS-Kustannus, 60–75.
- Kalliolan Setlementti i.a. Lähiötyö. Viitattu 30.9.2013.
<http://www.kalliola.fi/Nuorisotyolahtioto/Sivut/default.aspx>. Tuloste te-
kijöiden hallussa.
- Kangaspunta, Seppo 2011. Traditionaalista yhteisöstä verkkoyhteisyyteen. Teoksessa Seppo Kangaspunta (toim.) Yksilöllinen yhteisöllisyys. Avaimia yhteisöl-
lisyyden muutoksen ymmärtämiseen. Tampere: Tampere University Press,
15–34.
- Karjalainen, Pekka & Sarvimäki, Pirjo (toim.) 2005. Sosiaalityö hyvinvointipolitiikan
välineenä 2015 -toimenpideohjelma. Sosiaali- ja terveysministeriön julkai-
suja 2005:13. Viitattu 14.10.2013.
http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=D
LFE-
4056.pdf&title=Sosiaalityo_hyvinvointipolitiikan_valineena_2015__toime
npideohjelma_fi.pdf.
- Kiilakoski, Tomi; Gretschel, Anu & Nivala, Elina 2012. Osallisuus, kansalaisuus, hy-
vinvointi. Teoksessa Anu Gretschel & Tomi Kiilakoski (toim.) Demokra-
tiaoppitunti. Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa. Nuorisotutkimus-
verkosto/Nuorisotutkimusseura Julkaisuja 118, 9–33.
- Korkiamäki, Riikka; Nylund, Marianne; Raitakari, Suvi & Roivainen, Irene 2008. Yh-
teisösosiaalityö kansalaisyhteiskunnan ja asiakastyön rajapinnassa. Teok-
sessa Irene Roivainen, Marianne Nylund, Riikka Korkiamäki ja Suvi Rai-
takari (toim.) Yhteisöt ja sosiaalityö. Kansalaisen vai asiakkaan asialla?
Jyväskylä: PS-Kustannus, 9-20.
- Koskinen, Simo 2003. Suomalaisen yhteisösosiaalityön kehitys ja nykysuuntaukset.
Teoksessa Merja Laitinen ja Anneli Pohjola (toim.) Sosiaalisen vaihtuvat
vastuut. Jyväskylä: PS-Kustannus, 206–236.

- Kotkavirta, Jussi 2000. Luottamus instituutioihin ja yksilöllinen hyvinvointi. Teoksessa Kaj Ilmonen (toim.) Sosiaalinen pääoma ja luottamus. Jyväskylä: SoPhi, 55–68.
- Kuopion Setlementti Puijola ry i.a.a. Toiminta. Viitattu 5.9.2013.
<http://www.puijola.net/index.php?Puijola:Toiminta>. Tuloste tekijöiden hallussa.
- Kuopion Setlementti Puijola ry i.a.b. Puijola. Viitattu 5.9.2013.
<http://www.puijola.net/index.php?Puijola>. Tuloste tekijöiden hallussa.
- Kuopion Setlementti Puijola ry i.a.c. Asukastuvat. Viitattu 5.9.2013.
<http://www.puijola.net/asukastuvat/?Asukastuvat>. Tuloste tekijöiden hallussa.
- Kuopion Setlementti Puijola ry i.a.d. Ihmisten kesellä ihmisten kesken-esitys.
- Kuopion Setlementti Puijola ry i.a.e. Linnanpellon asukastupa. Toiminta. Viitattu 21.10.2013.
<http://www.puijola.net/asukastuvat/?Asukastuvat:LinnanTupa:TOIMINTA>. Tuloste tekijöiden hallussa.
- Kuula, Arja 2011. Tutkimusetiikka. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.
- Laine, Timo 2010. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa Juha Aaltola ja Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 3. uudistettu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-Kustannus, 28–45.
- Laitinen, Merja & Niskala, Asta 2013. Sosiaalityön suhde asiakkuuteen. Teoksessa Merja Laitinen ja Asta Niskala (toim.) Asiakkaat toimijoina sosiaalityössä. Tampere: Vastapaino, 9–16.
- Lundbom, Pia & Herranen, Jatta 2011. Sosiaalisen vahvistamisen ajankohtaisuus. Teoksessa Pia Lundbom ja Jatta Herranen (toim.) Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu, 4–12.
- Luukas, Tarja 2009. Asukastupa tarpeen mukaan, toimintatutkimus asukastupatoiminnan kehittämismahdollisuuksista yhteistyössä asukkaiden tueksi paikalliseen tarpeeseen. Ylempi AMK opinnäytetyö. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu.

<https://publications.theseus.fi/handle/10024/355/browse?value=Luukas%2C+Tarja&type=author>.

- Lötjönen, Katja 2009. Mitä asukastuvat merkitsevät asiakkailleen? Tutkimus merkityksistä ja muutoksista Kuopion asukastupatoiminnassa yhteisöllisessä viitekehyksessä. Harjoittelijan tekemä selvitys Kuopion kaupungin asuntotoimelle. Julkaisematon lähde. Tuloste tekijöiden hallussa.
- Moilanen, Pentti & Rähä, Pekka 2010. Merkitysrakenteiden tulkinta. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 3. painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 46–69.
- Möttönen, Sakari 2002. Kunnat, järjestöt ja paikalliset verkostot. Teoksessa Petri Ruuskanen (toim.) Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi. Näkökulmia sosiaali- ja terveysaloille. Jyväskylä: PS-Kustannus, 112–135.
- Niemelä, Jorma 2002. Identiteettityö, sosiaalinen pääoma ja marginaalista murtautumisen. Teoksessa Petri Ruuskanen (toim.) Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi. Näkökulmia sosiaali- ja terveysaloille. Jyväskylä: PS-Kustannus, 76–93.
- Nylund, Marianne 2005. Vertaisryhmät kokemusten ja tiedon jäsentäjinä. Teoksessa Marianne Nylund ja Anne Birgitta Yeung (toim.) Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino, 195–213.
- Närhi, Kati; Kokkonen, Tuomo & Matthies Aila-Leena 2013. Nuorten aikuisten miesten osallisuuden ja toimijuuden reunaehtoja sosiaali- ja työvoimapalveluissa. Teoksessa Merja Laitinen & Asta Niskala (toim.) Asiakkaat toimijoina sosiaalityössä. Tampere: Vastapaino, 113–145.
- Oikeusministeriö 2009. Demokratiapolitiikan suuntaviivat. Demokratia poliittinen keskusteluasiakirja 2009. Viitattu 8.10.2013.
<http://www.kansanvalta.fi/Satellite?blobtable=MungoBlobs&blobcol=urldata&SSURIapptype=BlobServer&SSURIcontainer=Default&SSURIsession=false&blobkey=id&blobheadervalue1=inline;%20filename=Demokratia%20politiikan%20suuntaviivoja.pdf&SSURIsscontext=Satellite%20Server&blobwhere=1243790820577&blobheadername1=Content-Disposition&ssbinary=true&blobheader=application/pdf>.

- ONS i.a. Office of National Statistics. Guide to Social Capital. Viitattu 23.1.2013.
<http://www.ons.gov.uk/ons/guide-method/user-guidance/social-capital-guide/the-social-capital-project/guide-to-social-capital.html>. Tuloste tekijöiden hallussa.
- Palojärvi, Helena 2009. Vertaistuki voimaantumisen välineenä sosiaalityössä. Miten NOVAT-ryhmä auttaa ja tukee, kun naisella on paha olo? Helsingin yliopisto. Yhteiskuntapolitiikan laitos. Yhteisösosiaalityön erikoisala. Lisensiaattitutkimus. Viitattu 8.10.2013.
<http://www.sosnet.fi/loader.aspx?id=2e2fa159-6aa2-43a1-94bc-a83464eac4ea>.
- Rasa, Esko 2008. Kotikulma asiakkaan silmin. Kohtaamispaikka kanssakäymiselle ja sosiaaliselle asioinnille. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Pieksämäki. Opinnäytetyö. Viitattu 21.10.2013.
http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Pieksamaki2008/RasaEsko.pdf.
- Roivainen, Irene 2001. Setlementtityö sosiaalisen työn toteuttajana. Teoksessa Irene Roivainen (toim.) Yhteisöt hyvinvoinnin tuottajina. Uusi yhteistyö – projektin loppuraportti. Kolmen setlementin kokemuksia. Setlementtijulkaisuja 10. Helsinki: Suomen setlementtiliitto ry, 9-20.
- Roivainen, Irene 2002. Marginaalisuus ja sosiaalityö yhteisöissä. Yhteisöllinen ajattelu ja sosiaalityö. Teoksessa Kirsi Juhila, Hannele Forsberg ja Irene Roivainen (toim.) Marginaalit ja sosiaalityö. SoPhi. Jyväskylä: Kopijyvä Oy, 217–232.
- Roivainen, Irene 2004. Yhteisöt ja yhteisösosiaalityön lähtökohdat. Tampere University Press. Viitattu 28.9.2013. Saatavissa <http://diana.amkit.fi>, Ellibs -aineisto.
- Roivainen, Irene 2008. Kansalaiskeskeinen sosiaalityö ja yhteisöt. Teoksessa Irene Roivainen, Marianne Nylund, Riikka Korkiamäki ja Suvi Raitakari (toim.) Yhteisöt ja sosiaalityö. Kansalaisen vai asiakkaan asialla? Jyväskylä: PS-Kustannus, 23–24.
- Rovaniemen seurakunta i.a. Lähiötyö tukee perheitä. Viitattu 30.9.2013.
http://www.rovaniemenseurakunta.fi/apua_elamaan/diakonia_auttaa/lahiot_yo_tukee_perheita/. Tuloste tekijöiden hallussa.
- Ruuskanen, Petri 2000. Luottamus verkostotalouden laidalla. Teoksessa Ilmonen Kaj (toim.) Sosiaalinen pääoma ja luottamus. Jyväskylä: SoPhi, 93–118.

- Ruuskanen, Petri 2002. Sosiaalinen pääoma hyvinvointipoliittisessa keskustelussa. Teoksessa Petri Ruuskanen (toim.) Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi. Näkökulmia sosiaali- ja terveysaloille. Jyväskylä: PS-Kustannus, 5–27.
- Ruuskanen, Petri 2007. Sosiaalisella pääomalla selittäminen. Teoksessa Leena Alanen, Veli-Matti Salminen ja Martti Siisiäinen (toim.) Sosiaalinen pääoma ja paikalliset kentät. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos, 11–38.
- Saastamoinen, Mikko 2009. Aikalaiskeskustelua yhteisöllisyydestä. Teoksessa Karin Filander ja Marjatta Vanhalakka-Ruoho (toim.) Yhteisöllisyys liikkeessä. Aikuiskasvatuksen 48.vuosikirja. Helsinki: Kansanvalistusseura, 33–66.
- Saastamoinen, Mikko 2011. Intensivistyvä yksilöllistyminen ja sosiaalisuuden muuttuvat muodot. Teoksessa Seppo Kangaspunta (toim.) Yksilöllinen yhteisöllisyys. Avaimia yhteisöllisyyden muutoksen ymmärtämiseen. Tampere: Tampere University Press, 61–91.
- Salmikangas, Anna-Katariina 2002. Osallisuutta yhdistysten kautta. Teoksessa Anu Gretschel (toim.) Lapset, nuoret ja aikuiset toimijoina. Artikkeleita osallisuudesta. Helsinki: Suomen kuntaliitto, 90–106.
- Seppänen, Marjaana 2001. Liipolan onni. Asuinalueen sosiaalinen erilaistuminen ja merkitys asukkaille. Helsinki: Palmenia-kustannus.
- Siisiäinen, Martti 2002. Yhdistyslaitos vuosituhannen vaihteessa. Teoksessa Petri Ruuskanen (toim.) Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi. Näkökulmia sosiaali- ja terveysaloille. Jyväskylä: PS-Kustannus, 94–111.
- Soydan, Haluk 1999. The History of Ideas in Social Work. Birmingham: Venture Press.
- Stivers, Camilla 2000. Bureau Men, Settlement Women. Constructing Public Administration in the Progressive Era. Kansas: University Press of Kansas.
- Suomen Setlementtiliitto i.a.a. Setlementtiliiton perustaminen. Viitattu 5.9.2013. <https://setlementti-fi.directo.fi/mita-on-setlementtityo/historia/setlementtiliiton-perustaminen/>. Tuloste tekijöiden hallussa.
- Suomen Setlementtiliitto i.a.b. Historia. Viitattu 5.9.2013. <https://setlementti-fi.directo.fi/mita-on-setlementtityo/historia/>. Tuloste tekijöiden hallussa.
- Suomen Setlementtiliitto i.a.c. Setlementtiliitto. Viitattu 5.9.2013. <https://setlementti-fi.directo.fi/setlementtiliitto/>. Tuloste tekijöiden hallussa.

- Tapani, Annukka 2009. Onko yhteisöllisyydellä väliä? –identiteettiprosessi ja sosiaalinen pääoma epävarmuuden sietämisen merkityksellisinä elementteinä. Väitöskirja. Helsingin yliopisto. Valtiotieteellinen tiedekunta. Sosiaalipsykologian laitos. Väitöskirja.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2013a. Yhteisösosiaalityö. Viitattu 21.8.2013.
http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/tutkimus/tyokalut/aikuissosiaalityon_vaikuttavuus/aikuissosiaalityo/yhteisososiaalityo. Tuloste tekijöiden hallussa.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2013b. Vertaistuki päihdeongelmissa. Neuvoantavat. Päihdetyötä tekeville. Viitattu 8.10.2013.
http://www.thl.fi/fi_FI/web/neuvoa-antavat-fi/vertaistuki. Tuloste tekijöiden hallussa.
- Toikko, Timo 2005. Sosiaalityön ideat. Johdatus sosiaalityön historiaan. Tampere: Vastapaino.
- Toivonen, Mari 2008. Kansalaistalo Mansikkapaikka. Tapaustutkimus yhdyskuntatyöstä. Tampereen yliopisto. Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön laitos. Yhteisösosiaalityön erikoisala. Sosiaalityön ammatillinen lisensiaattitutkimus. Viitattu 21.10.2013. <http://www.sosnet.fi/loader.aspx?id=c2d8b208-1c09-4d29-b602-cd0cd43b0fbb>.
- Tuomi, Ilkka 2005. Yhteisöllisyyden paluu tietoyhteiskuntaan. Teoksessa Antti Hautamäki, Tommi Lehtonen, Juha Sihvola, Ilkka Tuomi, Heli Vaaranen ja Soile Veijola (toim.) Yhteisöllisyyden paluu. Helsinki: Gaudeamuskirja Oy ja Ylipistokustannus UniversityPress Finland, 132–162.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Valkama, Katja & Raisio, Harri 2013. Deliberatiivinen demokratia rakenteellisen sosiaalityön työmuotona? Teoksessa Merja Laitinen ja Asta Niskala (toim.) Asiakkaat toimijoina sosiaalityössä. Tampere: Vastapaino, 87–112.
- Veijola, Soile 2005. Turistien yhteisöt. Teoksessa Antti Hautamäki, Tommi Lehtonen, Juha Sihvola, Ilkka Tuomi, Heli Vaaranen ja Soile Veijola (toim.) Yhteisöllisyyden paluu. Helsinki: Gaudeamuskirja Oy ja Ylipistokustannus UniversityPress Finland, 90–113.

LIITE 1: Tiedote asukastuvalle

17.4.2013

Haastateltavia opinnäytetyöhön

Hei!

Olemme kaksi Diakonia-ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijaa ja teemme opinnäytetyönämme tutkimuksen LinnanTuvan asiakkaiden antamista merkityksistä asukastupa LinnanTuvalle. **Tutkimuksen tavoitteena on nostaa esille asiakkaiden mielipiteet LinnanTuvasta.** Opinnäytetyömme toimeksiantaja on Kuopion Setlementti Puijola ry. Tutkimusta varten tarvitsemme haastateltavia LinnanTuvan asiakkaista.

Haluatko osallistua tutkimukseemme ja samalla auttaa kehittämään asukastupaa? Jokainen haastattelu tehdään yksityisesti ilman muiden kuin haastattelijoiden ja haastateltavan läsnäoloa. Kerätty haastatteluaineisto on ehdottoman luottamuksellista eikä tuloksista pysty päättämään yksittäisiä haastateltavia. Haastattelut nauhoitetaan, jotta ne voidaan kirjoittaa auki myöhemmässä vaiheessa.

Olemme paikalla asukastuvalla perjantaina 26.4.2013 ja voimme aloittaa haastattelut tuvan sulkeuduttua. Haastattelupaikkana toimii LinnanTupa sulkemisajan jälkeen. Voimme sopia aikoja perjantaina tai voitte olla meihin yhteydessä sähköpostitse. Halutessanne voitte jättää myös yhteystietonne tupaohjaajille, jolloin me voimme olla teihin yhteydessä perjantaina. Haastatteluja voidaan tehdä myös lauantaina 27.4.2013 ja sunnuntaina 28.4.2013.

Tulethan mukaan, haluamme kuulla mielipiteesi!

Terveisin

Sari Alaluusua (sari.alaluusua@student.diak.fi) ja
Heini Hintikka (heini.hintikka@student.diak.fi)

LIITE 2: Kirjallinen suostumus

KIRJALLINEN SUOSTUMUS

Hyvä haastateltava,

Teemme opinnäytetyönämme tutkimuksen LinnanTuvan asiakkaiden antamista merkityksistä asukastupa LinnanTuvalle. Tutkimuksen tavoitteena on nostaa esille asiakkaiden mielipiteet LinnanTuvasta. Opinnäytetyömme toimeksiantaja on Kuopion Setlementti Puijola ry.

Toteutamme haastattelun teemahaastatteluna. Haastattelu etenee teema-alueittain. Haastatteluun varataan aikaa noin 2 tuntia. Haastattelu nauhoitetaan ja kirjoitetaan tekstiksi sanasta sanaan. Tämän jälkeen aineisto analysoidaan sisällön analyysillä. Haastatteluaineisto käsitellään kaikissa vaiheissa luottamuksellisesti, niin ettei yksittäisen haastateltavan henkilöllisyys tule esille missään vaiheessa. Haastattelijoita sitoo ehdoton vaitiolovelvollisuus.

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja haastateltavalla on oikeus keskeyttää osallistuminen missä tahansa tutkimusvaiheessa ilmoittamalla siitä haastattelun tekijöille. Haastattelun nauhoitukset tuhoetaan heti, kun ne ovat kirjoitettu auki.

Allekirjoittamalla tämän suostutte haastattelun nauhoitukseeni.

Paikka ja aika

Kuopiossa / /2013

Osallistujan allekirjoitus

Yhteistyöstä kiittäen

Sari Alaluusua ja Heini Hintikka

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Pieksämäki

LIITE 3: Teemahaastattelurunko

TAUSTATIEDOT

Kuinka vanha olet?

Asutko yksin, puolison vai perheen kanssa?

Oletko työssä, työtön, eläkkeellä?

Omistatko asunnon vai asutko vuokralla?

ASUKASTUVAN MERKITYS ARKIPÄIVÄSSÄ

Kuinka usein käyt asukastuvalla?

Kuinka kauan viivyt kerrallaan?

Mitä teet asukastuvalla?

Miksi osallistut asukastuvan toimintaan?

Mitä tekisit, jos asukastupaa ei olisi?

SOSIAALINEN PÄÄOMA

Onko asukastupa muuttanut elämäsi? Millä tavalla?

Koetko asukastuvan parantaneen elämän laatuasi?

Koetko, että hyvinvointisi on lisääntynyt asukastuvan aikana?

Luotatko enemmän naapurustoosi asukastuvan tulon jälkeen?

Koetko, että naapurit huolehtivat toisistaan?

Onko se muuttunut tuvan tulon jälkeen? Mikä siihen on vaikuttanut?

Ovatko ongelmat asuinalueella vähentyneet asukastuvan aikana?

Onko Linnanpelto turvallinen asuinalue? Mitkä asiat vaikuttavat turvallisuuden/turvattomuuteen? Voiko mielestäsi ulkona liikkua rauhassa iltaisin tai viikonloppuisin?

Onko se muuttunut tuvan tulon jälkeen? Millä tavalla?

SOSIAALISET SUHTEET (Asukastupa osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistäjänä)

Oletko tutustunut asukastuvalla uusiin ihmisiin?

Tuntisitko näitä ihmisiä, jos asukastupaa ei olisi?

Tapaatko naapureitasi muualla kuin asukastuvalla?

Oletko osallistunut asukastuvan järjestämiin tapahtumiin tai ryhmiin?

Harrastatko jotain? Kuinka vietät vapaa-aikaasi?

Teetkö vapaaehtoistyötä? Kuulutko johonkin järjestöön?

Oletko saanut asukastuvalla tietoa uusista järjestöistä tai tapahtumista?

Oletko saanut asukastuvalla tietoa kaupungin järjestämistä tapahtumista?

Onko asukastupa edistänyt muihin alueen asukkaisiin tutustumista?

Oletko kokenut saaneesi vertaistukea asukastuvalta?

Oletko kokenut antaneesi vertaistukea asukastuvalla?

LÄHIYMPÄRISTÖ ja YHTEISÖLLISYYS

Asutko Linnanpellolla?

Kauanko olet asunut Linnanpellolla?

Millainen Linnanpellon asuinalue oli ennen asukastupaa?

Millainen Linnanpelto on nyt asukastuvan perustamisen jälkeen?

Millä tavalla asuinalue on muuttunut asukastuvan tulon myötä?

Millaisena näette Linnanpellon asuinalueen tulevaisuudessa?

Onko Linnanpelto mielestäsi viihtyisä asuinalue?

Koetko olevasi Linnanpeltolainen?

Tunnetko yhteenkuuluvuutta muiden Linnanpeltolaisten kanssa?

Asukastupalaisten kanssa?

ASUKASTUVAN KEHITTÄMINEN

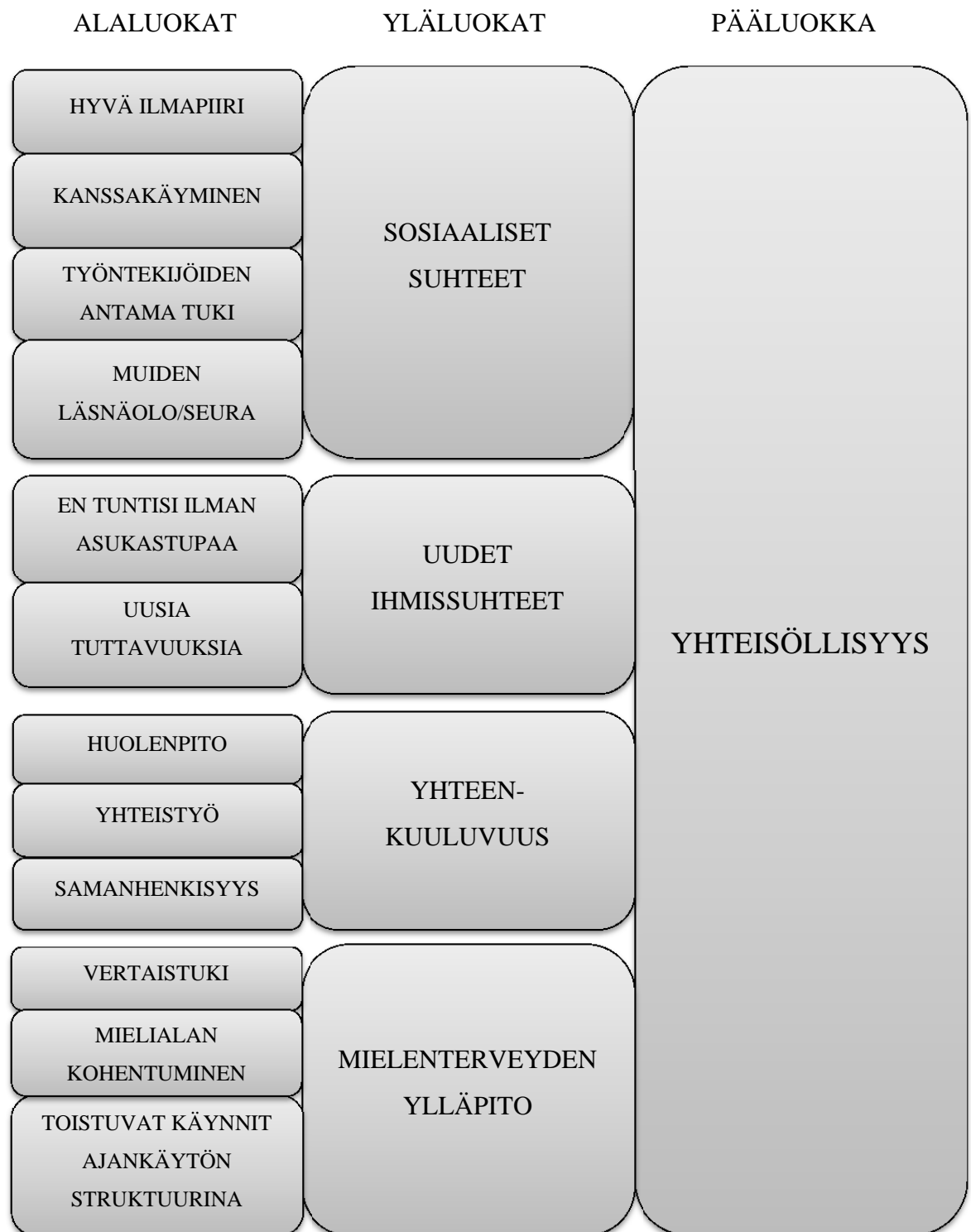
Mikä tekee hyvän asukastuvan?

Mitä haluaisit muuttaa tai lisätä asukastuvalla?

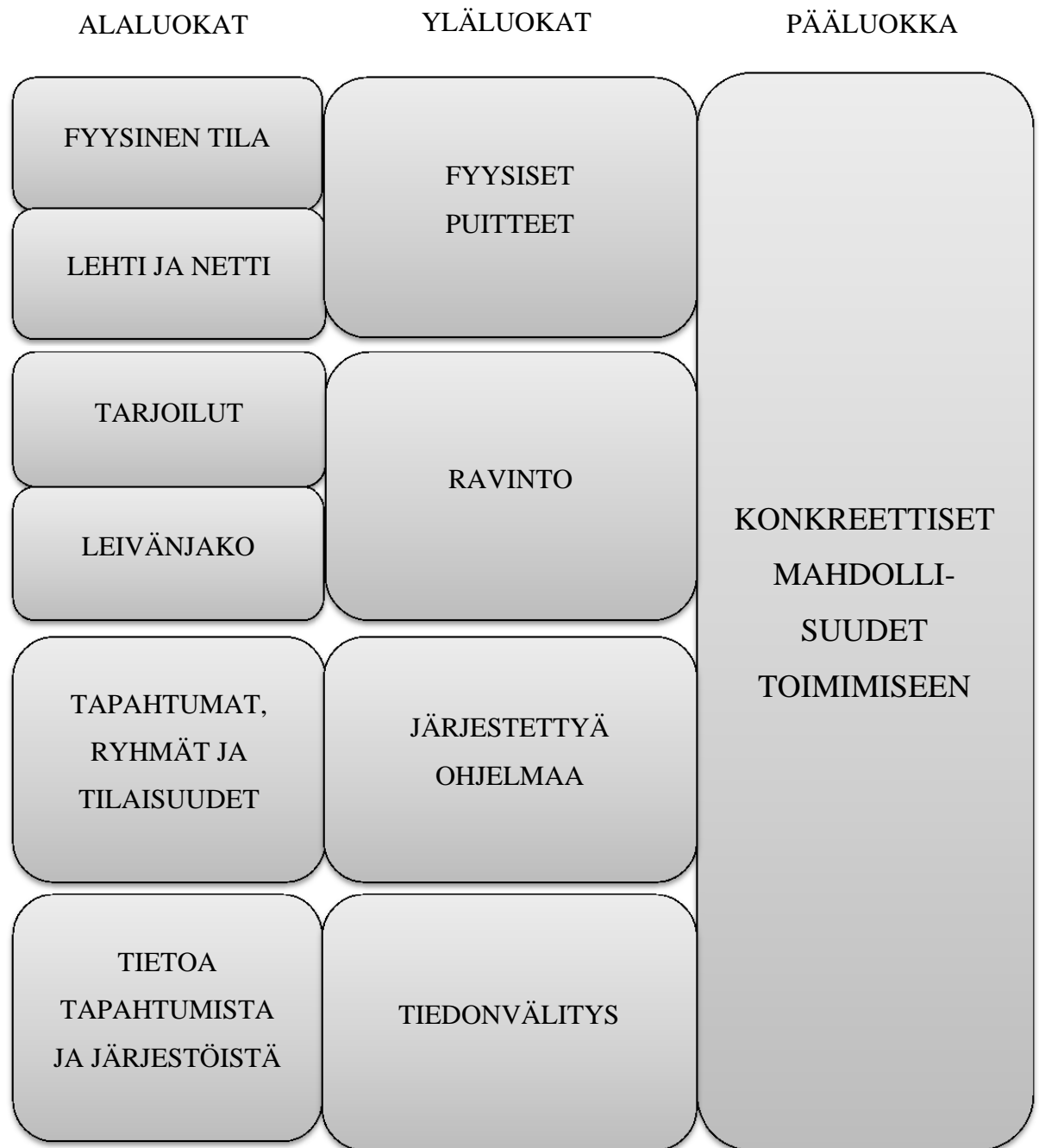
Mitä haluaisit tehdä asukastuvalla?

Mitä tarvitset asukastuvalta?

LIITE 4: Merkityksien analyysi 1

LIITE 5: Merkityksien analyysi 2

LIITE 6: Kehitys analyysi

ALALUOKAT	YLÄLUOKAT	PÄÄLUOKAT
<p>TYÖNTEKIJÖIDEN MOTIVAATIO KOHDALLEEN</p> <p>HYVÄ ILMAPIIRI</p>	PAREMPI YHTEISHENKI	PAREMPI YHTEISHENKI
EPÄVARMUUS TULEVASTA	VARMUUS TOIMINNAN JATKUVUUDESTA	LISÄÄ RESURSSEJA TOIMINTAAN
AUKIOLOAJAT ASIAKAS- LÄHTÖISEMMIKSI	LISÄÄ HENKILÖSTÖ- RESURSSEJA	
VÄHEMMÄN VAIHTUVUUTTA TYÖNTEKIJÖISSÄ		
YHTEISTYÖTÄ SATEENKAAREN KANSSA ENEMMÄN	LISÄÄ JÄRJESTETTYÄ TOIMINTAA	
LISÄÄ OHJATTUJA RYHMIÄ		
PELEJÄ LISÄÄ		
TIETOKONEET JA LEHDET AJANTASALLE	TILAN JA VÄLINEIDEN PÄIVITTÄMINEN MONIPUOLI-SEMMAKSI	
TILA JA KALUSTEET TOIMIVIKSI		
TUOREET LEIVÄT	JAETTAVAT LEIVÄT TUOREEMMAKSI	
OLUTTARJOILU	TARJOILU MONIPUOLISEMMAKSI	